

Gemeente Heerde

2016

Programmabegroting

→ www.heerde.nl

Inhoudsopgave

Programmabegroting 2016	5
Inleiding	5
De hoofdlijn	7
Kaders	9
Dekkingsplan	13
1. Bestuur en Veiligheid.....	15
2. Financiën, Economie en grote projecten.....	19
3. Ruimte	23
4. Samenleving	29
Overzicht programmaplan.....	39
§ Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	43
§ Grondbeleid	59
§ Onderhoud kapitaalgoederen.....	67
§ Verbonden partijen	69
§ Deregulering	71
§ Duurzaamheid en Cittaslow	73
§ Lokale heffingen	75
§ Financiering	79
§ Bedrijfsvoering	83
§ Handhaving.....	85
§ Dienstverlening.....	87
Bijlage 1. Afkortingenlijst.....	89

Programmabegroting 2016

Inleiding

Na de gemeenteraadsverkiezingen is een nieuw college aangetreden van CU-SGP, CDA en VVD. Gezamenlijk hebben deze fracties een collegeprogramma opgesteld onder de titel "De kracht van samen leven, wonen en werken". Aan alle partijen uit de raad (CU-SGP, CDA, GBP, VVD, PvdA en D66/GL) is gevraagd om twee speerpunten aan te dragen die zij graag uitgewerkt wilden zien. Voor zover deze punten gedragen konden worden door de coalitie zijn ze opgenomen. Het collegeprogramma vormt de basis voor de meerjarenbegroting 2015-2019.

Deze raadsperiode wordt gewerkt vanuit een begroting met een nieuwe programma-indeling, die aansluit bij de gewijzigde taken van de gemeente en de prioritering vanuit de recent aangetreden gemeenteraad. De programma's zijn:

1. Bestuur & Veiligheid;
2. Financiën, Economie en grote projecten;
3. Ruimte;
4. Samenleving;

Onder deze programma's vallen verschillende producten. Ook de productenraming is aangepast en vereenvoudigd om de aansluiting op de programma's te behouden. Door de toevoeging van een aantal extra -niet verplichte- paragrafen wordt ook de bestuurlijke aandacht voor begrotingsbrede thema's als handhaving, duurzaamheid en deregulering geborgd.

Leidend in dit collegeprogramma zijn de drie kernthema's, te weten: de drie gedecentraliseerde taken (Jeugdzorg, Participatiewet, Wmo/AWBZ), intergemeentelijke samenwerking en de beheersbaarheid van de gemeentefinanciën. De visie op deze kernthema's en de uitwerking hiervan zijn bepalend voor de koers voor onze gemeente voor de komende vier jaar. Hierbij is ook aansluiting gezocht bij de Toekomstvisie Gemeente Heerde 2025 die op 13 juli 2009 door de gemeenteraad is vastgesteld. De Toekomstvisie is het kader, de kapstok waaraan het toekomstige gemeentelijke beleid gekoppeld wordt en de basis vormt voor de ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen. De Toekomstvisie is verder uitgewerkt in de structuurvisie 2025, vastgesteld door de raad op 17 september 2012. Deze structuurvisie geeft richting aan de ruimtelijke, economische en maatschappelijke ontwikkeling van de gemeente Heerde naar de toekomst.

De hoofdlijn

Dit is de tweede begroting in deze collegeperiode. Opnieuw een begroting met positieve saldi, zowel voor het begrotingsjaar als voor de jaren daaropvolgend. Dit is een mooi resultaat, zeker in vergelijking met de Perspectiefnota; op dat moment waren de begrotingssaldi nog negatief. De begroting blijft een momentopname, dat wil zeggen dat de financiële vertaling van de te begroten onderwerpen plaatsvindt op basis van de gegevens die op dat moment bekend zijn. Traditioneel vindt de aanpassing plaats in de voor- en najaarsnota.

Bij opstellen van deze begroting is gekozen voor een realistische benadering. Dit wijkt af van de gebruikelijke wijze van begroten (indexeren van voorgaande jaren). Realistisch ramen wil zeggen dat de cijfers en gegevens zoals die bij de opmaak bekend zijn leidend zijn geweest voor de opmaak van deze begroting. Beoogd wordt dat daarmee de ramingen meer in overeenstemming komen met de werkelijkheid. In 2015 heeft een forse toename van de omvang van de begroting plaatsgevonden. De oorzaak daarvoor is bekend; de decentralisaties in het sociale domein. Die toename ging gepaard met een hoge mate van onzekerheid over de uitgaven, terwijl het toegemeten budget afgebakend was. Van de uitgaven is in de loop van 2015 een duidelijker beeld ontstaan. En hoewel niet alles volledig is uitgekristalliseerd, achten we het verantwoord om op basis van de beschikbare cijfers ook voor het sociale domein een begroting en meerjarenraming op te stellen. Voor de overige programmaonderdelen is realistisch begroten meer voor de hand liggend, mits er meerjarenplannen en –ramingen zijn. Die plannen en ramingen zijn in de loop van 2015 tot stand gekomen.

Bij de becijfering heeft tevens een herschikking plaatsgevonden. Onderwerpen die tot nu toe bij verschillende afdelingen een deelbehandeling kregen zijn nu meer geclusterd zodat ze ook integraal begroot, bewaakt en verantwoord kunnen worden. Een eenvoudig voorbeeld om dit onderwerp duidelijk te maken is de vergoeding in de vorm van een subsidie die VIVO ontvangt voor het onderhoud van de muziekkoepeel in Veessen, een gemeentelijk eigendom. Die subsidie (eigenlijk vergoeding) is nu zichtbaar onder gemeentelijke gebouwen in plaats van op het onderdeel subsidies. Onderwerpen zijn op deze wijze op hoofditem bij elkaar gebracht. Hiermee is ook concreet invulling gegeven aan de opmerking van de rekenkamer dat een duidelijk inzicht in subsidies uit de financiële administratie niet blijkt.

Realistisch begroten, zaken vastleggen op hoofditem, is invulling geven aan "scherp aan de wind sturen". De uiteindelijke doelstelling is een begroting die lean is, maar tegelijkertijd zo inzichtelijk dat bevolking en raad in staat zijn om te volgen wat er gebeurt. Vandaar dat de vastgestelde begroting ook integraal wordt gepubliceerd via de website van de gemeente.

Kaders

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) staat dat de raad een programmabegroting op moet stellen die bestaat uit een beleidsbegroting en een financiële begroting. De beleidsbegroting bevat tenminste het programmaplan en een achttal verplichte paragrafen. Het programmaplan bestaat uit door de raad gedefinieerde programma's.

Programma's zijn een samenhangende verzameling van producten, activiteiten en geldmiddelen, die gericht zijn op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten, waaraan idealiter indicatoren gekoppeld kunnen worden. Het programmaplan moet tevens een integrale opsomming van de baten en lasten bevatten. Deze eisen zijn verwoord in artikel 8 van het Besluit Begroting en Verantwoording. Daarnaast heeft de gemeenteraad een financiële verordening vastgesteld waarin nadere kaders zijn gesteld ten aanzien van planning, bewaking en rapportage. Jaarlijks wordt voorafgaand aan de begrotingsvoorbereiding een kadernota vastgesteld waarin de uitgangspunten ten aanzien van bijvoorbeeld indexering zijn opgenomen.

Indeling begroting

Met ingang van 2015 is de begroting ingedeeld in vier programma's, acht verplichte paragrafen en inmiddels drie niet verplichte paragrafen. Deze indeling weerspiegelt de keuzes die in het collegeprogramma zijn gemaakt. De begroting is verder onderverdeeld in 23 producten, die als deelprogramma gezien kunnen worden. De nadere uitwerking van de producten in een beheersbegroting is aan het college opgedragen. Deze ligt tezamen met tal van calculaties en gedetailleerde ramingen ten grondslag aan de programmabegroting.

De programma's zijn gekoppeld aan de portefeuilles van burgemeester en wethouders en zijn respectievelijk:

1. Bestuur & Veiligheid;
2. Financiën, Economie en grote projecten;
3. Ruimte;
4. Samenleving.

Tezamen vormen deze het **programmaplan**, dat zowel de inhoud (doelen en middelen) van de begroting als de verdeling van baten en lasten bevat. Binnen dit plan zijn een totaal van enkele honderden maatregelen gedefinieerd: investeringen, going concern en projecten en klussen die u op de beleids- en beheersagenda heeft geplaatst. Over deze maatregelen zal met regelmaat gerapporteerd worden aan management, college en raad, binnen ieders respectievelijke verantwoordelijkheden en informatiebehoefte.

Naast de acht verplichte paragrafen zijn er een drietal niet verplichte toegevoegd, op de gebieden duurzaamheid, deregulering en dienstverlening. Dit zijn thema's die deze bestuursperiode bestuurlijk aandacht vragen én die door de gehele begroting spelen, reden om ze als paragraaf op te nemen. Deze paragrafen geven elk vanuit een ander perspectief een "doorsnede" van de begroting. Op punten zijn de paragrafen tamelijk technisch van aard. Het zijn:

1. Weerstandsvermogen en Risicobeheersing;
2. Grondbeleid;
3. Onderhoud kapitaalgoederen;
4. Verbonden partijen;
5. Deregulering (niet verplicht);
6. Duurzaamheid en Cittaslow (niet verplicht);
7. Lokale heffingen;
8. Financiering;
9. Bedrijfsvoering;
10. Handhaving (niet verplicht);
11. Dienstverlening (niet verplicht) .

Bij het programma Samenleving heeft er een herschikking van de budgetten plaatsgevonden. De opbouw is hierdoor logischer en eenvoudiger geworden; dit geldt met name voor de budgetten die betrekking hebben op het sociaal domein. Consequentie is wel dat de (budget)vergelijking met het vorig begrotingsjaar en de realisatiecijfers van 2014 hierdoor wordt bemoeilijkt.

Afspraken vanuit de perspectiefnota

De begroting is opgesteld conform de financiële kaders zoals deze zijn opgesteld in de Perspectiefnota 2016-2019. Deze nota is vastgesteld in de raadsvergadering van 29 juni 2015. Op het punt van de indexeringen in het meerjarenperspectief is aangesloten bij de cijfers uit de meicirculaire 2015 van het rijk en de interpretatie daarvan door de provinciaal toezichthouder. Op grond hiervan is er een indexering voor 2016 en verder gehanteerd van 1,00% voor de reguliere posten. De salarissen zijn geraamd o.b.v. de recentste Cao-afspraken (1,4% structureel en 0,74% eenmalig).

De financiële analyse van verschillen tussen deze en de voorgaande begroting is beperkt tot bedragen die meer dan € 50.000,- afwijken, of die anderszins vanuit bestuurlijk oogpunt van belang zijn om te vermelden.

Prestatie-indicatoren

Landelijk is er een set van 40-50 prestatie-indicatoren in ontwikkeling die verplicht in de begroting moeten worden opgenomen. Deze set kan worden aangevuld met 'niet verplichte' indicatoren die voor de gemeente toegevoegde waarde hebben. De indicatoren zijn een verlengstuk van de 3-W vragen (Wat willen we bereiken, Wat gaan we daarvoor doen en Wat mag het kosten) en geven meer inzicht in hoe een gemeente functioneert op tal van terreinen. Door het verplichte karakter wordt de onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten sterk verbeterd.

Voor Financiën zijn de indicatoren inmiddels klaar. Deze zijn toegevoegd bij het programma Financiën, economie en grote projecten. De overige verplichte indicatoren zijn echter nog in ontwikkeling en kunnen daarom nog niet worden opgenomen. Wel is gekeken naar indicatoren die een meerwaarde hebben voor de gemeente Heerde; deze zijn bij de desbetreffende programma's en paragrafen toegevoegd.

Wij zullen zodra de landelijke indicatoren gereed zijn het komende jaar alle programma's voorzien van prestatie-indicatoren.

Overzicht programma's en producten

<i>Programma</i>	<i>Product</i>	<i>Portefeuillehouder</i>	<i>Afdelingshoofd</i>
<i>Bestuur & Veiligheid</i>			
	Bestuur	W.R.J.M. Pijnenburg- Adriaenssen	B. van Zuthem
	Burgerzaken	W.R.J.M. Pijnenburg- Adriaenssen	B. van Zuthem
	Veiligheid	W.R.J.M. Pijnenburg- Adriaenssen	B. van Zuthem
<i>Financien, economie en grote projecten</i>			
	Economie & Toerisme	H.G. van der Stege	R. Kamp
	Financien	H.G. van der Stege	R. Kamp
	Uitvoering Gebiedsontwikkeling	H.G. van der Stege	R. Kamp
	Uitvoering Grondbeleid	H.G. van der Stege	R. Kamp
	Uitvoering Regiocontract	H.G. van der Stege	R. Kamp
<i>Ruimte</i>			
	Accommodaties	G.J. van Dijk	A. van Gerner
	Beheer & onderhoud	G.J. van Dijk	A. van Gerner
	Bosbeheer	G.J. van Dijk	A. van Gerner
	Bouwen & Wonen	G.J. van Dijk	A. van Gerner
	Ruimtelijke ontwikkeling	G.J. van Dijk	A. van Gerner
<i>Samenleving</i>			
	Informatie en toegang sociaal domein	J. Pierik - van der Snel	W. Blankvoort
	Inkomen	J. Pierik - van der Snel	W. Blankvoort
	Jeugdhulp individuele voorzieningen	J. Pierik - van der Snel	W. Blankvoort
	Jeugdhulp overige voorzieningen	J. Pierik - van der Snel	W. Blankvoort
	Kunst, cultuur & media	J. Pierik - van der Snel	W. Blankvoort
	Onderwijs & educatie	J. Pierik - van der Snel	W. Blankvoort
	Participatie & werk	J. Pierik - van der Snel	W. Blankvoort
	Sport	J. Pierik - van der Snel	W. Blankvoort
	Wmo algemene voorzieningen	J. Pierik - van der Snel	W. Blankvoort
	Wmo maatwerkvoorzieningen	J. Pierik - van der Snel	W. Blankvoort

Dekkingsplan

Elk jaar wordt als sluitstuk van de begrotingsvoorbereiding een dekkingsplan opgesteld. Hierin zijn de maatregelen opgenomen die nodig zijn om tot een sluitende meerjarenbegroting te komen.

Doelstelling

Een sluitende begroting

In het collegeprogramma is de doelstelling geformuleerd om elk jaar een sluitende begroting te presenteren. De bijdrage die van de burger wordt gevraagd is niet hoger dan nodig is om de begroting in evenwicht te houden. Ook dit jaar is dat weer gelukt; de begroting voor 2016 sluit met een positief saldo van € 108.824,-. De OZB-opbrengst is verhoogd met het indexeringspercentage van 1,0%.

Het meerjarenperspectief

Ten opzichte van de Perspectiefnota 2016 is het meerjarenperspectief sterk verbeterd. Hiervoor is een drietal oorzaken aan te wijzen. Ten eerste is de verwachting uitgekomen dat de herverdeling van het gemeentefonds een positief effect op kleine(re) gemeenten zou hebben. Tezamen met het economisch herstel zorgt dit voor een fors hogere algemene uitkering. Opnieuw is er optimaal geprofiteerd van de historisch lage rentestand; er is een langlopende geldlening afgesloten voor 0,58% waardoor er een besparing op de rentekosten kon worden ingeboekt. Tenslotte zijn de werkelijke kosten voor MFA De Heerd lager dan geraamd.

Voor deze begroting is veel energie gestoken in het onder de loep nemen van de (bestaande) ramingen. Waar nodig zijn deze bijgesteld aan de realiteit. Ook voor het sociale domein is het realistisch ramen zoveel mogelijk het uitgangspunt geweest. Dit geldt ook voor de zogenaamde 3-D budgetten die vorig jaar nog budgettair neutraal in de begroting waren opgenomen. De indexering voor de salarissen (gebaseerd op de recente Cao-afspraken) is iets hoger dan was voorzien in de vorige meerjarenraming. Dit is de oorzaak van het getoonde meerjarige negatieve effect.

De invoering van de vennootschapsbelasting (VPB) staat voor 2016 gepland. Met deze invoering zijn nieuwe regels van kracht voor de rentetoerekening aan het grondbedrijf; het te hanteren rentepercentage is lager dan het voorheen gehanteerde renteomslagpercentage. Het gevolg hiervan is dat de overige rentekosten stijgen, dit heeft een nadelig effect op de exploitatie.

Voor de ingezette organisatieontwikkeling wordt in 2016 een bedrag van € 50.000,- gereserveerd. Dit geld kan worden besteed aan externe advisering, training / opleiding van personeel en algemene herziening van de personeelsinstrumentaria.

De laatste post is een cumulatie van diverse begrotingstechnische aanpassingen in de kapitaallasten, indexeringen en reserves die doorwerken in het saldo.

	2016	2017	2018	2019
Stand Perspectiefnota 2016-2019	-302	-306	-364	0
Doorwerking meicirculaire 2015	386	243	276	
Voordeel langlopende geldlening	180	156	132	
Exploitatievoordeel De Heerd / dekking vrijkomende lokaties uit reserv	130	130	130	
Realistisch ramen programma Bestuur & Veiligheid	-17	-15	-15	
Realistisch ramen programma Financiën, Economie en grote projecten	-25	-25	-25	
Realistisch ramen programma Ruimte	-67	-68	-71	
Realistisch ramen programma Samenleving	81	-85	-68	
Mutatie salarissen	-74	-40	-34	
Rentenadeel Grex a.g.v. invoering VPB	-76	-29	-4	
Organisatieontwikkeling	-50			
Referendum Oekraïne	-15			
Technische correcties	-42	66	23	
Stand Meerjarenraming 2016-2019	109	27	-20	111

1. Bestuur en Veiligheid

Het programma Bestuur en veiligheid gaat over alle activiteiten die te maken hebben met het goed functioneren van de gemeente als lokale democratie en het beschermen van een ordelijk dagelijks leven voor haar inwoners. Daarnaast gaat dit programma over de gemeente als dienstverlenende organisatie. Binnen dit programma is een open en transparante wijze van samenwerken en communiceren met burgers en ondernemers van groot belang.

Wat willen we bereiken?

Een adequaat functionerend (betrouwbaar en slagvaardig), integer en transparant bestuur, dat in nauwe samenspraak met burgers en ondernemers invulling geeft aan en verantwoordelijkheid draagt voor de Heerder samenleving.

Een veilige (fysiek en sociaal) woon- en leefomgeving voor de inwoners van Heerde en haar gasten. Een doelmatige en klantgerichte dienstverlening door de gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

Behalve het doelmatig en klantgericht uitvoeren van de dagelijkse taken, richten we ons beleidsmatig op de volgende activiteiten:

- Actualisatie verordening brandveiligheid en hulpverlening;
- Actualisatie inspraakverordening gemeente Heerde;
- Actualisatie verordening behandeling klachten;
- Actualisatie verordening op de ambtelijke bijstand en de fractieondersteuning 2004;
- Actualisatie verordening toekenning gemeentelijke onderscheidingen;
- Actualisatie raadsverordening gemeente Heerde;
- Opstellen uitstal- en terrassenbeleid;
- Uitwerking integriteitsbeleid.

Nieuw beleid

In de Perspectiefnota 2016 zijn de volgende (nieuwe) beleidsvoornemens aangehaald:

- Jaarlijkse controle op brandputten en -kranen (omdat de brandweer naar de veiligheidsregio is overgegaan, is dit een gemeentelijke aangelegenheid geworden);
- Meer adequate bestuursondersteuning: betreft een uitbreiding van de betreffende formatiecapaciteit. Dit is reeds in 2015 gestart en heeft een structureel budgettair effect;
- Verkennen van digitale verslaglegging van raads- en commissievergaderingen als potentiële ontwikkeling, inclusief mogelijkheden TV-uitzendingen.

Producten

1. Bestuur

Het college en de raad van de gemeente Heerde geven uitvoering aan een integer en transparant beleid. Burgers en ondernemers moeten hieraan mee kunnen doen, ieder op zijn eigen manier en binnen zijn eigen mogelijkheden. Zij vormen een belangrijke schakel in het tot stand komen van dat beleid. Op veel beleidsterreinen wordt met andere gemeenten of in regionaal verband gewerkt. Bestuurlijke samenwerking maakt als onderwerp functioneel deel uit van dit product. Evenals college, raad, griffie, internationale contacten, rechtsbescherming, rekenkamerfunctie, communicatie en streekarchivariaat.

Er wordt gewerkt aan een meer duale rolverdeling tussen raad en college, coalitie en oppositie, en aan het vergroten van de effectiviteit van besluitvorming. Dit is mogelijk door, naast de raad, de burger in een vroeg stadium bij het besluitvormingsproces te betrekken en mee te laten denken. Daarnaast zijn in 2015 de eerste stappen gezet om met de raad alternatieven te onderzoeken om het vergadersysteem in te richten volgens de BOB-cyclus (Beeldvormend, Oordeelvormend en

Besluitvormend). Doordat het college via discussienota's de raad voldoende alternatieven biedt, kan de raad zijn kaderstellende rol beter uitvoeren. In 2016 wordt dit verder vorm gegeven. De gemeenteraad heeft zich in 2015 ook gericht op het project "Samenwerking, visie op de toekomst van Heerde, dat in 2016 verder zijn beslag zal krijgen.

2. Veiligheid

Openbare orde en veiligheid

Openbare orde en veiligheid betreft alle inspanningen die nodig zijn om bedreiging of verstoring van het ordelijk dagelijks leven te voorkomen of te bestrijden. Dit doen we in samenspraak met politie en openbaar ministerie. Daarbij wordt tevens sinds 2015 gebruik gemaakt van het RIEC. Onder de eigen rol valt het opstellen en uitvoeren van een integraal veiligheidsbeleid en de Algemene Plaatselijke Verordening (APV). De APV-regels moeten strakker gehandhaafd worden. Met (horeca)ondernemers zal het uitstallings- en terrassenbeleid opnieuw worden vastgesteld, een en ander op basis van evaluatie van de huidige situatie in de centra.

Brandweer

De taken van de basis brandweezorg zijn ondergebracht bij de Veiligheidsregio, cluster Veluwe Noord. Door de regionalisering staat de inzet van de lokale brandweervrijwilligers onder druk. Op lokaal niveau streven we naar zelfsturing. De belangrijkste taak op lokaal niveau is het blijven enthousiasmeren van onze vrijwilligers. Zonder hen bestaat er eenvoudigweg geen brandweer.

Crisisbeheersing

Crisisbeheersing gaat over de voorbereiding op grootschalig optreden in crisissituaties en de daadwerkelijke bestrijding van een crisis of zwaar ongeval. Dit is in regionaal verband georganiseerd. De veiligheidsregio voert hierin de regie.

Handhaving bouwen, milieu, ruimtelijke ordening en APV

Jaarlijks stelt het college het Handhavingsuitvoeringsprogramma (HUP) vast. In het HUP zijn doelstellingen opgenomen voor toezichts- en handhavingstaken op de vakgebieden ruimtelijke ontwikkeling, bouwen en brandveiligheid. Namens de gemeente voert de VNOG brandveiligheidscontroles uit.

Het uitvoeren van milieuregeling op basis van de Wet milieubeheer, het verlenen van vergunningen of behandelen van meldingen en uitvoeren van milieucontroles bij bedrijven, behoort tot het zogenaamde basistakenpakket (een bestuurlijk akkoord tussen Rijk, IPO en VNG). Het gaat hier om taken die namens het college uitgevoerd worden door de Omgevingsdienst Noord Veluwe (ODNV).

De uitvoering van deze handhavingstaken past binnen de gemeentelijke visie op handhaving. Begin 2016 zal de huidige handhavingsnota geactualiseerd moeten worden conform de wettelijke criteria die hiervoor gelden. In de handhavingsnota worden de strategische uitgangspunten met betrekking tot toezicht en handhaving beschreven.

3. Burgerzaken

De wettelijke taken voor de gemeente op het gebied van Burgerzaken worden uitgevoerd. Het gaat hierbij om de taken met betrekking tot de Basisregistratie personen (BRP), de burgerlijke stand, verkiezingen, reisdocumenten, rijbewijzen, verklaringen omtrent het gedrag, naturalisaties en opties, de begraafplaatsadministratie en gemeentelijke taken voor de ROVA. In 2016 staan geen verkiezingen op de planning.

Gemeentelijke Basis Administratie (GBA) naar Basisregistratiepersonen (BRP)

Door vertraging in de bouw van de BRP zal de 1e aansluiting van gemeenten in 2017 plaatsvinden.

VNG en KING ondersteunen de gemeenten de komende 2 jaar met name op de binnengemeentelijke levering van persoonsgegevens (BGL). Dit is een complex vraagstuk dat diep ingrijpt in de informatiehuishouding en de nodige tijd en voorbereiding vergt. In 2015 is gestart met een projectvoorstel voor het MT.

Wat mag het kosten?

Exploitatie					
Lasten	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Bestuur	2.515.622	2.526.987	2.534.374	2.554.536	2.580.901
Burgerzaken	635.846	556.283	562.446	567.869	573.646
Veiligheid	1.340.723	1.460.030	1.469.386	1.484.569	1.499.790
Totaal lasten	4.492.191	4.543.300	4.566.206	4.606.974	4.654.337
Baten	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Bestuur	0	0	0	0	0
Burgerzaken	-304.420	-307.470	-310.550	-313.660	-316.800
Veiligheid	-26.360	-26.620	-26.890	-27.160	-27.430
Totaal baten	-330.780	-334.090	-337.440	-340.820	-344.230
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-4.161.411	-4.209.210	-4.228.766	-4.266.154	-4.310.107

Toelichting op de lasten en baten

Bij het **programma Bestuur & Veiligheid** zijn t.o.v. 2015 weinig budgetten gewijzigd; de stijgingen zijn over het algemeen het gevolg van indexeringen. De budgetten die wel zijn gewijzigd worden hieronder toegelicht.

Bij het **product Bestuur** is de taakstelling voor politieke ambtsdragers (€ 17.000,- taakmutatie Algemene Uitkering) afgeraamd. Deze taakstelling was gebaseerd op het wetsvoorstel om te komen tot een vermindering van het aantal raadsleden. Dit wetsvoorstel is uiteindelijk niet aangenomen waardoor de taakstelling niet kan worden gerealiseerd. Het afboeken van deze taakstelling betekent een extra last in de begroting die wordt gecompenseerd door een lagere raming van de loonkosten bij dit programma.

Bij het **product Burgerzaken** heeft er een verschuiving van uren plaatsgevonden naar Belastingen. Voor 2016 worden er geen verkiezingen gehouden. Wel is er een budget van € 15.000,- geraamd voor het referendum over de Oekraïne.

Het verschil tussen 2015 en 2016 bij het **product Veiligheid**, kent diverse oorzaken. Behalve de reguliere indexatie, zijn de lasten 2016 hoger door het budget brandputten (Perspectiefnota) en toerekening uren (m.n. OOV). Daarnaast wordt een groot deel van het verschil 2015-2016 verklaard doordat de lasten in 2015 eenmalig met €45.000,- lager waren (ten gevolge voordelig jaarrekening resultaat 2014 VNOG verwerkt bij de Voorjaarsnota 2015). De baten zijn bij dit programma niet aangepast; deze zijn alleen geïndexeerd.

2. Financiën, Economie en grote projecten

Dit programma heeft een financieel gezonde organisatie als doel. Daarnaast is het programma bedoeld om de economische ontwikkeling van de gemeente te stimuleren. Grote projecten ondersteunen dit streven en zijn daarom ook opgenomen in dit programma.

Wat willen we bereiken?

Financiën

Een juiste en actuele financiële administratie die eenvoudig toegankelijk is voor alle betrokkenen. Een voor 15 november van het betreffende jaar vastgestelde begroting inclusief meerjarenraming waarbij gestreefd wordt naar een structureel sluitend begrotingsaldo.

Een voor 15 juni van het volgend jaar vastgestelde jaarrekening voorzien van een goedgekeurde accountantsverklaring.

Economie

Gezond ondernemersklimaat in de gemeente Heerde;

Goede positie van de gemeente Heerde in economische regio's;

Zichtbaar relatiebeheer van ondernemers in de gemeente Heerde.

Toerisme

Bovengemeentelijke marketing en promotie via visit Veluwe;

Lokaal gastheerschap en agentschap via stichting Wij zijn Heerde;

Toename van het aantal ondernemers dat het Cittaslow keurmerk voert.

Projecten

Gebiedsontwikkeling;

Apeldoorns kanaal.

Wat gaan we daarvoor doen?

Financiën

Frequent monitoren en, indien nodig, bijstellen van de bij de begroting vastgestelde budgetten (voor- en najaarsnota).

Financiële interne advisering zowel gevraagd als ongevraagd.

Actueel houden van de financiële administratie.

Uitvoeren van de interne controles zoals opgenomen in de controle verordening.

Actueel houden van de items die zijn opgenomen op de Bestuursagenda zover deze betrekking hebben op Financiën.

Opstellen van de sturingsdocumenten (perspectiefnota en begroting) en verantwoordingsdocumenten (voorjaarsnota, najaarsnota en jaarstukken).

Economie

- Opstellen kadernota toeristische promotie;
- Opstellen beleidsnota verblijfsrecreatie;
- Ondersteuning aanbesteding GOO (Gemeentelijk Ondernemers Overleg).

Producten

1. Financiën

Per saldo hebben de uitkomsten van de Septembercirculaire 2014 en de Meicirculaire 2015 een positief effect op de meerjarenbegroting 2016-2018 van de gemeente Heerde. Voor deze jaren wordt er hierdoor respectievelijk € 251.000,-, € 169.000,- en € 274.000,- meer ontvangen. Deze

trend wordt in 2019 doorgezet. Door deze ontwikkeling en door maximaal gebruik te maken van de extreem lage rentestand is het opnieuw gelukt om een sluitende meerjarenbegroting te presenteren.

Onzekere factor hierin blijft het sociaal domein. Voor de begroting 2015 is als uitgangspunt genomen om de nieuwe taken binnen het sociaal domein budgetneutraal te ramen. Voor 2016 is zoveel mogelijk de omslag naar realistisch ramen gemaakt. Dit houdt echter niet in dat er al volledig inzicht is in de te verwachten uitgaven; toch is hiermee een belangrijke vervolgstap gemaakt.

Een 2e onzekerheid is de raming voor de automatiseringskosten. Het verplaatsen en inrichten van het datacenter, aangekondigde tariefsverhogingen van Microsoft en Pink en het nog niet afgeronde M2I project kunnen tot budgetoverschrijdingen gaan leiden. In de begroting is hiermee geen rekening gehouden omdat hierover nog teveel onzekerheid bestaat. Daarnaast heeft de I-dienst zelf aangegeven op zoek te gaan naar mogelijkheden om e.e.a. binnen de huidige begroting op te vangen.

De inkomsten uit de Precariobelasting zijn realistischer geraamd en worden toegevoegd aan de Algemene Reserve (niet geblokkeerd).

2. Economie en Toerisme

Op 27 februari 2014 is door de gemeente Heerde en de drie ondernemersverenigingen in de gemeente (Bedrijven Contact Heerde, Ondernemersvereniging Heerde en Ondernemersvereniging Wapenveld) het 'Economisch Manifest Heerde' ondertekend. Hierin zijn afspraken gemaakt over de rolverdeling tussen ondernemers en overheid. In 2015 is het Gemeentelijk OndernemersOverleg (GOO) opgericht. Hieraan nemen de 3 ondernemersverenigingen en de gemeente deel. GOO richt zich op de uitvoering van het Economisch Manifest onder regie van de ondernemers. Speerpunten in 2016 zijn promotie lokale economie, relatiebeheer, oprichten bedrijveninvesteringszone(s) en winkelleegstand.

De gemeente Heerde werkt daarnaast samen met andere gemeentes en partners in de economische regio's Zwolle e.o., Noord-Veluwe en de Diamant van Midden-Nederland. Speerpunten in 2016 zijn Bovenregionale Bedrijventerreinen, promotie regionale economie, vrijetijdseconomie, en vestigingscriteria bedrijventerreinen.

De economische structuur moet zowel lokaal als regionaal door diversificatie en innovatieve kracht in staat zijn om adequaat in te spelen op toekomstige ontwikkelingen.

Toerisme en recreatie is een belangrijk onderdeel van Economie. We willen het karakter en de waarden van onze gemeente optimaal benutten en het toerisme verder versterken. De Stichting Wijzijnheerde verzorgt sinds juli 2014 de toeristische promotie en marketing van de gemeente Heerde. Speerpunten zijn promotie en marketing, relatiebeheer, stimuleren gewenste ontwikkelingen en recreatieve infrastructuur.

3. Uitvoering Regiocontract

De projecten in het kader van het Regiocontract worden voor 1 januari 2016 afgerond. Uitzondering hierop is het deelproject TOP; hiervoor is uitstel verkregen tot 1 januari 2016. Het deelproject Breedband is nog niet geheel klaar. Er moet nog worden bekeken hoe dit, na afronding van het Regiocontract, een vervolg gaat krijgen.

4. Uitvoering Gebiedsontwikkeling

De Gebiedsontwikkeling Veessen-Wapenveld is voortgevloeid uit de Maatregel Hoogwatergeul, een maatregel uit het programma Ruimte voor de Rivier. De gebiedsontwikkeling biedt de gemeente kansen op het versterken van de leefbaarheid, de lokale economie en de ruimtelijke kwaliteit. Voor

de agenda Gebiedsontwikkeling Veessen-Wapenveld zijn de toekomstvisie en de structuurvisie de belangrijkste richtlijnen geweest. Voor de uitvoering is een programma met 37 projecten opgesteld.

Verder is een dorpsvisie voor Veessen en Vorchten opgesteld. Het uitvoeringsprogramma is voor een deel opgenomen in het advies gebiedsontwikkeling. Dit deel krijgt voorrang bij de uitvoering. Daarbij wordt wel specifiek aandacht gegeven aan betaalbare en bijzondere woningbouw in de dorpen.

Op basis van de subsidiebeschikking van de provincie moet het totale project Gebiedsontwikkeling voor 2018 zijn afgerond.

5. Uitvoering Grondbeleid

Bij de grondexploitatie gaat het om het beheer van gemeentelijke gronden (verhuur, verpachten of in gebruik geven van deze gronden), de aan- en verkoop van gemeentelijke gronden en de uitgifte van gemeentelijke gronden. Dit onderdeel is sterk verbonden met de paragraaf Grondbeleid.

Indicatoren

Kengetallen begroting 2016	verslag 2014	begr. 2015	begr. 2016
netto schuldquote	102%	n.v.t.	n.v.t.
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	97%	n.v.t.	n.v.t.
solvabiliteitsratio	35%	n.v.t.	n.v.t.
structurele exploitatieruimte	0%	1%	0%
grondexploitatie	16%	16%	19%
belastingcapaciteit	112%	110%	n.v.t.

Wat mag het kosten?

Exploitatie					
Lasten	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Economie en toerisme	422.023	505.227	504.806	509.205	513.747
Financien	871.111	666.330	582.272	556.921	669.970
Uitvoering Regiocontract:	49.132	175.589	175.315	177.046	178.920
Uitvoering grondbeleid:	434.094	331.674	256.540	218.398	221.505
Uitvoering gebiedsontwikkeling	204.833	83.988	83.939	84.778	85.687
Totaal lasten	1.981.193	1.762.808	1.602.872	1.546.348	1.669.829

Baten	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Economie en toerisme	-251.440	-211.660	-211.880	-212.100	-212.320
Financien	-17.044.593	-18.163.186	-18.178.629	-18.333.475	-18.578.122
Uitvoering Regiocontract:	0	-140.000	-140.000	-140.000	-140.000
Uitvoering grondbeleid:	-434.094	-331.675	-256.540	-218.397	-221.505
Uitvoering gebiedsontwikkeling	-140.000	-44.126	-44.101	-44.542	-45.019
Totaal baten	-17.870.127	-18.890.647	-18.831.150	-18.948.514	-19.196.966
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	15.888.934	17.127.839	17.228.278	17.402.166	17.527.137

Reserves en voorzieningen					
Stortingen	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Totaal stortingen Financiën	733.746	1.199.254	1.233.404	1.268.872	1.305.510
Onttrekkingen	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Totaal onttrekkingen Financiën	-1.179.003	-28.258	-52.987	-53.351	-53.351
Mutaties reserves	445.257	-1.170.996	-1.180.417	-1.215.521	-1.252.159
Gerealiseerd resultaat	16.334.191	15.956.843	16.047.861	16.186.645	16.274.978

Toelichting op de lasten en baten

De afwijkingen bij het **programma Financiën, Economie en grote projecten** zijn omvangrijk maar goed te onderbouwen.

Bij het **product Financiën** is voor 2016 e.v. de raming voor de Precariobelasting naar boven bijgesteld met € 823.000,-. Hiermee zijn zowel de opbrengsten als de lasten (onderdeel stortingen in de reserves en voorzieningen) met dit bedrag verhoogd. Dit bedrag wordt rechtstreeks toegevoegd aan de Algemene Reserve (niet geblokkeerd). Aan de lastenkant is in 2015 de resultaatbestemming van 2014 in de cijfers verwerkt. Doordat hierdoor € 442.000,- is toegevoegd aan de Algemene Reserve niet geblokkeerd (onderdeel stortingen in de reserves en voorzieningen) is de verhoging a.g.v. de Precariobelasting in 2016 maar deels zichtbaar. Aan de opbrengstenkant is in 2015 het jaarrekeningresultaat van 2014 ad. € 977.000,- toegevoegd. Deze toevoeging zorgt er net als bij de lastenkant voor, dat de extra inkomsten uit de Precariobelasting nauwelijks zichtbaar zijn.

De gemeente Heerde gaat zich de komende jaren sterk maken voor een gezond ondernemersklimaat, een goede positionering in de economische regio en in een betere relatie met de ondernemers. Dit vertaalt zich in een hogere urendoorbelasting bij het **product Economie & Toerisme**.

Voor 2016 e.v. zijn de ambtelijke inzet en de bijdrage hiervoor van de provincie (€ 44.000,-) geraamd bij het **product Uitvoering Gebiedsontwikkeling**. Voorheen werden deze mutaties doorgevoerd bij de Najaarsnota van het betreffende jaar.

De grondexploitaties zijn in de afrondende fase; dit is duidelijk te zien aan de dalende meerjarenramingen bij het product **Uitvoering Grondbeleid**. Gevolgen voor de begroting heeft dit niet omdat deze exploitaties budgettair neutraal in de begroting zijn opgenomen.

3. Ruimte

Het programma Ruimte gaat over alle gemeentelijke activiteiten in de openbare ruimte en de daarbij behorende boven- en ondergrondse infrastructuur. Naast planvorming, vergunningverlening, toezicht en handhaving is dat het beheer en onderhoud. Daarnaast vallen de gemeentelijke begraafplaatsen, speeltuinen en de gemeentelijke accommodaties onder dit programma.

Wat willen we bereiken?

De kwaliteit van de openbare ruimte en ruimtelijke leefomgeving, maar ook van onze begraafplaatsen en bossen, willen wij zo veel mogelijk behouden en, waar nodig, optimaliseren. Dat geldt ook voor het gebruik van de openbare ruimte. Reguliere werkzaamheden dragen er toe bij om de afspraken die we hierover hebben vastgelegd in beleid, verordeningen en plannen na te komen. Projecten en ontwikkelingen binnen dit programma moeten een meerwaarde hebben. Dat geldt niet alleen voor onze gemeentelijke activiteiten maar ook voor andere initiatieven in de openbare ruimte en de ruimtelijke leefomgeving. De gemeente heeft niet langer de rol om aan de voorkant alles af te kaderen. Initiatiefnemers worden via uitnodigingsplanologie geprikkeld om de meerwaarde van hun voornemens aan te tonen. Deze meerwaarde kan zowel ruimtelijk, maatschappelijk, economisch en/of duurzaam zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

Onder dit programma vallen onder meer activiteiten op het terrein van bouwen, wonen en milieubeheer zoals volkshuisvesting, vergunning verlening, toezicht en handhaving. De werkwijze die we hanteren voor ruimtelijke initiatieven is Uitnodigingsplanologie. Binnen deze werkwijze worden projectontwikkelaars en andere initiatiefnemers gestimuleerd om plannen te ontwikkelen, ook wanneer ze niet passend zijn binnen het bestemmingsplan of beheerverordening. Ons beheer en onderhoud is breed en gaat over de wegen, fietspaden en parkeerplaatsen, kunstwerken als bruggen en duikers, openbare verlichting en openbaar groen, speeltuinen, bos en begraafplaatsen, maar ook over riolering en straatreiniging. Hiervoor zijn beheerplannen opgesteld. Voor onze gemeentelijke accommodaties wordt gewerkt aan een nota accommodatiebeleid waarbij we onze private rol van eigenaar van gebouwen goed willen scheiden van onze publieke rol om initiatieven te stimuleren, bijvoorbeeld met subsidies.

Een efficiënt werkproces komt een goede dienstverlening en een juiste informatievoorziening richting onze inwoners en initiatiefnemers ten goede. Het zoeken naar en implementeren van efficiency-mogelijkheden gebeurt daarom continu binnen de gemeentelijke organisatie.

Nieuw beleid

Per 1 januari 2018 zal de Omgevingswet in werking treden (informatie d.d. 1 september 2015). De Omgevingswet bevat nieuwe instrumenten en nieuwe landelijke kaders voor de fysieke leefomgeving. De gemeentelijke Toekomstvisie en Structuurvisie zijn belangrijke visiedocumenten die moeten passen binnen de doelstellingen van de Omgevingswet. Naar verwachting worden de jaren 2016 en 2017 benut om de Toekomstvisie en Structuurvisie te actualiseren.

Producten

1. Bouwen en Wonen

De lokale Woonvisie 2015-2025 is leidend:

- In de raadsperiode 2014-2018 worden geen nieuwe (grootschalige) uitbreidingsplannen voor woningbouw gerealiseerd;
- Woningbouw op inbreidingslocaties (zoals bij de voormalige scholen/vrijkomende locaties) wordt mogelijk gemaakt;

- We bevorderen dat marktpartijen projecten ontwikkelen en we bieden ruimte aan particulier opdrachtgeverschap;
- In samenspraak met belangstellenden worden levensloopbestendige woningen gebouwd;
- Er wordt ingezet op kleine starterswoningen, kleinschalige bouwprojecten en alternatieve woonconcepten.

De beleidsnotitie inwoning en mantelzorg biedt richtlijnen voor mantelzorgers en zorgvragers om gezamenlijke huisvesting mogelijk te maken.

Het initiatief voor het maken van prestatieafspraken met woningcorporaties waaronder Triada, ligt als gevolg van de herziene Woningwet 2015 bij de corporatie. Dit vindt plaats in de vorm van een zogenaamd bod*. Dit bod voor 2016 wordt uiterlijk 1 november 2015 ontvangen. Over dit bod moet overeenstemming worden bereikt. Bij het maken van prestatieafspraken met Triada besteden we onder andere aandacht aan scheefwonen, behoud van goedkope huurwoningen en het huisvesten van statushouders.

*Bod: in dit bod wordt aangegeven op welke wijze de corporatie bij wil dragen aan de uitvoering van de Woonvisie. Dat bod kan bijvoorbeeld gaan over de voorgenomen nieuwbouw van sociale woningen, de verkoop van bestaande woningen, de verbetering van de kwaliteit en duurzaamheid van de bestaande voorraad, de investeringen in de woonomgeving en de huisvesting van bijzondere doelgroepen.

Toezicht & Handhaving

Taken op het gebied van toezicht en handhaving worden vanuit de gemeente uitgevoerd op de vakgebieden bouwen en wonen, ruimtelijke ontwikkeling en openbare orde en veiligheid. Toezicht- en handhavingstaken op het gebied van milieu en slopen (inclusief asbest) worden door de Omgevingsdienst Noord-Veluwe uitgevoerd. Op het gebied van brandveiligheid is dat de Veiligheidsregio Noord-Oost Gelderland.

Voor al deze genoemde taken is de gemeente wettelijk gezien het bevoegd gezag. Op grond van wetgeving moet de gemeente een beleidscyclus doorlopen om deze taken adequaat te borgen in de organisatie en in de uitvoering.

Kaderstellende uitgangspunten worden verwoord in een beleidsnota die jaarlijks uitgewerkt moet worden in een uitvoeringsprogramma. In een jaarverslag wordt verantwoord in hoeverre de doelstellingen uit het uitvoeringsprogramma zijn gerealiseerd.

Woonwagencamp

Op het woonwagencamp staan nog twee wagens. De hoofdbewoners van de huidige twee wagens worden onder voorwaarden gedoogd. Voor 2016 is het voornemen om de infrastructuur hierop aan te passen.

Vergunning en toezicht bouwen

Het vergunningenproces wordt doorlopend gescreend op efficiencymogelijkheden. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij de Lean-filosofie zoals aanbevolen wordt in het door een extern bureau opgesteld rapport.

Onder meer door het proces beter te automatiseren en overbodige stappen uit het proces te verwijderen kan efficiency gerealiseerd worden.

Voor wat betreft het bouwtoezicht wordt geanticipeerd op de Wet kwaliteitsborging bouw. Deze wet regelt namelijk dat het toezicht op bouwprojecten word overgelaten aan de markt.

Milieubeheer

Het uitvoeren van milieuregelgeving op basis van de Wet milieubeheer, het verlenen van vergunningen of behandelen van meldingen en uitvoeren van milieucontroles bij bedrijven, behoort tot het zogenaamde basistakenpakket (een bestuurlijk akkoord tussen Rijk, IPO en VNG). Het gaat

hier om taken die namens het college uitgevoerd worden door de Omgevingsdienst Noord Veluwe (ODNV).

2. Ruimtelijke Ontwikkeling

In 2018 wordt (naar verwachting) de Omgevingswet ingevoerd. Dit is een ingrijpende verandering van alle bestaande wetgeving over de fysieke leefomgeving. Dit heeft consequenties voor onze gemeentelijke organisatie in het bijzonder als het gaat om dienstverlening, werkwijze, beleids- en productontwikkeling en deregulering. De implementatie van de Omgevingswet zal op meerdere terreinen merkbaar zijn en wordt projectmatig voorbereid. Het project wordt in 2016 en 2017 uitgevoerd.

3. Accommodaties

Hierbij gaat het om het beheren en verhuren van gemeentelijke gebouwen en woningen maar ook over onderwijshuisvesting.

Een nieuwe nota accommodatiebeleid, die betrekking heeft op de gemeentelijke gebouwen maar ook op het gebruik van de gemeentelijke gronden of gronden die de gemeente in erfpacht heeft, bijvoorbeeld voor de buitensportverenigingen, is in de maak. Uitgangspunt blijft, conform eerder besluitvorming, dat zo veel mogelijk accommodaties worden afgestoten.

De rol van de gemeente bij onderwijshuisvesting is gewijzigd. De nieuwe verantwoordelijkheden en afspraken met de schoolbesturen worden geformaliseerd in een nieuwe Verordening Onderwijshuisvesting.

4. Beheer en onderhoud

De kwaliteitsvisie voor de openbare ruimte is vastgesteld. In deze visie is de gewenste kwaliteit voor de verzorging en de technische staat van de verschillende kapitaalgoederen (openbare verlichting, groen, kunstwerken, wegen en fietspaden, riolering, speelplaatsen) in de openbare ruimte aangegeven. Er is een duidelijke afweging gemaakt tussen de kwaliteit in relatie tot de kosten. Vervolgens zijn voor diverse onderdelen van de openbare ruimte beheerplannen gemaakt en vastgesteld. In deze beheerplannen is het areaal vastgelegd en is aangegeven welke middelen nodig zijn om het vastgestelde kwaliteitsniveau te bereiken. Het college houdt de mogelijkheid om binnen de beschikbare budgetten prioriteiten te stellen in de uitvoering van de beheerplannen. In woongebieden is het wenselijk om samen met de inwoners concrete afspraken te maken over het beheer en onderhoud in hun wijk en wat over en weer van elkaar verwacht mag worden. Om dit te bereiken worden onder andere de beheerplannen gecommuniceerd. Daarnaast worden collectieve initiatieven vanuit de wijken, om inwoners te betrekken bij beheer en onderhoud, gestimuleerd.

5. Bosbeheer

Het bos is een natuurlijk kapitaal. Door een goed bosbeheer moet er een uitnodigende toegang worden geboden aan bezoekers. Bosbeheer richt zich op een evenwicht tussen de rol van de gemeente als eigenaar van het bos en de wensen van de recreanten, vrijwilligers en andere partijen. Maar ook een goede verhouding tussen de kosten en de baten van het bos is van belang. Bij het beheer wordt gebruik gemaakt van de kennis en kunde van organisaties als de KNNV.

Wat mag het kosten?

Exploitatie					
Lasten	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Beheer & Onderhoud	7.599.719	7.695.147	7.770.921	7.820.137	7.862.542
Accommodaties	2.610.290	2.760.865	2.727.147	2.743.357	2.771.658
Bosbeheer	171.622	163.252	163.750	164.795	166.805
Bouwen & Wonen	1.308.696	1.312.247	1.312.256	1.331.536	1.344.722
Ruimtelijke ontwikkeling	776.246	797.724	797.155	803.120	809.610
Totaal lasten	12.466.573	12.729.235	12.771.229	12.862.945	12.955.337
Baten					
Baten	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Beheer & Onderhoud	-3.619.267	-3.617.785	-3.670.889	-3.674.628	-3.679.041
Accommodaties	-410.044	-826.458	-831.765	-835.846	-842.259
Bosbeheer	-147.907	-149.097	-150.358	-151.643	-152.928
Bouwen & Wonen	-547.801	-347.901	-348.001	-355.342	-355.442
Ruimtelijke ontwikkeling	-177.760	-178.540	-179.330	-180.120	-180.920
Totaal baten	-4.902.779	-5.119.781	-5.180.343	-5.197.579	-5.210.590
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-7.563.794	-7.609.454	-7.590.886	-7.665.366	-7.744.747
Reserves en voorzieningen					
Stortingen	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Beheer & Onderhoud	57.120	85.240	85.240	85.240	85.240
Accommodaties	279.684	122.131	123.350	124.580	125.830
Totaal stortingen	336.804	207.371	208.590	209.820	211.070
Onttrekkingen	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Beheer & Onderhoud	-368.990	-350.035	-340.780	-338.359	-342.888
Accommodaties	0	-72.898	-73.630	-74.360	-75.100
Totaal onttrekkingen	-368.990	-422.933	-414.410	-412.719	-417.988
Mutaties reserves	32.186	215.562	205.820	202.899	206.918
Gerealiseerd resultaat	-7.531.608	-7.393.892	-7.385.066	-7.462.467	-7.537.829

Toelichting op de lasten en baten

De grootste budgettaire verschuivingen bij het **programma Ruimte** komen voor bij het **product Accommodaties**. Bij dit product zijn de werkelijke ramingen opgenomen voor De Heerd en zijn de hiervoor opgenomen stelposten verwijderd. Daarnaast zijn de vrijkomende locaties geclusterd; voor de dekking van de exploitatiekosten van deze locaties is de 'reserve vrijkomende locaties' ingezet.

Bij het **product Beheer & Onderhoud** zijn er in het kader van het realistisch ramen de budgetten voor gladheidbestrijding, onkruidbestrijding en energiekosten met ruim € 69.000,- verhoogd. Tevens is de taakstelling binnensport van € 25.000,- ingeboekt. Dit verklaart de hogere lasten bij dit product. Bij de baten is bij de Voorjaarsnota 2015 € 45.000,- extra geraamd voor de dividendopbrengst van de ROVA. Deze incidentele meevaller kan echter niet voor de komende jaren worden ingeboekt.

Bij het **product Bouwen & Wonen** is het budget voor de ODNV met € 26.000,- afgeraamd. De opbrengsten van de bouwleges zijn m.i.v. 2016 met € 200.000,- naar beneden bijgesteld (van € 485.440,- naar € 285.440,-).

4. Samenleving

Wij willen een samenleving waarin iedereen telt en waar de eigen mogelijkheden en verantwoordelijkheden van mensen het uitgangspunt is. Niemand wordt buitengesloten en iedereen neemt op zijn of haar manier deel. Dit doen wij door een krachtige, slagvaardige gemeente te zijn, die positief en betrokken staat tegenover burgerinitiatieven. De inbreng van burgers wordt gezocht en gewaardeerd.

Voor de invulling van alle drie decentralisatie gelden de volgende uitgangspunten:

- De financiële middelen worden zoveel mogelijk ingezet voor daadwerkelijke zorg in plaats van overhead;
- Afspraken met aanbieders worden gemaakt op basis van doelen, prestaties en resultaten;
- Zorg is laagdrempelig en goed toegankelijk;
- Realiseren van één gezin, één plan, één regisseur;
- Er wordt maatwerk geleverd en het aantal regels wordt verminderd;
- Preventie en vroeghulp gaat voor individuele maatwerkvoorziening;
- Niet het aanbod, maar de cliëntvraag staat centraal;
- De cliënt moet zoveel mogelijk zelf de regie en verantwoordelijkheid nemen;
- Ondersteuning vanuit de omgeving van de inwoner waar dat kan, pas daarna komt de gemeente in beeld;
- Gesprekken met inwoners vinden zo veel mogelijk in de thuissituatie of directe omgeving van de inwoner plaats;
- De uitgaven worden realistisch geraamd. In de begroting en rekening is duidelijk zichtbaar welke inkomsten we van het rijk ontvangen of via een eigen bijdrage van inwoners;
- Identiteitsgebonden zorg is mogelijk. Aanbieders kunnen de raamovereenkomsten ondertekenen of de inwoner maakt gebruik van deze diensten via een persoonsgebonden budget;
- Er wordt gebruik gemaakt van de multifunctionele accommodaties om in contact met inwoners te komen en het gebruik van deze accommodaties door aanbieders van algemene voorzieningen wordt gestimuleerd.

Wat willen we bereiken?

Een samenleving waarin iedereen op zijn of haar manier kan deelnemen en verantwoordelijkheid kan dragen voor het eigen welzijn en het welzijn van anderen. De decentralisaties op het gebied van jeugd, wet maatschappelijke ondersteuning en Werk en Inkomen (participatiewet) bieden de gemeente meer mogelijkheden om hierop te sturen door de sociale infrastructuur zodanig in te richten dat deze deelname wordt gestimuleerd. Het benutten van de kracht van de samenleving is daarbij een rode draad, ook op het terrein van Sport en Kunst, Cultuur en Media.

Wat gaan we daarvoor doen?

Veel inwoners weten de weg of worden door hun omgeving daarbij geholpen wanneer ze op de één of andere manier hulp nodig hebben. Inwoners die de weg niet weten kunnen zich oriënteren via zorgvraagheerde.nl. Zorgvraagheerde is het brede digitale platform waar ook aanbieders en maatschappelijke organisaties hun diensten kunnen aanbieden. Als inwoners niet digitaal de weg weten te vinden, kunnen ze telefonisch contact opnemen met Zorgvraagheerde.nl.

Inwoners die hun huis niet zelf schoon kunnen houden en ook geen huisgenoot hebben, die dat kan, kunnen een beroep doen op de algemene voorziening. Inwoners die begeleiding nodig hebben zijn in eerste instantie aangewezen op de algemene voorziening regieondersteuning. Beide algemene voorzieningen worden aangeboden door lokale (zorg)aanbieders.

Wij willen het belang van mantelzorgers en vrijwilligers benadrukken en waar nodig faciliteren zodat ze hun rol goed kunnen vervullen. Daarom subsidiëren we onder andere De Plu, het

coördinatiepunt voor mantelzorgers en vrijwilligers. Maar er zijn ook initiatieven vanuit de samenleving zoals de Vrijwillige Hulpdienst en nieuwe initiatieven zoals Help elkaar in Hof van Cramer in Wapenveld.

Ons team Jeugd is het laatste jaar uitgebreid met ambulante werkers, die anders vanuit een individuele maatwerkvoorziening zouden worden ingezet. Nu kan direct en nog belangrijker, vroegtijdig, hulp worden geboden zonder dat daar een indicatie aan vooraf gaat. De medewerkers die vanuit verschillende organisaties samenwerken in het Team Jeugd worden als jeugdcoaches ingezet op de scholen. Zij vormen voor de jongeren, hun ouders en de scholen ook de toegang tot het sociale domein.

We zetten stevig in op samenwerking tussen vrijwilligers en beroepskrachten en tussen beroepskrachten onderling, om te voorkomen dat inwoners tussen wal en schip vallen. Duidelijk afspraken, tussen de voorliggende voorzieningen, zoals huisartsen, en de voorzieningen die vallen onder de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning, zijn daarbij belangrijk. Maar ook afspraken met de uitvoerders van de zorgverzekeringswet. Met de zorgverzekeraars onderzoeken wij de mogelijkheid voor een pilot om samen te werken in de uitvoering. De (integrale) gespreksvoerders, vanuit de gemeente (Wmo, en de coördinerend wijkverpleegkundigen, vanuit de extramurale verpleging en verzorging, hebben een belangrijke rol als het gaat om de afspraken met individuele inwoners. Als er hulp nodig is, wordt deze zoveel mogelijk in de directe omgeving van de inwoner geboden. Waar mogelijk wordt met preventieve activiteiten de inzet van hulp voorkomen. Onze inzet is gericht op één gezin, één plan en één regisseur, zowel voor het gebruik van algemene voorzieningen als voor individuele maatwerkvoorzieningen.

Op het terrein van Werk en Inkomen werken Felua-groep en gemeente samen. Inwoners die zelf actief op zoek kunnen naar werk worden hiertoe gestimuleerd en inwoners die daarbij meer tijd en aandacht nodig hebben worden hierin ondersteund. Ook kan een werkgever met verschillende 'instrumenten' gestimuleerd worden om een inwoner die op zoek is naar werk een werkervaringsplaats of regulier werk aan te bieden.

Wij monitoren het gebruik van voorzieningen. Bovendien analyseren we of het aanbod aan algemene* voorzieningen verder uitgebreid moet worden en hoe de effecten van het gebruik van deze voorzieningen gemeten kunnen worden. Ook evalueren of bestaande algemene voorzieningen een toegevoegde waarde blijven houden.

* bij Jeugd worden algemene voorzieningen overige voorzieningen genoemd.

Nieuw beleid

- Volwassenenbeleid;
- Actualiseren vrijwilligersbeleid;
- Wmo beleidsplan 2017-2020;
- Heroverweging subsidiebeleid;
- Sportvisie.

Producten

01. Onderwijs en educatie

Er wordt uitvoering gegeven aan het onderwijsachterstandenbeleid en de kwalificatieplicht. Naast de wettelijke verplichte inzet van de (gemeentelijke) leerplichtambtenaar maken we gebruik van het regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten in Zwolle. Ook het toezicht op ProO valt onder dit product.

De keuze is gemaakt om het RMC zowel preventief als curatief in te zetten. Preventief als uitval dreigt. Daarbij is een goede samenwerking met het Team Jeugd van belang, waarbij de medewerker van het RMC meer een adviserende dan een begeleidende rol heeft. In de curatieve rol, wanneer de jongere niet meer naar school gaat, is het RMC leidend om de jongere terug te leiden naar school of naar een ander traject.

Onder het onderwijsachterstandenbeleid valt de voor- en vroegschoolse educatie (VVE) voor zeer jonge kinderen met een (taal)achterstand. Ook dit is een wettelijke verplichting. Deze kinderen worden twee dagdelen per week in groepsverband opgevangen en gestimuleerd om zodoende deze achterstanden op te heffen. Deze opvang vindt plaats in een peuterspeelzaal.

Met de invoering van de Wet OKE (2010) heeft het rijk een grote stap gezet in de harmonisatie van kinderopvang en peuterspeelzaalwerk. Het doel van de harmonisatie is om verschillen tussen peuterspeelzalen en kinderopvang weg te nemen en te zorgen voor een betere afstemming tussen kinderopvang, peuterspeelzaalwerk en onderwijs. Het kabinet heeft met de brief 'Een betere basis voor peuters' (17 juni 2014) zijn plannen aangekondigd voor een vervolg op de Wet OKE. Voor de verdere harmonisatie van kinderopvang en peuterspeelzaalwerk zijn drie doelstellingen geformuleerd: de versterking van de pedagogische kwaliteit, één kwaliteitskader voor alle voorschoolse voorzieningen en één financieringsstructuur voor werkende ouders. De harmonisatie moet op 1 januari 2018 gerealiseerd zijn.

De gemeente heeft een toezichthoudende rol bij ProO. Onderdeel van het toezichtmodel is het coördinatiepunt waarin de wethouder Samenleving zitting heeft. Dit coördinatiepunt coördineert en oefent de volgende bevoegdheden van de raad in mandaat uit:

- toezicht houden op het openbare karakter van het door de Stichting te verzorgen onderwijs;
- benoemen van leden van de Raad van Toezicht van de Stichting;
- instemmen met voorstellen tot wijziging van de statuten;
- instemmen met voorstellen tot ontbinding van de Stichting.

02. Kunst, cultuur en media

Kunst en cultuur vormen een belangrijk onderdeel van de maatschappij. Zang, muziek, cultureel erfgoed, voorstellingen, educatie, bibliotheek en media maken deel uit van dit product.

In de bibliotheek wordt onder andere het Taalpunt georganiseerd, waarbij vrijwilligers inwoners, die laaggeletterd zijn, ondersteunen.

Met de uitvoerders van Kunst en Cultuur gaan we, net als voor de overige activiteiten die wij subsidiëren, prestatieafspraken maken.

Voor evenementen die bijdragen aan het versterken van het recreatief toeristisch en dus economisch klimaat van de gemeente is ook een budget beschikbaar. Het kunst- en cultuurbeleid wordt uitgevoerd met extra aandacht voor de jeugd. Organisatoren van activiteiten op het terrein van Kunst en Cultuur moeten zich voor financiering meer richten op bezoekers, donateurs en sponsors. De partijen zijn vertegenwoordigd in het platform Kunst en Cultuur, dat jaarlijks de cultuurmarkt organiseert en adviseert over het budget voor de evenementen.

Kunst en Cultuur maakt onderdeel uit van de heroverweging van subsidies. Deze heroverweging vindt volgens planning in 2016 plaats, nadat er duidelijkheid is over de subsidiëring van Sport en er inzicht is in de bedragen die onderdeel uitmaken van onze begroting en toegerekend kunnen worden aan Sport en Kunst en Cultuur.

03. Sport

Investeren in sport is investeren in de toekomst. Bovendien heeft beweging een belangrijk maatschappelijk effect. Sport draagt bij aan een gezonde levensstijl en sporten in groepsverband is een goede gelegenheid om sociale contacten te leggen. In onze gemeente zijn diverse sportfaciliteiten en actieve sportverenigingen. Het is belangrijk dat te behouden, maar

daarin heeft de samenleving ook een belangrijke rol. In het sportbeleid ligt de prioriteit bij de jeugd, want jong geleerd is oud gedaan. Sportverenigingen en scholen worden gestimuleerd om jeugd zoveel mogelijk te laten bewegen. De combinatiefunctionaris Sport speelt daarbij een belangrijke rol. Met sportverenigingen die subsidie ontvangen worden prestatieafspraken gemaakt. Subsiëring van sport maakt deel uit van de heroverweging van subsidies. Om deze heroverweging te kunnen maken wordt eerst het accommodatiebeleid uitgewerkt.

04. Informatie en toegang sociaal domein

Overheid en samenleving gaan steeds meer uit van de eigen verantwoordelijkheid van mensen. Deze tendens wordt al opgepakt door vrijwilligers(organisaties). Dit blijkt uit initiatieven die worden ondernomen om inwoners te informeren over de mogelijkheden en voorzieningen die er zijn op het gebied van wonen, welzijn, zorg en gezondheid. Inwoners die hierover nog aanvullende vragen hebben kunnen gebruik maken van Zorgvraagheerde.nl of kunnen telefonisch contact opnemen.

Voor de individuele (maat)werkvoorzieningen kunnen inwoners ook terecht bij gemeentelijke gespreksvoerders voor Jeugdhulp, Wmo en Werk en Inkomen. Voor complexe, meervoudige, problemen is er een integraal gespreksvoerder beschikbaar, die ook andere deskundigen in kan schakelen.

Uitgangspunt is in alle gevallen dat de inwoner zelf de regie houdt over zijn of haar leven en gebruik maakt van eigen mogelijkheden en het eigen netwerk. Wanneer dat onvoldoende is kan hij/zij daarbij (tijdelijk) ondersteund worden. Inwoners kunnen zich bij het aanvragen van een individuele (maatwerk)voorziening laten bijstaan door een onafhankelijk cliëntondersteuner. De gespreksvoerder kan hen hierover informeren.

Wij vinden vroegsignalering belangrijk en blijven hier aandacht aan geven in onze contacten met onderwijs, vrijwilligers, aanbieders van zorg en dienstverlening, kerken en maatschappelijke organisaties.

05. Jeugdhulp individuele voorzieningen

Het team Jeugd is gestart met het snel en effectief oppakken van de behoeften aan zorg voor de jeugd. Het team jeugd biedt waar mogelijk ambulante en dicht bij huis de juiste ondersteuning en verzorgt de toegang naar specialistische hulp.

Het Team Jeugd gaat in 2016 nog meer investeren in de relaties met kinderopvang en peuterspeelzalen, onderwijs, huisartsen en gemeentelijke voorzieningen. Binnen de afspraken met de zorgaanbieders ligt de nadruk op kwaliteit, effectiviteit en efficiëntie van de dienstverlening naar de burgers.

Het team kijkt naar de activiteiten en voorzieningen die er zijn en wanneer er geen passend aanbod is, zal dit worden ontwikkeld. Dit past binnen de doorontwikkeling, de zogenaamde transformatie, van de jeugdzorg. De nadruk ligt daarbij op de inzet van preventieve activiteiten. Drangtrajecten worden ingezet als het vanwege de veiligheid van jeugdigen nodig is en dwang alleen als het niet anders kan.

06. Jeugdhulp overige voorzieningen

Het gaat hier om voorzieningen die vrij toegankelijk zijn voor jongeren en hun ouders of verzorgers. Deze voorzieningen zijn voornamelijk preventief bedoeld maar hebben ook een signalerende functie. Naast advies en informatie en jeugdzondheidszorg bij het team Jeugd gaat het om preventieve activiteiten en voorlichting over alcohol- en drugsmisbruik. Het peuterspeelzaalwerk valt ook onder dit product.

In 2016 wordt extra aandacht gegeven aan scholing van de medewerkers in de overige voorzieningen om de signaalgevoeligheid te vergroten en gespreksvoering over signalen met ouders. Ook de scholen spelen hierin een belangrijke rol. Daarom zijn er ook afspraken gemaakt in het (lokale) samenwerkingsconvenant passend onderwijs en Jeugdhulp, dat tussen gemeente en het onderwijs wordt gesloten.

Jeugdgezondheidszorg van 0 tot 4 jaar vindt plaats door Vérian. Jeugdgezondheidszorg van 4 tot 19 jaar vindt plaats door de GGD. In 2016 vindt bij de GGD een (verdere) discussie over de positionering van de jeugdgezondheidszorg. De discussie over de bekostiging wordt hierbij betrokken.

07. Participatie & Werk

Inwoners die een beroep willen doen op bijstandsverlening om in het levensonderhoud te voorzien worden gestimuleerd om zoveel en zo snel mogelijk in een eigen inkomen te voorzien. In de pilot Werk werken gespreksvoerders van de gemeente en medewerkers van Felua-groep samen om dit doel te behalen. Zo nodig kunnen de re-integratie instrumenten, die opgenomen zijn in de verordening die vastgesteld is in de raad van 15 december 2014, worden ingezet. Er moet nog een besluit worden genomen of deze pilot wordt voortgezet.

Inwoners die (nog) geen werk hebben gevonden worden gestimuleerd, om met behoud van de bijstandsuitkering, op een andere manier hun steentje bij te dragen aan de samenleving. Binnen de Gemeenschappelijke Regeling (GR) worden de mogelijkheden van een toekomstbestendig SW bedrijf verkend, rekening houdend met de instroomstop van de WSW. Daarbij wordt gekeken op welke manier de dienstverlening in de toekomst kan worden vormgegeven. Apeldoorn en Epe hebben een koers bepaald. Ook in Heerde zal dit het komend jaar plaatsvinden. Uitgangspunt is om het komend jaar zoveel mogelijk Wsw-kandidaten extern bij een werkgever te plaatsen en de expertise van de Felua-groep binnen de Pilot Werk breed te benutten. Heerde participeert in het werkbedrijf IJsselvecht. Daar vindt afstemming plaats over arbeidsmarktbeleid, waaronder de werkgeversbenadering.

De werkgeversbenadering voor mensen die gebruik maken van bijstandsverlening voor levensonderhoud, vindt vanuit onze eigen organisatie plaats in samenwerking met Felua-groep. Met name de beleidsmedewerker Economie, die ook accountmanager Werk is, maakt van de contacten met werkgevers gebruik om met hen de mogelijkheden te verkennen. De focus ligt op het bespreken van mogelijke vacatures bij werkgevers en het onder de aandacht brengen van mogelijkheden om inwoners die een bijstandsuitkering hebben in te zetten voor deze vacatures.

08. Inkomen

De gemeente is verantwoordelijk voor de doelgroep met een volledig of gedeeltelijk arbeidsvermogen die niet zelf of via een gezinslid in een inkomen op bijstandsniveau kan voorzien. Daarnaast heeft de gemeente, in het kader van het minimabeleid, aanvullende regelingen voor inwoners met een laag inkomen.

We vinden het belangrijk om initiatieven in de samenleving, om mensen met een minimum inkomen te ondersteunen, te stimuleren. Datzelfde geldt voor mensen die door schulden dreigen vast te lopen. Ook is een goed overzicht van vindplaatsen en voorzieningen die er zijn noodzakelijk. Dat willen we in 2016 hebben. Zo nodig moeten ontbrekende schakels worden aangevuld of moet de samenleving worden gestimuleerd om deze aan te vullen. Inwoners met (dreigende) schulden moeten makkelijk kunnen vinden waar ze terecht kunnen voor hulp. Daarom gaan we onder meer werken met een gemeentelijke schuldenmakelaar, die vraag en aanbod met elkaar in contact brengen. Het gaat daarbij om het aanbieden van duurzame oplossingen, in aanvulling op tijdelijke voorzieningen zoals schuldhulpverlening.

09. Wmo Maatwerkvoorzieningen

De Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 maakt deel uit van het stelsel van Zorg en Welzijn. Dit stelsel bestaat naast de Wmo 2015 ook uit de Wet langdurige zorg (Wlz) en de Zorgverzekeringswet (Zvw). De Wet langdurige zorg financiert het verblijf in een instelling of lijfgebonden zorg thuis, de zorgverzekeringswet wordt door de zorgverzekeraars uitgevoerd. Het doel van de Wmo 2015 is om inwoners van de gemeente Heerde zo lang mogelijk thuis te kunnen laten wonen (zelfredzaamheid) en te laten deelnemen aan de maatschappij (participatie). Daarbij is de gemeente verantwoordelijk voor het brede pakket van vervoersvoorzieningen, rolstoelen en woonvoorzieningen, mantelzorgers en vrijwilligers, vrouwenopvang, kortdurend verblijf tot en met begeleiding en dagbesteding. De rol van centrumgemeente Apeldoorn voor de zorg voor dak- en thuislozen en beschermd wonen voor mensen met een psychiatrische aandoening is door de forse toename van het aantal gebruikers onderwerp van gesprek in de regio. Sinds de invoering van de Wmo 2015 is sprake van transformatie (vernieuwing). De transformatie bestaat uit investeren in preventie, algemene voorzieningen, eigen regie voor de burger, ruimte voor de professionaliteit van beroepskrachten en een betere aansluiting tussen informele en formele zorg. Lokaal is ingezet op verruiming van het aanbod aan algemene voorzieningen. Er is regiotafel overleg met de zorgverzekeraars over afstemming tussen voorzieningen maar ook over ontschotting van financiering.

10. Wmo Algemene voorzieningen

Onder dit product vallen volwassenenwerk, maatschappelijk werk, volksgezondheid en de inburgering van vreemdelingen (huisvesting statushouders) maar ook de algemene voorzieningen voor een schoon en leefbaar huis (huishoudelijk werk), regieondersteuning (begeleiding) en cliëntondersteuning. Deze voorzieningen maken ook deel uit van de heroverweging van subsidies en met de organisaties die de activiteiten uitvoeren worden prestatieafspraken gemaakt. Bij volwassenenwerk gaat het om de algemene voorzieningen, voor met name inwoners met een (aanstaande) beperking. Vaak, maar niet alleen, zijn dit ouderen. In 2016 wordt de nota volwassenenwerk voor besluitvorming aangeboden. Veel activiteiten binnen het volwassenenwerk worden door vrijwilligers uitgevoerd. Er is dan ook een duidelijk verband met de nota vrijwilligerswerk.

Volwassenen met (financiële) problemen, die er zelf of met hulp van anderen niet uit kunnen komen, kunnen terecht bij het algemeen maatschappelijk werk. Van degene die hiervan gebruik maakt wordt wel de volle inzet verwacht om de situatie te willen veranderen. De maatschappelijk werker kan hierbij op weg helpen.

De gezondheidsdienst voor de gemeente in Noord- en Oost Gelderland (GGD) richt zich naast jeugdgezondheidszorg op volksgezondheid. De meeste mensen kennen de GGD van de vaccinatieprogramma's. Maar de GGD geeft ook voorlichting en informatie en voert campagnes op het gebied van het brede terrein van gezondheid inclusief de gezondheid in het leefmilieu. De GGD sluit aan bij ontwikkelingen in het sociaal domein. Er worden afspraken gemaakt over besturingsmodellen, waarin portefeuillehouders volksgezondheid of jeugd in de regio meer zeggenschap hebben over lokaal/regionaal uit te voeren taken. Daarnaast wordt de huidige indeling in basis- en plusproducten herijkt, zodat gemeenten meer inzicht krijgen in de wettelijke/verplichte en de bovenwettelijke/niet-verplichte GGD-taken en de invloedruimte van gemeenten. Wij hebben de GGD verzocht om op korte termijn met het AB een discussie te houden over de wettelijke/verplichte en de (herziening) bovenwettelijke/niet-verplichte GGD-taken, alvorens in te zetten op de ontwikkelingen in het sociale domein en de besturingsmodellen. Zie hiervoor ook Jeugdhulp overige voorzieningen.

Voor het huisvesten van statushouders ontvangt de gemeente een vast bedrag per persoon. Dit

geld wordt rechtstreeks aan vluchtelingenwerk betaalbaar gesteld. Vluchtelingenwerk helpt deze inwoner de eerste acht maanden om de weg te vinden in de gemeente. Het subsidiebedrag dat Vluchtelingenwerk voor het houden van een wekelijks spreekuur ontvangt wordt in ieder geval in 2016 gecontinueerd.

De algemene voorzieningen schoon en leefbaar huis en regieondersteuning worden op dit moment door lokale partijen uitgevoerd.

Het bedrag voor de algemene voorziening schoon en leefbaar huis blijft voor 2016 gelijk aan 2015. De aanbieders kunnen binnen de huidige subsidieregeling de resultaatverplichting 'een schoon en leefbaar huis' nakomen. Zij zijn tevreden met de subsidiesystematiek die wij daarvoor gekozen hebben.

De algemene voorziening regieondersteuning breidt in 2016 flink uit, terwijl het gebruik van maatwerkvoorzieningen afneemt. Dit is ook wat wij willen. De algemene voorziening is laagdrempelig en de aanbieders kunnen een op de (situatie van de) persoon toegesneden vorm van begeleiding bieden. In 2016 wordt onderzocht of hiervoor ook samengewerkt kan worden met Felua-groep voor arbeidsmatige dagbesteding.

Iedereen kan zich binnen de regio zo zelfstandig mogelijk en tegen een redelijk tarief met een vorm van (openbaar) vervoer verplaatsen. Dat is de doelstelling van het programma basismobiliteit. In 2016 worden de laatste voorbereidingen getroffen om vanaf januari 2017 met de nieuw op te richten regionale vervoerscentrale van start te gaan. In deze vervoerscentrale worden stapsgewijs de volgende vervoersstromen ondergebracht en aangestuurd: WMO-vervoer (regiotaxi), leerlingenvervoer, vervoer naar dagbesteding en aanvullend openbaar vervoer. Gemeente Heerde werkt hiervoor samen met de Stedendriehoek en de gemeente Hattem.

Wat mag het kosten?

Exploitatie					
Lasten	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Accommodaties	0	0	0	0	0
Informatie en toegang sociaal domein	354.311	455.969	455.826	459.816	464.366
Inkomen	3.270.960	3.363.750	3.366.319	3.374.708	3.383.566
Jeugdhulp individuele voorzieningen	2.906.163	2.934.115	2.926.575	2.926.845	2.926.585
Jeugdhulp overige voorzieningen	1.106.266	1.376.623	1.382.776	1.391.958	1.401.453
Kunst, Cultuur & Media	726.859	687.072	688.820	689.649	693.040
Onderwijs & Educatie	488.741	365.442	366.009	368.100	370.657
Participatie & Werk	3.026.902	3.037.839	2.876.120	2.733.343	2.625.236
Sport	544.097	419.828	375.191	360.884	358.653
Wmo algemene voorzieningen	3.013.330	2.802.767	2.567.844	2.578.722	2.589.853
Wmo maatwerkvoorzieningen	3.819.945	2.541.640	2.405.948	2.303.903	2.201.344
Totaal lasten	19.257.574	17.985.045	17.411.428	17.187.928	17.014.753

Baten	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
11 Accommodaties	0	0	0	0	0
15 Informatie en toegang sociaal domein	-162.143	-50.000	-50.500	-51.000	-51.510
16 Inkomen:	-2.551.516	-2.461.930	-2.462.237	-2.462.341	-2.462.647
17 Jeugdhulp individuele voorzieningen:	-2.906.163	-3.251.945	-3.206.466	-3.227.581	-3.233.943
18 Jeugdhulp overige voorzieningen:	-678.002	-392.615	-392.615	-392.615	-392.615
19 Kunst, Cultuur & Media	-56.039	-38.272	-38.626	-38.988	-39.351
20 Onderwijs & Educatie	-158.948	-158.515	-158.515	-158.515	-158.515
21 Participatie & Werk:	-2.862.344	-2.635.244	-2.464.353	-2.310.444	-2.198.249
22 Sport	-91.260	-91.260	-126.728	-110.064	-105.413
23 Wmo algemene voorzieningen:	-1.361.221	-1.199.666	-1.111.315	-1.111.335	-1.111.355
24 Wmo maatwerkvoorzieningen:	-3.185.316	-3.270.087	-3.024.182	-2.920.414	-2.889.420
Totaal baten	-14.012.952	-13.549.534	-13.035.537	-12.783.297	-12.643.018
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-5.244.622	-4.435.511	-4.375.891	-4.404.631	-4.371.735
Onttrekkingen	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
11 Accommodaties	0	0	0	0	0
22 Sport	-107.196	-81.770	-35.468	-18.804	-14.153
23 Wmo algemene voorzieningen:	-96.400	0	0	0	0
24 Wmo maatwerkvoorzieningen:	-400.000	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	-603.596	-81.770	-35.468	-18.804	-14.153
Mutaties reserves	603.596	81.770	35.468	18.804	14.153
Gerealiseerd resultaat	-4.641.026	-4.353.741	-4.340.423	-4.385.827	-4.357.582

Toelichting op de baten en lasten

Een groot deel van de budgetten van het **programma Samenleving** zijn bijgesteld naar de recentste inzichten. Dit geldt met name voor de decentralisatiebudgetten (producten informatie toegang sociaal domein, jeugdhulp individueel en jeugdhulp overig, Wmo maatwerkvoorzieningen). Concreet zijn de bijstellingen veroorzaakt door:

- Aanpassingen rijksvergoedingen (baten); de bijbehorende lasten zijn conform beleid daarop aangepast;
- Meer en beter inzicht in de uitgaven (realistisch ramen);
- Herverdeling lasten en baten over voornoemde producten, inclusief doorbelasting uren (op basis van ervaringen 2015);
- Toevoeging structureel transformatiebudget €100.000,-.

Ook bij de overige producten zijn waar nodig de budgetten bijgesteld. Bij het **product Inkomen** zijn deze a.g.v. een stijgend aantal uitkeringsgerechtigden verhoogd met in totaliteit € 89.000,- Dit wordt niet langer goedge maakt door de extra rijksmiddelen (het principe van t-2 is door het rijk afgeschaft). De dalende rijksuitkering voor de **Wmo algemene voorzieningen** kan meerjarig worden gecompenseerd met lagere uitgaven. Alleen voor 2016 lukt dit niet, in dit jaar wordt hieraan nog € 50.000,- meer uitgegeven. Ook het **product Participatie & Werk** wordt

geconfronteerd met dalende rijksuitgaven; de beschikbare gelden voor de WSW en daarmee de doorbetaling aan het werkvoorzieningsschap worden ieder jaar lager.

De jaarlijks teruglopende lasten en baten bij het **product Sport** komt doordat de verplichtingen die zijn ontstaan bij de overdracht van het zwembad jaarlijks (fors) dalen.

Overzicht programmplan

In bijgaande overzichten is het programmplan in zijn geheel opgenomen. Hierbij is onderscheid gemaakt naar de saldi voor en na bestemming, zodat de onttrekkingen aan de reserves ook zichtbaar zijn gemaakt. Tevens vind u het meerjareninvesteringsplan. In essentie vormen deze tezamen de financiële begroting.

Programmplan

	Programma	Lasten			Baten			Saldo	
		Voor	Storting in reserve	Na	Voor	Beschikking over reserve	Na	Voor	Na
1	Bestuur & Veiligheid	4.543.300		4.543.300	334.090		334.090	4.209.210-	4.209.210-
2	Financiën, economie en grote projecten	1.653.984	1.199.254	2.853.238	18.890.647	28.258	18.918.905	17.236.663	16.065.667
3	Ruimte	12.729.235	207.371	12.936.606	5.119.781	422.933	5.542.714	7.609.454-	7.393.892-
4	Samenleving	17.985.045		17.985.045	13.549.534	81.770	13.631.304	4.435.511-	4.353.741-
	Totalen	36.911.564	1.406.625	38.318.189	37.894.052	532.961	38.427.013	982.488	108.824

Incidentele uitgaven en opbrengsten

Het BBV schrijft tevens voor dat een overzicht van 'Incidentele uitgaven en opbrengsten' wordt opgenomen.

Voor 2016 is er een incidentele raming opgenomen voor Organisatieontwikkeling van € 50.000,-. Daarnaast zijn er geen incidentele uitgaven en opbrengsten geraamd voor 2016 e.v.

Meerjareninvesteringsplan

	Investerings			
	2016	2017	2018	2019
Renovatie recreatieve fietspaden	30.000		30.000	
2. Financiën, Economie en grote projecten	30.000	-	30.000	-
Renovatie speeltoestellen	10.000	10.000	10.000	10.000
Bouwkundige voorzieningen verhuurde scholen	10.000	10.000	10.000	10.000
Vernieuwing diverse objecten (doelen / ballenvangers)	-	7.500		
Renovatie sportvelden	40.000	40.000		
Vervangen beregeningsinstallatie, bron en onderwaterpomp	40.000			
Vervangen hekwerk sportpark Eeuwlanden	125.000			
Reconstructie wegen	250.000	250.000	250.000	250.000
Kleine onvoorziene investeringen	25.000	25.000	25.000	25.000
Grasbetonstenen buitenwegen	40.000		40.000	
Verbetering fietsvoorziening Kamperweg	350.000	350.000	350.000	350.000
Optimaliseren fietsroutes Heerde				
Aanpassing conflictsituaties	25.000	25.000	25.000	25.000
Vernieuwing openbare verlichting	60.000	70.000	80.000	80.000
Renovatie plantsoenen	50.000	50.000	50.000	50.000
Investerings speelplan	25.000	25.000	25.000	25.000
Investerings rioleringsplan	413.315	917.086	978.476	1.321.463
Investerings begraafplaatsen		10.000		
3. Ruimte	1.463.315	1.789.586	1.843.476	2.146.463
Subtotalen	1.493.315	1.789.586	1.873.476	2.146.463
Investerings gebouwen	177.100	457.235	185.000	148.500
Investerings tractie	102.000	63.500	135.000	6.000
Subtotalen	279.100	520.735	320.000	154.500
Totaal kapitaallasten	1.772.415	2.310.321	2.193.476	2.300.963

Meerjareninvesteringsplan kapitaallasten

Kapitaallasten				
	2016	2017	2018	2019
Renovatie recreatieve fietspaden	800	2.385	3.140	4.680
2. Financiën, Economie en grote projecten	800	2.385	3.140	4.680
Renovatie speeltoestellen	433	1.723	2.983	4.213
Bouwkundige voorzieningen verhuurde scholen	267	1.062	1.842	2.607
Vernieuwing diverse objecten (doelen / ballenvangers)	-	325	968	945
Renovatie sportvelden	1.289	5.129	7.600	7.440
Vervangen beregeningsinstallatie, bron en onderwaterpomp	1.289	3.840	3.760	3.680
Vervangen hekwerk sportpark Eeuwlanden	4.028	12.000	11.750	11.500
Reconstructie wegen	4.252	17.006	29.761	38.264
Kleine onvoorziene investeringen	806	3.206	5.556	7.856
Grasbetonstenen buitenwegen	844	2.520	3.324	4.960
Verbetering fietsvoorziening Kamperweg	5.952	23.809	41.666	53.570
Optimaliseren fietsroutes Heerde	-	-	-	5.952
Aanpassing conflictsituaties	1.083	4.308	7.458	10.533
Vernieuwing openbare verlichting	1.600	6.637	12.378	18.543
Renovatie plantsoenen	917	3.654	6.354	9.017
Investeringen speelplan	806	3.206	5.556	7.856
Investeringen rioleringsplan	5.826	30.323	69.931	114.503
Investeringen begraafplaatsen	-	267	795	780
3. Ruimte	29.391	119.015	211.682	302.219
Subtotalen	30.191	121.400	214.822	306.899
Investeringen gebouwen	6.584	31.206	58.921	73.621
Investeringen tractie	5.270	18.784	31.506	44.876
Subtotalen	11.854	49.990	90.427	118.497
	42.045	171.390	305.249	425.396

aangezien de meeste investeringen pas in het najaar worden gerealiseerd, wordt in het jaar van aanschaf slechts 1/3 deel van de kapitaallasten (rente en afschrijving) geraamd.

§ Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Het weerstandsvermogen is nodig om risico's in de exploitatie op te vangen: zonder weerstandsvermogen levert iedere tegenvaller een probleem op bij een sluitende begroting. Hoe hoger de risico's, hoe hoger de weerstandscapaciteit (bijvoorbeeld reserves of ruimte in tarieven) moet zijn. Het gaat hier dus om de robuustheid van de begroting.

Deze paragraaf beschrijft de risico's waarmee de gemeente geconfronteerd kan worden, welke financiële buffers daar tegenover staan en hoe de risico's beheerst kunnen worden.

De paragraaf bestaat uit de volgende delen:

1. Beleidskader;
2. Structurele weerstandscapaciteit;
3. Incidentele weerstandscapaciteit;
4. Conclusie weerstandscapaciteit;
5. Risicobeheersing;
6. Relatie tussen risico's en weerstandscapaciteit;
7. Weerstandsratio en kengetallen.

Beleidskader

Artikel 11 van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) beschrijft het volgende over het weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen en risicobeheersing bevat tenminste:

- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- een inventarisatie van de risico's;
- het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
- een kengetal voor de netto schuldquote, netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit.

De weerstandscapaciteit van een gemeente is de buffer die aanwezig moet zijn om mogelijke risico's af te kunnen dekken. Het gaat hierbij om het vermogen dat aanwezig is om risico's financieel af te kunnen dekken, zonder dat de bedrijfsvoering in gevaar komt.

In de wetenschap dat de risico's zich nooit allemaal tegelijk zullen voordoen.

De vragen die we ons stellen zijn:

- Heeft de gemeente de mogelijkheid om bij een sterke daling van het eigen vermogen de tarieven te verhogen?
- Zijn er mogelijkheden om de kosten die nu binnen de bestemmingsreserves worden afgedekt binnen de reguliere begroting te dekken?

De gemeente Heerde wil daarbij structurele risico's afdekken met structurele weerstandscapaciteit en incidentele risico's afdekken met incidentele weerstandscapaciteit.

Bij de behandeling van de laatste nota van reserves en voorzieningen is afgesproken dat de beleidsuitgangspunten met betrekking tot het weerstandsvermogen overzichtelijk in beeld gebracht gaan worden. Deze worden hieronder opgesomd.

De basis van bepaling van de ruimte van ons structureel weerstandsvermogen is een vergelijking met de duurste gemeente van Nederland. Hierbij past de kanttekening dat dit bij daadwerkelijke invulling in de politiek op grote weerstand stuit. Niettemin wordt er inzicht gegeven in de

theoretische "speelruimte" van de OZB tarieven. Wij baseren ons hierbij op de COELO cijfers.

Naast deze basis wordt ter informatie aangegeven hoeveel ruimte er beschikbaar is in de OZB tarieven tot de artikel 12 norm. Hierbij baseren wij ons op provinciale gegevens.

De tijdelijke reserves worden niet meegenomen als weerstandscapaciteit. Deze tijdelijke reserves zijn bedoeld voor budgetoverheveling van het ene jaar naar het ander jaar. De reserve wordt dan gebruikt als de activiteit in het daaropvolgende jaar wordt uitgevoerd.

Onze totale reservepositie (ook geblokkeerd) wordt ingezet als weerstandscapaciteit. Hierbij past de kanttekening dat de geblokkeerde reserves bij aanwending leiden tot een "gat" in de begroting ter hoogte van het rentenadeel. Verder zijn de tijdelijke reserves uitgezonderd (zoals hierboven staat toegelicht).

De post onvoorzien in de exploitatie wordt niet meegenomen als weerstandscapaciteit omdat deze post bedoeld is om de begroting op een soepele manier uit te voeren en in eerste instantie niet om risico's op te vangen.

Stille reserves worden alleen meegenomen als weerstandsvermogen als deze binnen 2 jaar liquide (dus in geld zijn om te zetten) zijn te maken.

De risico top 10 in deze paragraaf zullen worden toegelicht met:

- een omschrijving van het risico
- de hoogte van het risicobedrag
- wijze van berekening van het risicobedrag
- de maatregelen ter beheersing van het risico.

De weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's wordt zichtbaar gemaakt in een tabel en tevens uitgedrukt in een weerstandsratio.

De raad heeft op 9 maart 2015 bij de behandeling van de nota reserves en voorzieningen 2015 de beleidslijn uitgesproken dat bij toekomstige jaarrekeningoverschotten zo veel als mogelijk bedragen toegevoegd worden aan de niet geblokkeerde Algemene Reserve, om zodoende het solvabiliteitspercentage toe te laten nemen. Dit toevoegen aan de reserve zal steeds per expliciete besluitvorming worden voorgelegd aan de raad.

Structurele weerstandscapaciteit

Structurele weerstandscapaciteit is het vermogen om onverwachte structurele tegenvallers in de begroting (bijvoorbeeld een hogere uitgave voor de WWB of een lagere Algemene Uitkering) op te vangen, zonder dat dit gevolgen heeft voor de voortzetting van de taken.

De gemeente Heerde heeft op de OZB-heffing na, nagenoeg geen resterende structurele belastingcapaciteit meer. De afvalstoffenheffing, rioolheffing en begrafenisrechten zijn maximaal kostendekkend en kunnen dus niet meer worden verhoogd. Om de weerstandscapaciteit te beïnvloeden kunnen ook de kosten worden verlaagd. De gemeente heeft al diverse bezuinigingsronden gehad. Hierbij zijn vele bezuinigingen verwerkt in de begroting.

Gemiddelde woonlasten

Er is geen maximum gebonden aan het tarief van de OZB, maar er is wel een macronorm om er voor te zorgen dat er landelijk niet buitenproportioneel OZB geheven wordt. Er volgt dan een eventuele korting op de Algemene Uitkering.

Voor het jaar 2015 is deze macronorm gesteld op 3%. In het jaar 2014 was er landelijk een overschrijding van de macronorm van 11 miljoen, maar met het oog op de omvangrijke decentralisaties per 2015 heeft het kabinet besloten dit niet te korten op de norm van 2015.

Overigens zijn er geluiden om de macronorm geheel af te schaffen omdat dit geen effectief beheersingsinstrument is gebleken.

De gemiddelde woonlast in Heerde is € 806,- (COELO 2015). De duurste gemeente is € 1.198,-. Als Heerde dit bedrag over zou nemen, dan zou er nog een structurele ruimte zijn van € 2,9 miljoen.

De structurele ruimte in de OZB tarieven die er volgens de artikel 12 norm nog aanwezig is, is € 318.000,-. Deze gegevens zijn verstrekt door de provincie Gelderland en zijn gebaseerd op de begroting 2015.

De structurele risico's in deze paragraaf (dus zonder de grondexploitatie) zijn € 1.414.500,-. Afgezet tegen de € 2,9 miljoen ruimte die we nog hebben ten opzichte van de duurste gemeente kan de conclusie getrokken worden dat wij die ruimte hebben.

Maar, het ramen van deze risico's moet wel in het juiste perspectief worden gezien. Het is nog geen uitgaaf en niet alle risico's zullen zich naar verwachting op hetzelfde moment voordoen.

Onvoorzien

Soms wordt ook de post onvoorzien als structurele weerstandscapaciteit gezien. In Heerde is de post onvoorzien structureel geraamd op € 50.000,-.

In feite is deze post bedoeld om de begroting op een soepele manier uit te voeren en in eerste instantie niet om risico's op te vangen.

Voor bepaling van de weerstandscapaciteit is onvoorzien daarom niet meegenomen.

Incidentele weerstandscapaciteit

Incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om onverwachte éénmalige tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van taken. De incidentele weerstandscapaciteit valt samen met de reserves.

De geraamde reservepositie is € 13,5 miljoen per 1 januari 2016. Daarvan is 69% geblokkeerd. Hierbij wordt geen rekening gehouden met tijdelijke reserves.

Algemene reserve

Algemene Reserve (geblokk.)	4.883.963
Algemene Reserve Grondexploitatie (niet geblokk.)	4.199.453
	<u>9.083.416</u>

Bestemmingsreserves geblokkeerd

Afkoop onderhoud graven	1.187.344
Afvalstoffenheffing	921.199
t.b.v. investeringen	2.299.665
	<u>4.408.208</u>

totaal reserves voor weerstandsvermogen 13.491.624

% geblokkeerd: 69%

Ontwikkeling reserves

Hieronder volgt de ontwikkeling van de totale reserves (in milj.)

	2015	2016	2017	2018	2019
Reserves	13,4	13,5	14,2	15,0	15,9

Algemene reserve

De Algemene Reserve bestaat uit de Algemene Reserve (geblokkeerd) en de Algemene Reserve Grondexploitatie (niet geblokkeerd). De Algemene Reserve is bedoeld om risico's in de gewone exploitatie op te vangen en de Reserve Grondexploitatie die van de grondexploitatie.

Niet geblokkeerd deel

Niet geblokkeerd wil zeggen dat de jaarlijkse rente wordt toegevoegd aan de reserve. Alleen de Algemene Reserve Grondexploitatie is niet geblokkeerd. Bij gehele of gedeeltelijke aanwending van deze reserve is er geen risico voor uitvoering van de begroting.

Geblokkeerd deel

Geblokkeerd wil zeggen dat de rente van de reserve als dekkingsmiddel dient in de begroting. Er kan niet uit de reserve geput worden zonder gevolgen voor de exploitatie. Bij een rente van 4% zal bij elke onttrekking uit de reserve van bijvoorbeeld € 100.000,- een structureel nadeel in de begroting ontstaan van € 4.000,-.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves hebben, zoals de naam al aangeeft, een bestemming voor kosten in de exploitatie. Het bovenstaande overzicht laat zien dat er € 5,0 miljoen aan bestemmingsreserves zijn.

Stille reserves

Er zijn stille reserves als de marktwaarde van de bezittingen (activa) de boekwaarde daarvan overstijgt. In principe dragen stille reserves bij aan de weerstandscapaciteit: bij een substantiële tegenvaller kan een deel van de bezittingen worden verkocht tegen een hogere waarde dan de boekwaarde, waardoor boekwinst ontstaat. Deze boekwinst kan gebruikt worden om de tegenvaller op te vangen.

Ook investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut kunnen worden gezien als stille reserves, omdat deze investeringen niet alle geactiveerd kunnen worden. Maar er is alleen sprake van stille reserves als ze direct liquide gemaakt kunnen worden, om meegeteld te mogen worden voor de weerstandscapaciteit. Zo is vrije verkoop van onroerend goed niet aan de orde als de gebouwen worden gebruikt voor de eigen huisvesting.

Op dit moment staan een aantal vrijkomende locaties en ander vastgoed te koop. Deze locaties hebben nog een boekwaarde en ze worden verkocht door middel van uitnodigingsplanologie. Op dit moment is er geen inschatting te geven in hoeverre de opbrengst hoger ligt dan de boekwaarde.

Verder zijn er nog een aantal groenstroken te koop waarbij de verwachting is dat deze op korte termijn een opbrengst gaan halen van € 50.000,-. De stille reserve kan dus bepaald worden op deze € 50.000,-.

Conclusie weerstandscapaciteit

Structureel:

De totale structurele weerstandscapaciteit wordt bepaald op de ruimte die Heerde heeft in relatie tot de gemeente met de duurste woonlasten, zijnde € 2.900.000,-.

Incidenteel:

De incidentele weerstandscapaciteit heeft een omvang van € 13,5 miljoen en is aanwezig in de reserves en stille reserve. De reserves zijn voor 69% geblokkeerd.

Risicobeheersing

Deze paragraaf bevat de top 10 risico's (volgorde van groot risico naar klein).

In de top 10 is aangegeven:

- Omschrijving (van het risico);
- Hoogte van het risicobedrag;
- Wijze van berekening;

- Beheersing van het risico.

Voor sommige risico's is het moeilijk een risicopercentage te berekenen. Dat is dan aangegeven. In die gevallen is voorzichtigheidshalve in de reservepositie dan rekening gehouden met tegenvallers.

1. Bedrijvenpark Hattemerbroek

Omschrijving

In juni 2013 werd het Vernieuwd Perspectief van het Bedrijvenpark door de drie gemeenten onderschreven. Hierbij werd een aantal harde randvoorwaarden vastgesteld om tot een succesvolle ontwikkeling te kunnen komen. Aan de invulling van deze randvoorwaarden is de afgelopen periode gewerkt:

- Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland hebben het bedrijvenpark aangewezen als pilot voor een herprofilering. De focus van het bedrijvenpark is naast de lokale markt ook gericht op bovenregionale marktpartijen. Uit onderzoek is gebleken dat door de herprofilering geen of zeer beperkt sprake is van concurrentie vanuit markttechnisch oogpunt met andere bedrijventerreinen in de regio. De wijziging van het predicaat naar "bovenregionaal" is dan ook gerealiseerd.
- De bestuurlijke samenwerking met Zwolle en Kampen is geïntensiveerd wat moet leiden tot betere onderlinge afstemming en tot een betere uitwisseling van informatie.
- Er wordt een voorontwerp bestemmingsplan opgesteld. Er wordt vanuit gegaan dat het voorontwerp eind 2015/begin 2016 gepubliceerd zal worden.
- Ook de uitwerking van het realiseren van een nieuwe op- en afrit op de snelweg A28 te realiseren ter hoogte van de Voskuilerdijk, is in volle gang. Eind 2015 verwachten we de financiering rond te hebben waarna de Tracéprocedure gestart kan worden.
- Tenslotte zijn na de verkiezingen gesprekken gestart over de werving van externe leden voor de Raad van Commissarissen en de mogelijk nieuwe samenstelling van de Algemene vergadering van Aandeelhouders. Eind 2015 hopen we de nieuwe bemensing gerealiseerd te hebben.
- Naast de invulling van de randvoorwaarden ligt de focus op verkoop van grond en het op gang brengen van beweging op het park, het zgn. vliegwieleffect. In dat kader heeft de BV namens de drie colleges de opdracht gekregen om – binnen gestelde kaders - vier lokale bedrijven te bewegen tot verplaatsing naar het H2O bedrijvenpark. Met een bedrijf is inmiddels een uitvoeringsovereenkomst gesloten en met de andere bedrijven hopen we eind 2015 intentieovereenkomsten te kunnen afsluiten.

Ook als de uitvoering van Het Vernieuwd Perspectief en de voorgenomen bedrijfsverplaatsingen lukken resteren risico's, omdat er nooit met 100% zekerheid prognoses over de marktontwikkeling kunnen worden gedaan. In het kader van de jaarrekening controle 2014 is de plausibiliteit van grondexploitatieberekening van het Bedrijvenpark door de gemeentelijke accountant getoetst en zijn de gekozen uitgangspunten – o.a. rente, kosten & opbrengstenniveau en uitgifte tempo – geanalyseerd op realiteitsgehalte. Op basis van de uitkomsten van de analyse is een verliesvoorziening ingesteld, ter grootte van € 765.000,- per gemeente.

Verder calculeren wij een risico op de garantstelling ten opzichte van de financiers. Wij hebben dat risico bepaald op 10% van het bedrag waarvoor we garant staan.

Hoogte van het risicobedrag

Het risicobedrag is vastgesteld op € 1.300.000,-.

Wijze van berekening

Door elk van de 3 gemeenten is voor een bedrag van € 13 miljoen aan garantstelling verleend. Wij stellen het risicobedrag vast op 10% van deze € 13.000.000,-.

Beheersing van het risico

Om de risico's te beheersen wordt er periodiek een risicomanagementrapportage opgesteld voor de betrokken gemeenten en wordt jaarlijks een grondexploitatieberekening en een liquiditeitsprognose gemaakt door het Bedrijvenpark.

2. Grondexploitatie

Omschrijving

De grondexploitatie is een onderdeel van de totale gemeentelijke exploitatie. Het is een activiteit waar veel geld in omgaat en veel risico's gelopen worden. In de begroting 2016 zijn 6 gemeentelijke complexen opgenomen die in uitvoering zijn. (zie hiervoor verder de paragraaf Grondbeleid en het MPG dat vertrouwelijk bij de stukken ter inzage ligt). De raad heeft op 21 september 2015 de 2 NIEGGS (Niet In Exploitatie Genomen Gronden) Zwarteweg en Dorpsstraat ingetrokken.

Hoogte van het risicobedrag

A. Risico's in complexen

- reeds lopende complexen (vakterm is "IEGG in exploitatie genomen gronden") Over het totaal van de 6 complexen ad. € 7.324.714,- wordt een risicobedrag berekend van gem. 9%. Het risicobedrag is afgerond € 660.000,-.

•

B. Overige risico's zoals:

- niet nakomen van verplichtingen door derden op grond van exploitatieovereenkomsten;
- gewijzigde omstandigheden na vaststelling exploitatiebijdragen;
- calculatierisico's;
- planschadevergoedingen;
- invoering Vennootschapsbelasting (VPB) dat vooral voor de grondexploitaties grote gevolgen kan hebben.

•

De overige risico's worden bepaald op € 300.000,-.

Benodigd weerstandsvermogen Grondexploitatie A + B is € 960.000,-.

Wijze van berekening

Bij grondexploitaties die in exploitatie zijn genomen (IEGG) wordt de geactualiseerde grondexploitatieberekening als basis genomen voor de risicoberekening. In deze exploitatieberekening wordt een reële schatting gemaakt van de kosten, verkoopprijzen en fasering van de verkoop van de gronden. Deze schatting wordt onder andere gemaakt door het uitgiftetempo van de te verkopen gronden te beoordelen, de ontwikkelingen van marktomstandigheden te bekijken zoals de doorstroming op de huizenmarkt, hoogte van hypotheekrente, maatregelen van hypotheekverstrekkers enz.

Het risico wordt bepaald met behulp van de Risman methode. Hierbij wordt het risico berekend door de formule kans x risico. De optelsom van alle risico's van alle complexen wordt hierboven onder "hoogte van het risicobedrag" vermeld. De berekeningen zijn om strategische redenen niet openbaar.

Beheersing van het risico

Om de risico's te beheersen is het beleid dat de grondexploitatieberekeningen 2 maal per jaar worden herzien. De resultaten van de berekeningen worden opgenomen in het MPG (Meerjaren Prognose Grondexploitatie). Dit verslag wordt u aangeboden bij het vaststellen van de jaarrekening en de najaarsnota.

3. Drie decentralisaties

Een groot aantal taken is per 1 januari 2015 overgegaan van het Rijk naar de gemeenten via drie wetten: de Participatiewet, de nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Jeugdwet.

De decentralisaties gaan gepaard met flinke kortingen. Landelijk is er vanaf het jaar 2015 ruim € 10 miljard in het fonds gestort voor het sociaal domein. Binnen de 3 decentralisaties mag door de gemeente naar eigen inzicht geschoven worden met de landelijke middelen. Met de komst van de decentralisatie heeft de gemeente met veel meer partijen te maken, die subsidie ontvangen of op basis van de raamovereenkomst kosten bij ons in rekening brengen. In 2016 onderzoeken wij in hoeverre wij op grond van deze relaties aansprakelijk gesteld kunnen worden voor de loonheffingen en omzetbelasting, wanneer deze partijen niet zelf aan hun verplichtingen kunnen voldoen.

In de begroting 2016 is al een structurele stelpost voor de risico's opgenomen van € 245.000,- voor de drie decentralisaties. Deze stelpost zal gecorrigeerd worden op het totaal van de hieronder genoemde risicobedragen. Per saldo resulteert dit in een structureel risico van € 519.000,-.

A Participatiewet

Omschrijving

De Participatiewet is op 1 januari 2015 in werking getreden. Landelijk is er € 2,9 miljard overgeheveld naar gemeenten. Het Participatiebudget voor Heerde is voor 2016 € 2.635.000,-. Dit budget neemt de komende 3 jaren (2017/2019) met gemiddeld € 150.000,- per jaar af. Hier ligt het grootste risico.

Hoogte van het risicobedrag

Het risico is berekend op € 150.000,-.

Wijze van berekening

Zoals hierboven aangegeven neemt het budget de komende 3 jaar af met gemiddeld € 150.000,-. Dit risico is ten opzichte van de vorige berekeningen behoorlijk naar beneden bijgesteld. Het landelijk budget voor de WSW lijkt mee te vallen en onze begroting is ook gebaseerd op gegevens van de Felua. Uit de meerjarenbegroting van de Felua blijkt bijvoorbeeld niet dat de landelijke bijdrage per arbeidsplaats teruggeschroefd gaat worden van € 27.500,- naar € 22.500,-, zoals eerder aangekondigd.

Beheersing van het risico

Binnen de Gemeenschappelijke Regeling (GR) van de Feluagroep met Apeldoorn en Epe wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van een toekomstbestendig SW bedrijf, rekening houdend met de instroomstop van de WSW. Daarbij wordt gekeken op welke manier de dienstverlening in de toekomst kan worden vormgegeven. Uitgangspunt is om zoveel mogelijk WSW-kandidaten extern bij een werkgever te plaatsen. Dit leidt tot verlaging van de loonkosten.

B Extramurale AWBZ-zorg/WMO

Omschrijving

De gemeente heeft per 1 januari 2015 als nieuwe taak gekregen de extramurale begeleiding in het algemeen en, voor zover in het verlengde van de begeleiding, de extramurale persoonlijke verzorging van mensen met een verstandelijk of zintuiglijke beperking en psychiatrische problematiek én beschermd wonen.

Voor het jaar 2016 ontvangen wij een bedrag van € 2.891.000,-. Dit bedrag wordt in de jaren 2017/2019 verlaagd met respectievelijk € 310.000,-, € 100.000,- en € 30.000,-. Deze korting is een risico. Tot op heden is het bedrag dat wij ontvangen voldoende om aan de vraag te voldoen. Dat komt ook omdat wij een brede algemene voorziening regieondersteuning hebben, waarin een groot deel van de doelgroep begeleiding op maat wordt geboden.

Hoogte van het risicobedrag

Het risicobedrag voor deze taak is berekend op € 289.000,-.

Wijze van berekening

De berekening van dit bedrag is gebaseerd op 10% van het berekende budget voor het jaar 2016 van € 2.891.000,-. Er is een risico op een toename van het aantal voorzieningen ten opzichte van de door het rijk berekende budget. Het percentage van 10% is moeilijk te onderbouwen, maar op deze manier wordt er in de reservepositie van de gemeente wel rekening gehouden met tegenvallers voor deze post.

Beheersing van het risico

Om de effecten van de ombuigingen te compenseren en beheersen wordt gebruik gemaakt van:

- De mogelijkheden van mensen met een beperking en hun netwerk te onderkennen, te ondersteunen en optimaal in te zetten;
- Bevorderen dat mensen elkaar (meer) ondersteunen (informele zorg versterken);
- Voorliggende en algemene voorzieningen als het kan, individuele voorzieningen als het moet.

C Jeugdzorg

Omschrijving

In 2015 zijn de budgetten voor de Jeugdwet overgeheveld van het rijk naar de gemeenten. Voor Heerde is een budget voor het jaar 2016 op basis van de Meicirculaire 2015 geraamd van € 3.252.000,-. Voor de komende 3 jaren blijft dit bedrag min of meer gelijk. Hierbij is rekening gehouden met de opgelegde kortingen van het rijk en het objectief verdeelmodel. Het risico voor de Jeugdzorg bestaat uit een toename van de vraag naar voorzieningen.

Hoogte van het risicobedrag

Het risico is berekend op € 325.000,-.

Wijze van berekening

De berekening van dit bedrag is gebaseerd op 10% van het berekende budget voor het jaar 2016 van € 3.252.000,-. Er is een risico op een toename van de vraag naar voorzieningen. Het percentage van 10% is moeilijk te onderbouwen, maar op deze manier wordt er in de reservepositie van de gemeente wel rekening gehouden met tegenvallers voor deze post.

Beheersing van het risico

Het risico wordt verkleint door voor zeer specialistische, bovenregionale, jeugdhulp solidair te zijn. Naast transitie wordt ingezet op transformatie om uit te komen met minder beschikbare middelen. Verdere samenwerking kan risico's verkleinen.

4. Algemene Uitkering

Omschrijving

Een belangrijk risico vormt de stabiliteit van onze belangrijkste bron van inkomsten: De Algemene Uitkering uit het gemeentefonds. Deze uitkering betreft ruim 40% dekking van alle baten (zonder de 3 decentralisaties) van de gemeente. Een aantal aspecten maakt dat er een risico is met betrekking tot het correct ramen van de algemene uitkering. We benoemen:

- Korting van € 550 miljoen door het rijk op het provincie- en gemeentefonds in verband met het niet doorgaan van de afschaffing van het BTW-compensatiefonds;
- Het ingebouwde plafond BTW-compensatiefonds van 2,8 miljard;
- Uitname uit het gemeentefonds oplopend tot € 975 miljoen voor lagere apparaatskosten in verband met opschaling tot 100-150 gemeenten in het jaar 2025;
- Afroming van € 256 miljoen van het fonds in verband met de veronderstelde lagere uitgaven

- van gemeenten voor onderwijshuisvesting;
- De herijking van de clusters in het fonds;
 - Discussie of de overige eigen middelen (OEM) een rol gaan spelen in de verdeling van het fonds;
 - Wisselende uitkeringsfactoren;
 - Ontwikkelingen in accressen, afhankelijk van de uitgaven van het Rijk;
 - Aanpassingen van maatstaven en bijbehorende tarieven. In het bijzonder kan hier de daling van het aantal bijstandsontvangers genoemd worden.

Hoogte van het risicobedrag

Wij berekenen het risico voor het maken van een juiste raming op € 375.000,-.

Wijze van berekening

Van veel van de bovengenoemde risico's is het niet mogelijk een reële schatting te maken. Het risicobedrag is daarom berekend door het risico te schatten op 3% van de Algemene Uitkering van afgerond € 12,5 miljoen. Dit percentage is een langjarig gemiddelde van het accres. Accres is de jaarlijkse toevoeging aan het fonds dat in de pas loopt met de ontwikkelingen in de rijksbegroting.

Beheersing van het risico

Een individuele gemeente kan nauwelijks invloed uitoefenen op de hoogte van de uitkering. Vrijwel maandelijks ontvangt de gemeente specificaties waarin wijzigingen in maatstaven en tarieven staan. Deze ontwikkelingen worden nauwlettend in de gaten gehouden. Waar nodig zal een verklaring voor verschillen gezocht moeten worden en anders actie ondernomen moeten worden. Verder worden er jaarlijks minimaal twee circulaire's uitgegeven waarin de nieuwste gegevens en ontwikkelingen staan. Op basis van deze circulaire's kunnen gemeenten een nieuwe berekening maken van de Algemene Uitkering. Voor deze berekening wordt gebruik gemaakt van het programma Pauw van Frontin Pauw. Via nieuwsbrieven geeft deze organisatie ook tips en belangrijke aandachtspunten mee voor de berekeningen. Naar aanleiding van deze nieuwe berekeningen wordt de begroting overeenkomstig aangepast.

5. Loon en prijspeil

Omschrijving

De begroting 2016 is gebaseerd op het loon- en prijspeil van het jaar 2015. Er wordt geraamd op basis van de meest actuele CAO. Voor 2016 betekent dit een stijging van 1,4% ten opzichte van 2015 plus een eenmalige uitkering van 0,74%. Voor prijsstijgingen wordt het indexcijfer uit de Meicirculaire gehanteerd (1%).

Hoogte van het risicobedrag

Het risicobedrag voor de loonkosten is € 90.000,- en voor prijsstijgingen is dit € 92.000,-.

Wijze van berekening

De berekening van het risicobedrag voor de loonkosten is gemaakt door 1% van de loonsom van € 9.000.000,- te nemen (incl. inhuur derden). De berekening voor die van de prijsstijgingen is gemaakt door 1% te nemen van de uitgaven aan derden, exclusief subsidies. Voor 2016 is dit een bedrag van € 9.155.000,-.

Beheersing van het risico

Op de hoogte van loonkosten en prijsstijgingen heeft de gemeente geen invloed. De begroting wordt gebaseerd op de indexcijfers die het rijk afgeeft in de meicirculaire van de Algemene Uitkering. Bij het opstellen van de voorjaars- en najaarsnota wordt de vinger aan de pols gehouden met betrekking tot deze ontwikkelingen en zo nodig de begroting aangepast.

6. Inkomensdeel van de Participatiewet

Omschrijving

De WWB is vanaf 1 januari 2015 vervangen door de Participatiewet. De financieringssystematiek is vergelijkbaar en daarmee ook het risico (een open eind financiering).

Het inkomensdeel van de Participatiewet is een post die moeilijk is te beïnvloeden, al is ons proces zo ingericht dat inwoners die een beroep doen op bijstandsverlening voor levensonderhoud vanaf het eerste moment worden gestimuleerd om actief te (blijven) zoeken naar betaald werk. Wettelijk is bepaald dat alle bijstandsaanvragen in een jaar moeten worden gehonoreerd. Er kan dus geen invloed worden uitgeoefend op de hoogte van deze kosten.

Met ingang van 2015 wordt het budget niet langer bepaald door de T-2 systematiek maar door een objectief verdeelmodel. Op basis van objectieve factoren en een statistische analyse wordt een schatting gemaakt wat gemeenten uit gaan geven aan uitkeringen. Als een gemeente minder uitgeeft dan dit model dan mag een gemeente dit verschil houden, maar als er meer wordt uitgegeven is het tekort voor eigen rekening. Daarom is bij de inwerkingtreding van de Participatiewet in 2015 de Vangnetuitkering geïntroduceerd. Tegelijkertijd zijn de aanvullende uitkeringen in de vorm van een meerjarige of incidentele aanvullende uitkering vervallen.

Om in aanmerking te komen voor de vangnetuitkering moet de gemeente onder meer aantonen dat er in 2015 een proces tot tekortreductie is ingezet. Er wordt gewerkt aan een plan van aanpak voor deze tekortreductie.

Hoogte van het risicobedrag

Het risico bedrag wordt vastgesteld op € 125.000,-.

wijze van berekening

In de voorjaars- en najaarsnota worden de gemaakte uitgaven jaarlijks geëxtrapoleerd voor het hele jaar. Op basis van de jaren 2012 en 2013 bleek er een tekort en werd het gemiddelde van het tekort over deze 2 jaren bepaald op € 125.000,-. Voor het jaar 2014 valt het weer mee en is er sprake van een overschot. Toch wordt het risicobedrag vastgesteld op deze € 125.000,-. In de eerste maanden van 2015 is er namelijk weer een forse toeloop van aanvragers Participatiewet. Of dit ook doorzet is niet bekend. Evenmin de uitstroom uit de uitkering. Dit blijft dus een onzekere factor.

Beheersing van het risico

Het beheersen van het aantal uitkeringsgerechtigden is vrijwel niet mogelijk. Om het risico te verkleinen is het belangrijk juist te ramen. Daarom wordt er bij de voorjaars- en najaarsnota de vinger aan de pols gehouden en op basis van de beschikbare informatie een extrapolatie gemaakt van de uitgaven en zo nodig het budget aangepast. Daarbij rapport het college maandelijks over de financiële voortgang binnen het sociaal domein.

7. Wonen in een geschikte woning (onderdeel van de WMO)

Omschrijving

Gemeenten hebben de wettelijke opdracht om de zelfredzaamheid en participatie van haar inwoners te bevorderen en ondersteunen, opdat de inwoner zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving kan blijven wonen. De woning waarin de inwoner woont moet geschikt zijn om in te wonen ondanks diens beperkingen.

Hoogte van het risicobedrag

Het risicobedrag wordt vastgesteld op € 100.000,-.

Wijze van berekening

Het risico wordt geschat op 2 dure woningaanpassingen van € 50.000,-.

Beheersing van het risico

Dit risico is niet te beheersen. De WMO 2015 verplicht gemeenten, in een situatie waarin een cliënt niet zelf zorg kan dragen voor een geschikte woning, ondersteuning te bieden bij het realiseren van een bouwkundige of woontechnische ingreep in of aan een woonruimte. De ondersteuning is erop gericht een cliënt in staat te stellen de noodzakelijke algemene dagelijkse levensverrichtingen uit te voeren en een gestructureerd huishouden te voeren. Er wordt uitgegaan van een 'wooncarrière', waarbij de woning wordt aangepast op de levensfase. Daarbij mag er van uit worden gegaan dat in redelijkheid rekening wordt gehouden met bekende beperkingen, ook wat betreft de voorzienbare ontwikkeling van die beperkingen.

Als uit de beoordeling van het college blijkt dat het wonen in een geschikt huis ook is te bereiken via een verhuizing, dan heeft dit de voorkeur. Dit is uiteraard alleen aan de orde als verhuizen de goedkoopst adequate oplossing is.

8. Bouwvergunningen (onderdeel van de WABO)

Omschrijving

De ontvangsten van leges bouwvergunningen (onderdeel van de WABO) hebben een grillig verloop. Er zijn jaren dat er een hogere opbrengst wordt gerealiseerd dan geraamd, maar de laatste jaren waren er ook magere jaren. Het jaar 2014 zag er in het begin ook nog niet goed uit, maar op de valreep van het jaar zijn de ramingen toch nog werkelijkheid geworden.

De raming leges bouwvergunningen wordt met ingang van het jaar 2016 structureel met twee ton verlaagd. Al met al is het moeilijk te voorspellen hoeveel bouwaanvragen er in een jaar binnen komen. Dit is erg afhankelijk van de woningbouw, het aantal verbouwingen en overige bouwprojecten.

Hoogte van het risicobedrag

Wij stellen het risicobedrag voor de komende jaren vast op € 70.000,-.

Wijze van berekening

In de begroting is vanaf 2016 een bedrag geraamd van € 285.000,-. Het risicobedrag is berekend door 25% van deze € 285.000,- als risico te zien. Dit percentage is moeilijk te onderbouwen, maar op deze manier wordt er in de reservepositie van de gemeente wel rekening gehouden met tegenvallers voor deze post.

Beheersing van het risico

Om het risico te verkleinen is het belangrijk juist te ramen. Daarom wordt er bij de voorjaars- en najaarsnota de ontwikkelingen in beeld gebracht en wordt er op basis van de beschikbare informatie een extrapolatie gemaakt van de inkomsten en zo nodig het budget aangepast. Verder is (zoals hierboven al vermeld) de raming leges bouwvergunningen vanaf 2016 met twee ton structureel in de begroting verlaagd.

9. Rentekosten in de begroting

Omschrijving

In de paragraaf Financiering staat een beschrijving van de financieringsfunctie. Bij liquiditeitstekorten dient een keuze gemaakt te worden om kort of lang geld aan te trekken. Door renteontwikkelingen brengt het lenen van financieringsmiddelen risico's met zich mee. Voor het jaar 2016 is het financieringstekort geraamd op € 8.733.000,-. Om dit tekort af te dekken wordt rekening gehouden met een rentelast van 3%.

De aandacht voor de schuldpositie van de gemeenten is de laatste jaren toegenomen. De totale

hoogte van de langlopende schulden bedraagt per inwoner van de gemeente Heerde een bedrag van € 2.412,- (peildatum 1-1-2016).

Hoogte van het risicobedrag

Het risicobedrag is berekend op € 43.500,-.

Wijze van berekening

De financieringsbehoefte was geraamd op een bedrag van € 8,7 miljoen. Een half procent risico van dit bedrag is € 43.500,-.

Beheersing van het risico

Alle gemeenten hebben te maken met de Wet financiering decentrale overheden (Fido). Verder is het gemeentelijk beleid opgenomen in het Treasurystatuut. De wet Fido en dit statuut kadert de financierings- en beleggingsactiviteiten. Hierdoor worden de risico's zo laag mogelijk gehouden. Om de risico's verder nog te beheersen wordt frequent een liquiditeitsprognose opgesteld. Deze prognose geeft een inschatting van de cash flow en is een belangrijk hulpmiddel voor het eventueel aantrekken en uitzetten van gelden en de hoogte ervan. Verder zijn wij gehouden aan een kasgeldlimiet. Het is niet toegestaan om voor langere tijd (> 3 achtereenvolgende kwartalen) meer dan dit bedrag "rood" te staan of dit tekort af te dekken met een kortlopende lening (< 1 jaar). Dit tekort moet dan worden afgedekt met een langlopende lening.

10. Gewaarborgde geldleningen

Omschrijving

Onderstaande garanties zijn verleend.

1. Per 1 januari 2014 heeft de gemeente een garantieverplichting met een achtervangfunctie van € 106,8 miljoen, hoofdzakelijk aan Woonstichting Triada Wonen. De woningbouwcorporaties die aan het WSW (Waarborgfonds Sociale Woningbouw) deelnemen moeten zelf voldoende kredietwaardig zijn om hun verplichtingen na te komen. De eisen die aan corporaties gesteld zijn door het WSW zijn streng. Gemeenten hebben hierbij een achtervangfunctie. Het risico dat de gemeente in dit kader een renteloze lening moet verstrekken is gering. Tot nu toe is dit in Nederland nog niet voorgekomen. Ook de ontwikkeling met gekochte derivaten door Vestia leidt nog niet tot een aanspraak op het WSW. Dit was aanleiding voor de VNG om onderzoek te laten doen naar de risico's die gemeenten lopen met de achtervangfunctie. De conclusie van dit onderzoek was dat de kans dat gemeenten vanwege hun achtervangfunctie renteloze leningen moeten verstrekken onder de huidige omstandigheden heel klein is.
2. De gemeente staat eind 2014 garant voor € 3,3 miljoen aan gewaarborgde geldleningen, waarvan het merendeel aan woningstichtingen. Het risico dat we hierop aangesproken worden is gering. Tot nu toe is de gemeente hier nog nooit op aangesproken.

Hoogte van het risicobedrag

Zoals aangegeven, dit is niet in te schatten. Uitgegaan wordt van nihil.

Wijze van berekening

Niet van toepassing.

Beheersing van het risico

Het risico op reeds afgesloten leningen is zeer gering. Door de jaarlijkse aflossingen op de leningen daalt het schuldrestant.

Voor een overzicht wordt hier een tabel met alle risico's gepresenteerd:

Resumé risico's			% van
			totaal baten
1	bedrijvenpark Hattemerbroek	€ 1.300.000	I 3,4%
3	grondexploitatie	€ 960.000	I 2,5%
2	drie decentralisaties	€ 519.000	S 1,4%
4	algemene uitkering	€ 375.000	S 1,0%
5	loon en prijspeil	€ 182.000	S 0,5%
6	inkomensdeel Participatiewet	€ 125.000	S 0,3%
8	Wonen in een geschikte woning	€ 100.000	S 0,3%
7	bouwvergunningen	€ 70.000	S 0,2%
9	rente	€ 43.500	S 0,1%
10	gewaarborgde geldleningen	€ -	S
		<u>€ 3.674.500</u>	
I = incidenteel risico			
S = structureel risico			
totaal structureel		€ 1.414.500	
totaal incidenteel		€ 2.260.000	
		<u>€ 3.674.500</u>	
totaal baten		€ 38.427.013	

Resumé risico's

In totaal becijferen we het structurele risico op € 1.414.500,- en het incidentele risico op € 2.260.000,-.

Naast deze risico's wordt nog het volgende niet financieel in te schatten risico genoemd:

- De inning van de eigen bijdrage van de WMO voorzieningen. Opgemerkt wordt dat het CAK afhankelijk is van zorgaanbieders voor wat betreft aanlevering van juiste gegevens, het CAK eventueel zelf onjuiste berekeningen maakt van eigen bijdragen en dat het CAK een onjuiste afdracht doet aan de gemeente. Dit risico is kleiner geworden doordat een deel van de zorgklanten is overgestapt naar de Algemene Voorziening en het aantal zorgklanten ook is gedaald. De werkzaamheden van het CAK worden overigens wel afgedekt met een accountantsverklaring.
- Fiscale risico's. Alle gemeenten hebben te maken met fiscale wetgeving die voortdurend in beweging is. De aandacht voor een juiste toepassing/naleving daarvan krijgt steeds meer aandacht van de Belastingdienst. Door de Belastingdienst wordt steeds strenger opgetreden en het opleggen van (forse) boetes bij geconstateerde onjuistheden komt steeds vaker voor. Ondanks alle vereenvoudigingswensen is de fiscale regelgeving op vele terreinen per saldo niet eenvoudiger, maar juist ingewikkelder geworden. Desondanks probeert de gemeente toch de meest fiscaal gunstige weg te bewandelen. Met ingang van het jaar 2016 komt er voor de gemeenten een nieuw belastinggebied bij, namelijk de Vennootschapsbelasting (VPB).

Relatie tussen risico's en weerstandscapaciteit

De risico's en de weerstandscapaciteit

Hieronder wordt in een tabel aangegeven hoe de risico's in verhouding staan ten opzichte van de weerstandscapaciteit. De conclusie is dat de weerstandscapaciteit zowel structureel als incidenteel afdoende is.

Structurele weerstandcapaciteit:

De in deze paragraaf berekende structurele risico's (dus zonder die van de grondexploitatie en verbonden partij bedrijventerrein Hattemerbroek) zijn € 1.414.500,-. Afgezet tegen de € 2,9 miljoen ruimte die we nog hebben ten opzichte van de duurste gemeente kan de conclusie getrokken worden dat wij die ruimte hebben.

Maar, het ramen van deze risico's moet wel in het juiste perspectief worden gezien. Het is nog geen uitgaaf en niet alle risico's zullen zich naar verwachting op hetzelfde moment voordoen.

Incidentele weerstandscapaciteit:

De in deze paragraaf berekende incidentele risico's van € 2.260.000,- bestaan uit die van de eigen gemeentelijke grondexploitaties en van de verbonden partij bedrijvenpark Hattemerbroek. Deze risico's moeten afgedekt worden door de niet geblokkeerde reserve Grondexploitatie van € 4.199.000,-. Zoals het overzicht laat zien is dit voldoende.

Risico's		Weerstandscapaciteit
Structureel		
Structureel normale exploitatie	1.414.500	2.900.000 ruimte in lokale heffingen (OZB)
Incidenteel		
Incidenteel normale exploitatie	-	-
grondexploitatie en verbonden partij	2.260.000	4.199.000 niet geblokk. reserve grondexploitatie
		4.884.000 geblokkeerde Algemene Reserve
		4.408.000 geblokkeerde bestemmingsreserves
		50.000 stille reserves
totaal incidenteel	2.260.000	13.541.000

Kengetallen en Weerstandsratio

Financiële kengetallen.

Door een nieuwe verplichting van het BBV wordt op deze plek een basisset van vijf financiële kengetallen opgenomen. Dat zijn: netto schuldquote, solvabiliteitsratio, kengetallen grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit.

Voor de schuldquote en solvabiliteitsratio zijn nog geen begrotingsgegevens beschikbaar. Deze zijn alleen vanuit de jaarrekening 2014 benoemd. Naar verwachting vindt uitbreiding met begrotingsgegevens de komende jaren plaats.

Kengetallen begroting 2016	verslag 2014	begr. 2015	begr. 2016
netto schuldquote	102%	n.v.t.	n.v.t.
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	97%	n.v.t.	n.v.t.
solvabiliteitsratio	35%	n.v.t.	n.v.t.
structurele exploitatieruimte	0%	1%	0%
grondexploitatie	16%	16%	19%
belastingcapaciteit	112%	110%	n.v.t.

Toelichting kengetallen:

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

Omdat bij leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken (ingevolge artikel 17, onderdeel c, van het BBV) en uitgedrukt in een percentage

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17, onderdeel c, van het BBV) en uitgedrukt in een percentage.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde.

Weerstandratio

Naar aanleiding van een advies uit het rapport nota reserves en voorzieningen 2015 van de rekenkamercommissie wordt hier een weerstandratio benoemd. De weerstandratio is een kengetal dat aangeeft in welke mate de gemeente in staat is om risico's op te vangen. Dit kengetal wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de benodigde weerstandscapaciteit.

In dit overzicht worden conform advies rekenkamercommissie onderstaande twee kengetallen gegeven.

1. Dit weerstandsratio geeft de verhouding totale weerstandscapaciteit /het incidentele risico weer.
2. Dit weerstandsratio geeft de verhouding incidentele niet geblokkeerde reserve Grondexploitatie / het incidentele risico weer.

Weerstandsratio =	<u>Beschikbare weerstandscapaciteit</u>				
	Benodigde weerstandscapaciteit				
	2016		2016	2015	2014
Weerstandsratio 1	<u>13.541.000</u>	=	6,0	3,9	4,2
=	2.260.000				
Weerstandsratio 2	<u>4.199.000</u>	=	1,9	0,7	0,3
=	2.260.000				

Waardering	Ratio	Betekenis	
A	>2,0	uitstekend	
B	1,4-2,0	ruim voldoende	
C	1,0-1,4	voldoende	
D	0,8-1,0	matig	
E	0,6-0,8	onvoldoende	
F	<0,6	ruim onvoldoende	

§ Grondbeleid

Deze paragraaf gaat over de exploitatie van de (bouw)gronden die de gemeente in eigendom heeft –als ware de gemeente een bedrijf. De paragraaf hangt sterk samen met het programma Openbare Ruimte. In dat programma staan de beoogde maatschappelijke effecten en de lasten en baten. In deze paragraaf wordt het achterliggende beleid vanuit een meer financieel technisch perspectief beschreven, volgens de eisen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Daarnaast is er een relatie met de paragraaf Weerstandsvermogen. In die paragraaf staan onder andere de risico's van bouwgrondexploitatie in relatie tot het weerstandsvermogen.

Wat is Grondexploitatie?

Grondexploitatie is het proces waarbij grond wordt aangekocht, bouwrijp wordt gemaakt en rioleringen en wegen worden aangelegd, om vervolgens de grond te verkopen voor de bouw van woningen of bedrijven.

Het volgende is van groot belang:

- Beoordelen van financiële haalbaarheid;
- Scenarioanalyse;
- Analyseren knelpunten en risico's;
- Uitgangspunten voor beheersing en bewaking.

Omdat er grote sommen geld in grondexploitaties omgaan heeft het grondbeleid een grote financiële impact. De eventuele baten, maar vooral de bepaling van de financiële risico's zijn erg belangrijk voor de financiële positie van de gemeente.

Beleidskader

Het gaat in het grondbeleid om de ontwikkeling van gronden die in eigendom zijn van de gemeente. De mogelijkheden voor ontwikkeling worden beperkt door het planologisch kader, waarover meer in programma 3, Ruimte. Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat de gemeente in de paragraaf Grondbeleid:

- De visie neerlegt op het grondbeleid;
- Een aanwijzing van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- Een prognose geeft van de resultaten van de grondexploitatie;
- De geraamde winstneming onderbouwt;
- Beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken formuleert in relatie tot de risico's.

Grondbeleid

Wat is "grondbeleid"?

Onder grondbeleid wordt verstaan: "het op een zodanige wijze handhaven van het bestaand grondgebruik, dan wel het realiseren van gewenste veranderingen in dit grondgebruik, dat dit past in de door de gemeente geformuleerde doelstellingen in het kader van ruimtelijke ordening".

Beleidsintenties college

In april 2014 hebben de raadsfracties van de ChristenUnie-SGP, het CDA en de VVD de beleidsintenties voor de coalitieperiode 2014-2018 opgesteld met de titel "De kracht van samen leven, wonen en werken". In dit collegeprogramma staan de volgende punten die betrekking hebben op deze paragraaf:

Programma 2: Economische zaken, Financiën en grote projecten

Financiën

Richtinggevende afspraken:

1. Toevallige meevallers mogen niet automatisch leiden tot verhoging van de uitgaven;
2. De gemeente moet maximaal inzetten op het verkrijgen van subsidies voor het realiseren

- van haar plannen/ambities;
3. Geen grondaankopen voor uitbreiding woningbouw en/of industrieterrein;
 4. Positieve rekeningsaldi worden toegevoegd aan de Algemene Reserve, niet geblokkeerd.

Programma 3: Openbare Ruimte

Wonen

Richtinggevende afspraken:

1. De visie Wonen, Welzijn en Zorg moet in 2014 voorafgaand aan de lokale woonvisie zijn opgesteld, zodat de opgestelde visie mede gebruikt kan worden voor de op te stellen woonvisie;
2. In de komende vier jaar geen nieuwe (grootschalige) uitbreidingsplannen voor woningbouw realiseren;
3. Mogelijk maken van woningbouw op inbreidingslocaties (zoals bij de voormalige scholen/vrijkomende locaties);
4. Bevorderen dat marktpartijen projecten ontwikkelen en ruimte bieden aan particulier opdrachtgeversschap;
5. In samenspraak met belangstellenden levensloopbestendige woningen bouwen;
6. Inzetten op starterswoningen, kleinschalige bouwprojecten en alternatieve woonconcepten;
7. Haalbaarheid voortzetten starterslening onderzoeken;
8. Onderzoek naar verruiming van de regels voor inwoning gericht op de toenemende noodzaak voor het verlenen van mantelzorg;
9. Bij het maken van prestatieafspraken met Triada o.a. aandacht besteden aan scheefwonen en behoud goedkope huurwoningen.

Kwalitatief Woningbouw Programma / Uitnodigingsplanologie

In 2014 is een nieuwe regionale Woonvisie vastgesteld, waarbij rekening wordt gehouden met het landelijke woonwensenonderzoek (WoON 2012). In de regionale Woonvisie is voor Heerde een bandbreedte opgenomen van 420 – 460 nieuwe woningen in de periode van 2013 tot 2020. In juli 2015 is ter uitwerking hiervan een lokale Woonvisie vastgesteld. Hierin is de regionaal afgesproken bandbreedte overgenomen.

In de Lokale Woonvisie is aangegeven dat afgestapt wordt van de traditionele manier van woningbouwprogrammering. Er is overgestapt van aanbodgestuurd, naar vraaggestuurd bouwen. De markt bepaalt wat er gebouwd gaat worden. Niet langer is bepalend of een ontwikkeling past in een woningbouwprogramma. De vraag is nu of een bouwplan inspeelt op de marktvrage en voldoende maatschappelijke en ruimtelijke kwaliteit toevoegt. Hiervoor wordt het afwegingskader gebruikt van de Uitnodigingsplanologie, zoals verwoord in de Toekomstvisie en de Structuurvisie (inclusief de Uitvoeringsparagraaf) en het Citta-Slow-beleid. De gemeente zet dus een stapje terug. De gemeente bepaalt niet wat er wanneer gebouwd en getransformeerd gaat worden. De gemeente nodigt de markt uit om met plannen te komen.

Op welke wijze de bandbreedte ingevuld zal worden is dus niet zeker.

Een deel van de bandbreedte zal ingevuld worden door de ruimte die er nog is in de reeds vastgestelde bestemmingsplannen De Bovenkamp II, De Kolk en Bedrijven en sportterreinen Heerde (de zogenaamde "harde plancapaciteit"). Aangezien de bouw afhankelijk is van de marktvrage is een aanpassing en fasering van het eerder gehanteerde woningbouwprogramma van deze harde plancapaciteit niet uitgesloten.

Daarnaast is er de zogenaamde "zachte plancapaciteit". Dit zijn de locaties waar ruimte wordt geboden voor een herontwikkeling. Gedacht kan worden aan de volgende locaties:

- Vrijkomende locaties Brede School Heerde West;
- Vrijkomende locaties MFA Heerde Oost;
- Locatie oude gemeentewerf (Dorpsstraat).

In de Lokale Woonvisie is aangegeven dat er vooral vraag is naar goedkope eengezinswoningen en betaalbare één- en tweepersoonswooneenheden. Tegen die achtergrond zal het moeite kosten om de grondcomplexen met een positief saldo af te sluiten. Grote winsten zijn in ieder geval niet te verwachten.

nota Grondbeleid en Structuurvisie

Nota Grondbeleid

Het Grondbeleid is in de paragraaf Grondbeleid van de programmabegroting 2013 opgenomen. De economische situatie is momenteel lastig, maar landelijk gezien zijn er weer tekenen van herstel. De afgelopen jaren was als gevolg hiervan de vraag in de meeste marktsegmenten erg laag.

Structuurvisie

De structuurvisie biedt een basis voor de gewenste ruimtelijke ontwikkeling in onze gemeente. Op basis van deze structuurvisie wordt voor projecten/initiatieven een vrijwillige bijdrage in versterking van de GBCV (=groen, blauwe, culturele vervlechting) gevraagd. In de uitvoeringsparagraaf 2.0 is deze verevening geregeld en is opgenomen hoe om te gaan met initiatieven die een maatschappelijke meerwaarde genereren voor onze gemeente (uitnodigingsplanologie).

Startersleningen

Stimuleringsbijdrage Goedkope Woningbouw 2007 – 2010 (SGW)

Op grond van deze regeling heeft de gemeente van de provincie subsidie ontvangen voor iedere bij het CBS tussen 1 januari 2007 en 1 juli 2011 gereed gemelde goedkope nieuw gebouwde woning. Dit zijn woningen met een huurprijs onder de huurtoeslaggrens of een koopprijs lager dan € 170.000,-. De ontvangen gelden zijn ingezet voor o.a. de Startersleningen. Per 1 januari 2013 had deze regeling nog een stand van € 475.440,-. In 2013 is voor startersleningen een bedrag van € 300.000,- ingezet. Er is dus nog een saldo van € 175.440,-. Dit bedrag vervalt in de jaarrekening 2014. Op 6 juli 2015 heeft de raad besloten een nieuw budget ter hoogte van € 175.440,- beschikbaar te stellen voor het verstrekken van Startersleningen. Hiermee zijn de gelden van Stimuleringsbijdrage Goedkope Woningbouw volledig ingezet voor volkshuisvestingsdoeleinden.

Financiële beschouwing

Eén van de financiële uitgangspunten bij grondexploitatie is het toepassen van het voorzichtigheidsbeginsel. Ook het BBV gaat er van uit dat dit principe wordt toegepast bij het opstellen van de gemeentelijke jaarrekening. Dit betekent dat bij de verwachting van verliezen direct een voorziening getroffen moet worden, of een afboeking van de boekwaarde.

Winsten daarentegen worden niet genomen zodra deze verwacht worden, maar pas als:

1. Winst is gerealiseerd (gerealiseerde opbrengsten zijn hoger dan de gerealiseerde kosten);
2. Voor wat betreft projecten van 15 woningen en meer: 50% van de gronduitgifte en minimaal 75% van de kosten feitelijk zijn gerealiseerd, dit beoordeelt vanuit de "master" exploitatieopzet;
3. Er voldoende middelen binnen de exploitatie aanwezig zijn om de "nog te maken kosten" te dekken;
4. Er geen andere noodzakelijke redenen zijn om deze baten opgenomen te houden binnen het complex;
5. In de overige gevallen wordt winst pas genomen bij het sluiten van het complex.

In het jaar 2008 is er een notitie Grondexploitatie verschenen van de commissie BBV. Hierin is aangegeven dat in het geval er voldoende zekerheid is dat er winst is, deze ook genomen moet worden.

In februari 2012 is de notitie grondexploitatie herzien (onderdeel van het BBV).

De regels voor de NIEGG (Niet In Exploitatie Genomen Gronden) zijn hierbij aangescherpt. In de begroting 2013 is hier aandacht aan geschonken doordat de raad voor de complexen Dorpsstraat en Zwarteweg een uitspraak heeft gedaan deze complexen als een NIEGG te zien. Aanvullend hierop heeft de raad onlangs in haar vergadering van 21 september 2015 deze verklaring weer ingetrokken omdat de Vennootschapsbelastingplicht er aan komt per 1 januari 2016.

Vennootschapsbelasting (VPB)

Met ingang van 1 januari 2016 gaat de VPB-plicht gelden voor onder andere de gemeentelijke grondexploitaties. Een belangrijke doelstelling van deze wet is een gelijk speelveld maken tussen de overheid en private ondernemingen.

Over de precieze invulling van deze wet wordt nog steeds intensief overleg gepleegd tussen de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de Vereniging voor Grondbedrijven (VVG) en de Belastingdienst. De financiële belangen zijn groot. Voor de bestaande Grondexploitaties dient een openingsbalans opgesteld te worden per 1 januari 2016. De wijze waarop dit dient te gebeuren, daarover lopen de meningen nog ver uiteen.

Algemene regels worden niet gegeven. Veel is afhankelijk van feiten en omstandigheden.

Er zijn discussies of elke grondexploitatie apart getoetst moet worden op ondernemerschap of dat er een verwevenheid tussen meerdere grondexploitaties aangetoond moet worden. Dat kan het verschil maken dat alleen winstgevendende grondexploitaties onder de VPB vallen en verliesgevendende niet. Andere belangrijke discussies zijn nog hoe tegen het fiscale begrip winsttoegmerk aangekeken moet worden, rentetoerekening aan de Grondexploitaties en kapitaalstortingen uit de algemene middelen (bij verliesnemingen).

Al deze onzekerheden maken het op dit moment niet mogelijk een zuivere berekening te maken van een afdracht Vennootschapsbelasting.

Reserve Grondexploitatie

De reserve Grondexploitatie is niet geblokkeerd. Dat betekent dat bij tegenvallers vrijelijk geput kan worden uit de reserve, zonder dat dit leidt tot een verlies in de normale exploitatie.

Overzicht reserves van 2015 t/m 2019 in miljoenen euro's:

2015	2016	2017	2018	2019
3,4	4,2	5,4	6,6	7,8

Deze reservestand loopt op omdat de ontvangsten van de precariorechten grotendeels naar deze reserve gaan.

Doorbelastingen naar de Grondexploitatie

Vanuit de exploitatie van de gemeente wordt voor het begrotingsjaar 2016 een bedrag van € 154.000,- geraamd voor ambtelijke inzet voor de grondexploitatie.

Boekwaarden van de complexen

In de begroting 2016 zijn er zes complexen in uitvoering, namelijk Gebiedsontwikkeling Veldweg, Bovenkamp II, de Kolk, de Wezeweg 4, Industrierrein Eeuwlandseweg Zuid en Industrierrein Eeuwlandseweg Noord. MFA Heerde Oost zal in 2015 worden afgesloten. Hieronder staan de geraamde boekwaarden.

Boekwaarden complexen voor paragraaf Grondbeleid 2016

	boekwaarde 1-jan-15	mutaties 2015	boekwaarde 1-jan-16	mutaties 2016	boekwaarde 1-jan-17	mutaties 2017	boekwaarde 1-jan-18	mutaties 2018	boekwaarde 1-jan-19	mutaties 2019	boekwaarde 1-jan-20
IEGG in exploitatie genomen gronden											
Gebiedsontwikkeling											
Veldweg	230.305	-126.012	104.293	-487.416	-383.123	-516.725	-899.847	32.273	-867.574	33.303	-834.271
Bovenkamp II	2.313.038	138.768	2.451.805	-2.018.991	432.814	-1.234.956	-802.141	43.309	-758.832	44.621	-714.211
de Kolk af voorziening voor verlies	2.202.751	410.378	2.613.129	-1.160.265	1.452.864	-1.343.462	109.402	56.100	165.502	57.623	223.126
	136.322	0	136.322	0	136.322	0	136.322	0	136.322	0	136.322
	2.066.429	410.378	2.476.807	-1.160.265	1.316.542	-1.343.462	-26.920	56.100	29.180	57.623	86.804
MFA Heerde Oost af voorziening voor verlies	908.155	647.824	1.555.979	-390	1.555.590	-396	1.555.194	-403	1.554.791	-409	1.554.381
	1.579.602	0	1.579.602	0	1.579.602	0	1.579.602	0	1.579.602	0	1.579.602
	-671.446	647.824	-23.622	-390	-24.012	-396	-24.408	-403	-24.811	-409	-25.220
Wezeweg 4 af voorziening voor verlies	782.743	46.880	829.623	-657.812	171.811	-159	171.651	-162	171.489	-165	171.325
	181.469	0	181.469	0	181.469	0	181.469	0	181.469	0	181.469
	601.274	46.880	648.154	-657.812	-9.658	-159	-9.818	-162	-9.980	-165	-10.144
Eeuwlandseweg Zuid	169.169	-112	169.057	-283.861	-114.804	-1.894	-116.698	-1.926	-118.624	-1.957	-120.581
Eeuwlandseweg Noord af voorziening voor verlies	1.242.999	231.599	1.474.598	42.972	1.517.570	673.382	2.190.952	-59.145	2.131.807	-1.134.986	996.820
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	1.242.999	231.599	1.474.598	42.972	1.517.570	673.382	2.190.952	-59.145	2.131.807	-1.134.986	996.820
Totaal 1	5.951.768	1.349.325	7.301.093	-4.565.763	2.735.330	-2.424.210	311.120	70.046	381.166	-1.001.970	-620.804
NIEGG niet in exploitatie genomen gronden											
vm gemeentewerf Zwarteweg	82.680	-82.680	0	0	0	0	0	0	0	0	0
werf Dorpsstraat	44.016	-44.016	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal 2	126.695	-126.695	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal 1 + 2	6.078.463	1.222.629	7.301.093	-4.565.763	2.735.330	-2.424.210	311.120	70.046	381.166	-1.001.970	-620.803

Toelichting op de complexen

Gebiedsontwikkeling Veldweg

Dit complex betreft het tweede deel van het complex Gemeentewerf met de benaming "Gebiedsontwikkeling Veldweg". Tegenover de gemeentewerf zullen 5 tot 14 bedrijfskavels worden gerealiseerd. Daarnaast worden er 4 bedrijfswoningen met kantoor aan huis aan de Eeuwlandseweg ontwikkeld. Momenteel zijn alle kavels in verkoop, de onderhandelingen lopen voor diverse grondtransacties. De verwachting is dat de eerste kavels in het najaar van 2015 zullen worden geleverd.

Bovenkamp II

Ten westen van de nieuwbouwwijk Bovenkamp I, realiseert gemeente Heerde in samenwerking met VOF Bovenkamp II (Bouwfonds, Bimo Bouw en Epavlis) de nieuwe woonwijk Bovenkamp II. In totaal worden er 165 woningen gebouwd, waaronder 22 huurwoningen, 31 starterswoningen, 8 levensloopbestendige huurwoningen, 76 projectmatige woningen en 24 uitgeefbare kavels. Van de vrije kavels worden er 17 door de gemeente en 7 door VOF Bovenkamp II uitgegeven. De projectmatige woningen worden in zijn geheel door de VOF Bovenkamp II verkocht. In de eerste fase van het project zijn 13 huurwoningen, 19 starterswoningen, 4 levensloopbestendige huurwoningen, 28 projectmatige woningen en 17 vrije kavels uitgegeven. In de tweede fase zijn 9 huurwoningen, 9 starterswoningen, 4 levensloopbestendige woningen en 10 projectmatige woningen gebouwd. In maart 2015 zijn er weer 7 woningen in verkoop gekomen: 3 starterswoningen en projectmatige woningen, deze worden in het najaar gebouwd. De stand van zaken m.b.t. de vrije kavels is als volgt: van de 7 vrije kavels die door de VOF zouden worden afgenomen zijn er 3 geleverd. De overige 4 worden in een later stadium van het project geleverd. Van de 10 vrije kavels die momenteel door de gemeente worden uitgegeven, zijn er

inmiddels 4 verkocht. De overige 7 worden in een later stadium van het project uitgegeven.

De Kolk

Ten oosten van de wijk Ossenkamp, realiseert gemeente Heerde in samenwerking met Geveke Ontwikkeling BV de woonwijk De Kolk. In totaal worden er 100 woningen gebouwd, waarvan 75 projectmatige woningen en 25 vrije kavels bestemd voor zowel vrijstaande als 2-onder-een kapwoningen. De vrije kavels worden door de gemeente uitgegeven, de projectmatige woningen worden door de projectontwikkelaar verkocht.

De stand van zaken is als volgt: er zijn 36 rijwoningen, 4 vrije kavels (vrijstaand) en 12 vrije kavels (2-onder-een kap) verkocht. Er staan nog 7 vrije kavels voor vrijstaande woningen te koop.

MFA Heerde Oost

In september 2006 heeft de raad besloten het voormalige Deltion College aan te kopen om de ontwikkeling van een MFA in gang te zetten als nieuwe huisvesting voor het Kristal, de Parkschool, Horsthoekschool, Willem Alexanderschool en de Emmaschool. Daarnaast worden 't Hummelhuis, de bibliotheek, het cultuurplein en Wisselwerk in de MFA gehuisvest.

Begin 2014 is de bouwrijpe grond intern geleverd en is de bouw van de MFA van start gegaan. Half februari 2015 is het gebouw opgeleverd. Momenteel worden de omliggende woonrijpmaakwerkzaamheden afgerond. De verwachting is dat dit complex in het jaar 2015 wordt afgesloten.

Wezeweg 4

Aan de Wezeweg te Heerde, worden 3 bouwkavels uitgegeven. Ondanks diverse inspanningen en een afprijzing van 15% zijn de kavels tot op heden niet verkocht. Momenteel zijn de kavels uit verkoop genomen.

Eeuwlandseweg Zuid

Bij de ontwikkeling Eeuwlandseweg-Zuid is slechts een deel van de gronden van de gemeente. De overige gronden zijn van Boverhoff/Wessels en Eljans. Met twee partijen is een anterieure overeenkomst gesloten. Het bouwrijpmaken is afgerond en de bouwrijpe kavels zijn inmiddels aan Boverhoff opgeleverd. Eljans volgt zo spoedig mogelijk. Op dit moment vind de financiële afwikkeling van de anterieure overeenkomst plaats.

Eeuwlandseweg Noord

Dit complex betreft de ontwikkeling van een woon-werklandschap ten noorden van de Eeuwlandseweg. In totaal zullen er 13 woon-werkkavels worden gerealiseerd

Niet in exploitatie genomen gronden:

Zwarteweg en werf Dorpstraat:

Op 21 september 2015 heeft de raad deze twee NIEGG complexen ingetrokken.

MPG (Meerjaren Prognose Grondexploitatie)

Vanaf 2010 is er meer aandacht besteed aan het standaardiseren van grondexploitaties. Het proces van de totstandkoming van de exploitaties is nader beschreven in de Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG). Door hiervoor een standaard op te stellen, kunnen de verschillende projecten goed worden vergeleken. Op deze manier ontstaat er meer gevoel bij grondexploitaties bij zowel de ambtelijke organisatie als bij het bestuur.

Volgens de BBV-notitie Grondexploitatie (Besluit Begroting en Verantwoording) van januari 2008 dienen exploitaties tenminste eenmaal per jaar te worden geactualiseerd. Gemeente Heerde heeft er voor gekozen om de exploitaties tweemaal per jaar te actualiseren.

De uitkomsten van de geactualiseerde grondexploitaties worden weergegeven in een MPG. De MPG

verschijnt tweemaal per jaar, tegelijkertijd met de jaarrekening en de najaarsnota. Bij de eerste MPG van het desbetreffende jaar worden de grondexploitatieberekeningen geactualiseerd naar de boekwaarden die in de jaarrekening zijn opgenomen. Bij de tweede MPG worden de verschillende posten gecorrigeerd naar voortschrijdend inzicht, zonder aanpassing van de boekwaarden. Een MPG is een overzicht van de in exploitatie genomen projecten, uitgezet naar tijd, programma en geld. Doel van het opstellen van een MPG is om de transparantie van het gevoerde grondbeleid te vergroten.

Een MPG biedt inzicht in:

- De geactualiseerde exploitaties/prognoses;
- Afwijkingen ten opzichte van het programma;
- Financiële afwijkingen ten opzichte van het jaar ervoor;
- Risico's;
- Saldo;
- Tijdsplanning.

§ Onderhoud kapitaalgoederen

Deze paragraaf beschrijft in hoofdlijnen de onderhoud- en beheerplannen voor de gemeentelijke kapitaalgoederen: wegen, riolering, gebouwen groen en water. In de beheerplannen staan de meerjarige onderhoudsprogramma's met de financiële middelen die daarbij horen, evenals het gewenste kwaliteitsniveau van de voorzieningen.

De gemeente Heerde beheert een groot oppervlak aan openbare ruimte, waarin wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd. Hiervoor zijn wegen, riolering, bruggen, openbare verlichting, watergangen, groen, speelplekken, bos en gebouwen nodig. De kwaliteit en het onderhoud van deze kapitaalgoederen is bepalend voor het voorzieningenniveau, het "beeld" van de gemeente en de (jaarlijkse) lasten.

Het grootste deel van de werkzaamheden aan kapitaalgoederen komt voort uit de verantwoordelijkheden van de gemeente als eigenaar en beheerder van de publieke ruimte en van een aantal eigendommen.

Beleidskader

Paragraaf 12 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zegt dat de paragraaf over het onderhoud van kapitaalgoederen in elk geval de kapitaalgoederen wegen, riolering, water, groen en gebouwen moet bevatten. Daarvan moeten het beleidskader, de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties en de vertaling van de financiële consequenties in de begroting worden beschreven.

De beheerplannen

Riolering

In de gemeente Heerde ligt ongeveer 248 kilometer hoofdriolering. Hiervan is ongeveer 102 kilometer drukriolering of persleiding. De overige leidingen zijn vrij vervalleidingen, waarvan het grootste deel een gemengd rioolstelsel is. Op 15 december 2014 heeft de gemeenteraad het Afvalwaterketenplan 2005 t/m 2019 vastgesteld. Dit plan is in samenwerking met het Waterschap Veluwe & Vallei en de gemeenten Hattem en Oldebroek gemaakt.

Wegen

Voor het wegenbeheer is een geactualiseerd beheerplan opgesteld voor de periode 2013-2022. De gemeente Heerde heeft ongeveer 245 kilometer weg (exclusief onverharde weg) in beheer. De oppervlakte van deze verharding is 1.350.000 m². In het beheerplan wegen 2013-2022 staat de financiële behoefte voor het totale onderhoud hiervan.

Voor het onderhoud van wegen is er structureel een exploitatiebudget van € 500.000,- opgenomen. Daarnaast is er voor de jaren 2016-2019 een investeringsbudget van € 250.000,- per jaar geraamd voor de reconstructie van wegen.

Kunstwerken

De gemeente beheert 38 bruggen, 4 viaducten en 119 duikers met toebehoren. Het beheerplan is in 2012 geactualiseerd voor een periode van opnieuw 5 jaar. De financiële gevolgen voor de instandhouding van deze kunstwerken zijn in beeld. Voor het beheer en onderhoud is een bedrag van €106.240,- per jaar nodig. Omdat er 10 bruggen worden vervangen/vernieuwd (2 over het Apeldoorns Kanaal en 8 in het gebied van de Hoog Water Geul), kan het jaarlijks onderhoudsbudget worden verlaagd. In de begroting is hiervoor een bedrag van € 85.240,- opgenomen. In 2017 wordt het beheerplan geactualiseerd. Bij deze actualisatie zullen ook alle nieuwe bruggen, duikers en aanlegvoorzieningen worden opgenomen.

Watergangen

De gemeente beheert ongeveer 105 km watergangen met toebehoren als (kleine) duikers en beschoeiingen. Het beheer hiervan wordt zo uitgevoerd, dat dit een goede waterafvoer bevordert. Voor de watergangen is geen beheerplan aanwezig.

Openbare verlichting

In de gemeente Heerde staan ongeveer 3.600 lichtpunten. Het huidige beheer richt zich op tijdige vervanging van lichtmasten en armaturen, waarbij het verlichtingsniveau wordt verbeterd en zo mogelijk het energieverbruik verminderd. Het beleidsplan is in 2015 geactualiseerd en vastgesteld.

Openbaar groen

De gemeente Heerde onderhoudt ongeveer 40 hectare beplanting en ongeveer 14.500 bomen. Binnen de bebouwde kommen is ongeveer 33 hectare gebied dat gemaaid moet worden en 7 hectare sierbeplanting wat moet worden onderhouden. Daarnaast wordt rondom en in de kernen ongeveer 35 hectare bos en bosplantsoen onderhouden. Voor het onderhoud van het openbare groen is in 2013 een groenbeleidsplan vastgesteld. Bij de bepaling van de kwaliteit moet binnen de bebouwde kommen het onderhoud gelijk zijn. Daarbij wordt extra accent gelegd op entrees en centra van de dorpen. Een groot deel van het onderhoud is uitbesteed aan de Feluagroep. Een beheerplan groen is in 2015 opgesteld. Naast de groenelementen onderhoudt de gemeente ook 34 speelplekken en 4 speeltuinen, met in totaal 294 toestellen. Voor de speeltuinen worden controles uitgevoerd en is de gemeente eindverantwoordelijk voor de onderhoudsstaat.

Bos

De gemeente Heerde beheert zo'n 383 hectare bos en 147,5 hectare overige natuurgebieden. Deze hebben zowel een functie voor de natuur, de recreatie als de houtproductie. Voor de exploitatie is de houtoogst belangrijk. Dit vindt op een duurzame manier plaats, omdat er als regel niet meer wordt geoogst dan dat er jaarlijks bijgroeit.

Gebouwen

De gemeente is eigenaar van ruim 35 gebouwen (multifunctionele gebouwen, woonhuizen, gemeentehuis, sporthal, gymzalen, sportzaal, brandweerkazerne, diverse scholen en gebouwen op diverse begraafplaatsen).

Er is een beheerplan 2015-2024 opgesteld. Op basis van het beheerplan worden de onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. Dit gebeurt planmatig, doelmatig en efficiënt. Voorkomen wordt dat er (duur) achterstallig onderhoud moet worden uitgevoerd. Jaarlijks worden de gemeentelijke gebouwen geïnspecteerd en volgt er een onderhoudsrapportage. Waar nodig worden vanwege het wettelijk kader gebouwen aangepast aan Arbo-eisen, brandveiligheid en gebruiksvergunningen. De nota accommodatiebeleid is vastgesteld. De nota gaat in op het al of niet afstoten van gebouwen die niet voor de publieke dienst gebruikt worden.

§ Verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaot- dan wel publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Bestuurlijk belang betekent dat de gemeente een zetel in het bestuur heeft van een rechtspersoon of stemrecht heeft. Onder financieel belang wordt verstaan dat de gemeente de ter beschikking gestelde middelen kwijtraakt ingeval van faillissement van de verbonden partij en /of als de financiële problemen bij de verbonden partijen verhaald kunnen worden op de gemeente. In deze paragraaf treft u een overzicht aan van de verbonden partijen en de verwachte financiële en organisatorische ontwikkeling van die verbonden partijen. Het verstrekken van subsidies aan instellingen valt niet onder het hier bedoelde begrip verbonden partijen, omdat geen sprake is van een bestuurlijke participatie en bij faillissement geen sprake is van juridische aansprakelijkheid.

Het gemeentebestuur (raad en college) van twee of meer gemeenten kunnen afzonderlijk of tezamen een gemeenschappelijke regeling treffen van een of meer belangen van die gemeenten (dit wordt een gemeenschappelijke regeling genoemd).

Beleidskader

Artikel 15 van het BBV zegt dat de paragraaf betreffende de verbonden partijen ten minste bevat:

1. de visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting;
2. de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
3. de lijst van verbonden partijen.

In de lijst van verbonden partijen wordt ten minste de volgende informatie opgenomen:

1. de naam en de vestigingsplaats;
2. het openbaar belang dat op deze wijze behartigd wordt;
3. het belang dat de provincie onderscheidenlijk de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar;
4. het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
5. het resultaat van de verbonden partij.

Financiële gegevens

Verbonden Partijen	Resultaat 2014	Resultaat 2013	Eigen vermogen 2014	Eigen vermogen 2013	Vreemd vermogen 2014	Vreemd vermogen 2013
Gemeenschappelijke regelingen						
GGD NOG	238.000	391.000	3.145.000	3.507.000	4.024.000	3.467.000
Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland	1.646.011	2.823.716	6.220.357	6.492.761	30.055.793	36.723.000
Felua groep	78.000	-/- 458.000	5.072.000	5.036.000	3.728.000	3.806.000

Beleidsvoornemens

Voor 2016 wordt geen generieke wijziging in het beleid ten aanzien van de verbonden partijen voorzien. We blijven werken aan een verbetering van het toezicht en de risicobeheersing. In het kader van de heroverweging van samenwerkingsverbanden is een van de verbonden partijen in beeld, de uitvoering van de WSW door de Felua groep.

§ Deregulering

Toegewerkt moet worden naar het afschaffen van gemeentelijke regels die overbodig, tegenstrijdig, niet nuttig en niet handhaafbaar zijn. De administratieve lastendruk moet omlaag en er kan meer vertrouwd worden op de eigen verantwoordelijkheid van de burger.

Beleidskader

Dit is een niet verplichte paragraaf. Paragrafen geven inzicht in onderwerpen die door de gehele begroting spelen, en geven als het ware een facetmatige dwarsdoorsnede. De niet verplichte paragrafen zijn bedoeld om een bestuurlijk thema dat in deze raadsperiode van groot belang wordt geacht te belichten.

Richtinggevende afspraken:

- a. Terugdringen regels waar mogelijk.
- b. Optimaliseren van processen.
- c. Optimaliseren van de samenwerking in de ketens.

Minder regels

Onze samenleving kan niet zonder regels, maar teveel of tegenstrijdige regels werken averechts. Daarom toetst de gemeente de eigen regelgeving en het beleid steeds of deze uitvoerbaar en na te leven is. Ook al is het niet eenvoudig voor een gemeente om het aantal regels te verminderen, omdat het gros van de taken door de rijksoverheid is opgedragen (die daarbij niet terugschrikt om de uitvoering aan tal van regels te binden), toch wil de gemeente Heerde de uitvoering hiervan zo eenvoudig mogelijk houden, zonder er onnodig eigen regels aan toe te voegen. Waar de gemeente zelf regels stelt, bijvoorbeeld binnen de Algemene Plaatselijke Verordening, wordt het VNG-model als uitgangspunt gehanteerd.

Drie V's: Vrijheid, Verantwoordelijkheid en Vertrouwen staan centraal bij het verminderen van de regeldruk. Minder regels betekent immers meer vrijheid én meer verantwoordelijkheid voor u én voor ons. De basis hiervoor is wederzijds vertrouwen. Dit past in het kernthema van ons collegeprogramma waarin we meer willen vertrouwen op de kracht van onze samenleving.

We zullen alle regelingen toetsen aan de hand van de volgende vragen:

1. Wat is de grondslag voor de regeling?
2. Wat voegt de regeling toe in relatie tot andere wet- en regelgeving?
3. Welk publiek belang dient deze regeling:
 - Is deze regeling (nog altijd) relevant (zowel politiek als maatschappelijk)?
 - Willen we dit belang als gemeente nog wel borgen?
 - Wat is het risico als we dat niet meer doen?
 - Moet het via een verordening worden voorgeschreven of kan het op een andere manier worden gerealiseerd? Bijvoorbeeld via een niet juridisch instrument, zoals subsidies of afspraken/convenanten.
 - Is de regeling handhaafbaar?

Vereenvoudigen processen en verlagen administratieve lastendruk

Voor de burger zal de dienstverlening geoptimaliseerd worden, waarbij meer en meer het digitale kanaal geopend wordt. Daarnaast zal het werken op afspraak ingevoerd worden. Met de invoering van basisregistraties is georganiseerd dat gegevens nog maar eenmaal worden uitgevraagd en daarna in tal van processen hergebruikt. Daarnaast gaan we starten met de volgende maatregelen:

- De subsidieverordening zal zakelijker en eenvoudiger worden;
- Onderzocht wordt of de belastingregels kunnen worden gebundeld in een sterk verkorte en vereenvoudigde regeling;

- De noodzaak voor welstandtoezicht zal worden heroverwogen;
- Algemene voorziening regieondersteuning;
- Werkwijze team Jeugd.

Ook andere administratieve regelingen zullen worden herzien en vereenvoudigd, al worden we beperkt door de eisen die wetgever, provinciaal toezichthouder, samenwerkingspartners, subsidiegevers en accountant daaraan stellen.

§ Duurzaamheid en Cittaslow

Duurzame ontwikkeling voorziet in de behoeften van de huidige generatie, zonder daarbij de mogelijkheden van toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien te beperken. De kracht voor duurzame ontwikkeling komt uit inspiratie, beweging en het ontstaan van duurzame initiatieven vanuit ondernemers en bewoners waarbij een ontwikkelingsproces in gang wordt gezet dat zich richt op een harmonieuze en evenwichtige groei rond de kwaliteiten en veerkracht van de natuur en ecologie, het sociaal cultureel welzijn, en een gezonde economische ontwikkeling. Vanuit deze benadering wordt in de regel vaak gesproken over de effecten op de drie elementen: People (sociaal cultureel), Planet (ecologisch) en Profit (economisch).

De thematische benadering is overgenomen en uitgewerkt in de gemeentelijke structuurvisie. Het anders omgaan met steeds schaarser wordende grondstoffen, de eindigende fossiele energievoorraden met als gevolg gestage prijsstijgingen en de sociaal maatschappelijke bewustwording rond het thema duurzaamheid in zijn algemeenheid, maakt dat ook de aandacht voor energiebesparing en alternatieve en innovatieve vormen van duurzame energieopwekking nadrukkelijk tot ontwikkeling komt. Initiatieven hiertoe vinden op micro en macro schaal plaats en bewegen zich tussen (particuliere) afnemers en energieproducenten alsmede coöperatieve vormen van particuliere samenwerking rond het thema energie.

De rol van de overheid ligt naast de verantwoordelijkheid voor beleidsvorming en uitvoering met name in het herkennen van deze nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen en trends en het waar mogelijk stimuleren en faciliteren van maatschappelijke initiatieven in de praktijk. Het Landelijke energieakkoord zoals dit tussen overheid en maatschappelijke organisaties is afgesloten, benadrukt de faciliterende rol van de (plaatselijke) overheid voor lokale trends en ontwikkelingen op het gebied van energiebesparing en energietransitie.

De uitgangspunten van een duurzame samenleving sluiten naadloos aan bij de filosofie van Cittaslow zoals deze door het gemeentebestuur wordt onderschreven en waarvoor de gemeente is gecertificeerd. Cittaslow is het internationale keurmerk voor gemeenten die op het gebied van leefomgeving, landschap, streekproducten, gastvrijheid, milieu, infrastructuur, cultuurhistorie en behoud van identiteit tot de top behoren. De oorsprong van Cittaslow ligt in Italië. Inmiddels hebben meer dan 200 gemeenten uit 25 landen het Cittaslow-keurmerk verworven. In de themaraad van 28 november 2011 is groen licht gegeven voor het starten van het voorbereidings traject voor de certificering tot Cittaslow Gemeente.

De integratie in de lokale samenleving maakt momenteel een positieve ontwikkeling door en vormt een stimulans voor veel burger- en bedrijfsinitiatieven in een breed perspectief.

Uitvoering

De basis voor de gemeentelijke beleidskaders is terug te vinden in het Masterplan Duurzame energie dat in 2011 door de raad is ingediend. Hierin zijn de volgende hoofthema's benoemd:

- Energiebesparing in de gemeentelijke organisatie en duurzaamheid in de openbare omgeving;
- Energiebesparing in de bestaande gebouwde omgeving;
- Energie uit biomassa;
- Voorlichting, educatie, samenwerking en coördinatie.

De gemeente heeft vanuit de eigen organisatie hierin een belangrijke voorbeeldfunctie met name waar het gaat om de exploitatie en beheer van eigen vastgoed en de inrichting van de openbare ruimte. De grootste energetische opgave zit echter in de besparingsmaatregelen in de bestaande particuliere woningbouw. Maatschappelijke bewustwording rond het thema energie en duurzaamheid is een continue communicatie proces waarbij de aandacht zich zowel richt op de aanbod- (bedrijven) als de vraagzijde (bewoners). De onderlinge samenwerking wordt vanuit de

faciliterende rol van de overheid, actief gestimuleerd. Daar waar uit de brede aandacht voor het thema energiebesparing en energietransitie burgerinitiatieven ontstaan worden waar gewenst deze ontwikkelingen gestimuleerd en ondersteund.

Binnen de regionale samenwerking is de aandacht gericht op:

- de vaststelling en uitvoering van een regionale routekaart energieneutraal;
- projectmatige aanpak van het thema woningisolatie en energiebesparing;
- IGEV (Investeringsprogramma Groene Economie Veluwe).

Activiteiten

- Voorlichting en communicatie;
- Stimulering isolatie bestaande woningvoorraad;
- Eigenaren/bewoners, bedrijven en doelgroepen en facilitering projecten: voorlichtingsavonden; duurzaamheidsbeurs;
- Implementatie klimaat en duurzaamheid in ruimtelijke plannen en visies;
- Duurzaam ketenbeheer afvalverwijdering;
- Themagerichte borging en aandacht voor klimaatbeleid in de eigen organisatie.

Ambities

In het onderzoeksrapport "op weg naar een CO2 neutrale gemeente" met als peiljaar 2050 zijn de navolgende ambities

- Energiebesparing bij nieuwbouw en bestaande bouw van gemiddeld 5,5% per jaar (totale energiebesparing van 67%);
- Realisatie van drie vergisting installaties van elk 1 MW;
- Inzet van 20% van alle afval en snoeihout (onder andere van fruitteelt) voor verbranding (6 MW);
- (participatie) windenergieprojecten voor 10 MW inzet van ruim 52.000 m² PV-panelen, 3.000 zonneboilers en warmtepompen in honderd woningen;
- Warmtepompen en/of energieopslag in 10.000 m² b.v.o. utiliteitgebouwen.

Beleidskader

In het vervolg op de programmatische aanpak volgens het meerjarenprogramma klimaat- en duurzaamheid 2009-2012 en het Regionaal Klimaatactieplan heeft de gemeenteraad in 2011 het Masterplan duurzame energie vastgesteld. De nota "op weg naar een CO2 neutrale gemeente" heeft in belangrijke mate de basis gevormd voor het lokale beleid. In deze nota zijn de uitgangspunten en na te streven doelstellingen weergegeven die er toe moeten leiden dat uiteindelijk in 2050 op gemeentelijk niveau CO2 neutraliteit is behaald. De wijze van omgaan met je leefomgeving, duurzame inrichting van de bebouwde omgeving, behoud en ontwikkeling landschappelijke kwaliteiten, ruimtelijke inrichting, eerlijke voedselproductie en nadenken over onze voedselketen, maken inmiddels in toenemende mate integraal onderdeel uit van gemeentelijk beleid en planvorming. De certificering van de gemeente Heerde in het kader van Cittaslow als positief resultaat op de audit heeft aangegeven dat de gemeente beleidsmatig goed op koers ligt.

Richtinggevende afspraken:

- a. Stimuleren van kleinschalige energieopwekking;
- b. Uitvoering geven aan regelingen voor woningisolatie;
- c. Streven naar substantiële vermindering van restafval per inwoner/jaar binnen de gemeente;
- d. Uitbreiden van oplaadpunten voor elektrische auto's en fietsen.

§ Lokale heffingen

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van de heffingen die de gemeente Heerde oplegt aan burgers, bedrijven en recreatieondernemers. De ontwikkelingen op het gemeentelijk belastinggebied en de voorstellen voor aanpassing van de belastingen en rechten worden geschetst. Afzonderlijk wordt aandacht geschonken aan het kwijscheldingsbeleid.

Lokale lastendruk

De tarieven voor 2016 worden gelijktijdig met de begroting vastgesteld. Op grond van de perspectiefnota is de opbrengst van de OZB, de leges en de tarieven voor het jaar 2016 verhoogd met het inflatiepercentage. Het inflatiepercentage is 1%. Dit is gebaseerd op de meicirculaire 2015.

Omschrijving	per	2014	2015	2016
OZB (waardepeildatum 1 januari van het voorgaand jaar)	Eigenaar woningen	0,1518%	0,1605%	n.n.b.
OZB (waardepeildatum 1 januari van het voorgaand jaar)	Eigenaar niet woningen	0,1793%	0,2435%	n.n.b.
OZB (waardepeildatum 1 januari van het voorgaand jaar)	Gebruiker niet woningen	0,1429%	0,1966%	n.n.b.
Toeristenbelasting	Per nacht	1,00	1,00	n.n.b.
Afvalstoffenheffing	per perceel	90,48	90,48	n.n.b.
Afvalstoffenheffing	lediging restafval (groot)	9,21	9,21	n.n.b.
Afvalstoffenheffing	lediging gft.	5,61	0	0
Rioolheffing	per aansluiting	198,80	198,80	n.n.b.
Leges		Div.	Div.	Div.
Sporthal	per uur	36,90	39,30	n.n.b.
Gymlokalen	per uur	8,80	9,40	n.n.b.
Sportvelden	per veld	2580,00	2620,00	n.n.b.
Marktgeden	minimum	7,20	7,30	n.n.b.
Begravenisrechten		Div.	Div.	Div.
Belasting 2e woning		0,36%	0,36%	n.n.b.

Vergelijking Gelderse gemeenten

De provincie stelt jaarlijks een onderzoek in naar de belastingdruk in de 56 Gelderse gemeenten. Deze belastingdruk wordt afgeleid uit de opbrengst van de drie belangrijkste heffingen: de OZB, rioolheffingen en afvalstoffenheffing.

Deze drie heffingen leveren samen het grootste deel van de gemeentelijke belastinginkomsten op en bepalen in belangrijke mate de belastingdruk. Hierna volgt een korte samenvatting waarin is aangegeven: gemiddelde belastingdruk per inwoner in Heerde en omliggende gemeenten en die van de goedkoopste, duurste en gemiddelde in de provincie Gelderland. Bij de belastingdruk staat Heerde van de 56 Gelderse gemeenten op de 27^e plek. De gemiddelde belastingdruk van de in de tabel genoemde omliggende gemeenten is € 335,- en van Heerde € 368,- hetgeen een hogere gemiddelde belastingdruk per inwoner betekent van € 33,- ten opzichte van die van omliggende gemeenten. Dit betreft het begrotingsjaar 2014. Ten aanzien van het lopende begrotingjaar 2015 zijn nog geen provinciale cijfers beschikbaar. Als gevolg hiervan zijn de cijfers in de onderstaande tabel overeenkomstig vorig jaar.

Gemeente	OZB	Afvalstofheffing	Rioolheffingen	totaal per inwoner	Huishouden eigenaar	Huishouden gebruiker
Elburg	147	82	95	324	604	410
Epe	155	122	63	340	612	344
Hattem	187	97	89	373	663	320
Heerde	202	79	87	368	704	201
Oldebroek	198	91	76	365	663	416
Nunspeet	133	79	60	272	530	224
Groesbeek	127	63	79	269	650	470
Arnhem	345	81	104	530	817	397
Gemiddeld	187	87	82	355	655	348
Gemiddeld (gemeenten prov. Gelderland)	217	81	90	387	679	349

Beleidskader

Artikel 10 van het BBV zegt dat de paragraaf betreffende de lokale heffingen ten minste bevat:

1. De geraamde inkomsten;
2. Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
3. Een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen;
4. Een aanduiding van de lokale lastendruk;
5. Een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

I. Lokale belastingen

Onroerende Zaakbelasting

De geraamde OZB-opbrengst voor 2016 bedraagt € 4.091.000,- onderverdeeld in € 2.937.000,- en € 1.154.000,- voor respectievelijk eigenaren woningen en eigenaren + gebruikers niet-woningen. Voor 2016 is er een indexering van 1,0% toegepast (conform indexering Meicirculaire 2015).

Toeristenbelasting

De opbrengst uit de toeristenbelasting is een tegemoetkoming in de kosten die de gemeente in het belang van het toerisme maakt. De wetgever heeft niet bepaald dat de opbrengst moet dienen om specifiek voor het toerisme gemaakte kosten te dekken, maar dit is wel het uitgangspunt voor de gemeente Heerde. De opbrengsten worden voor 2016 geraamd op € 190.000,-.

Forensenbelasting

Natuurlijke personen die, zonder in de gemeente Heerde hoofdverblijf hebben, en er op meer dan 90 dagen van het belastingjaar voor zich of hun gezin een gemeubileerde woning beschikbaar houden, vallen onder de forensenbelasting. In de gemeente Heerde zijn 6 zogenaamde "tweede woningen" die onder de forensenbelasting vallen. De geraamde opbrengst voor 2016 bedraagt € 5.700,-. Het definitieve tarief wordt berekend op basis van de uitkomst van de jaarlijkse algehele herwaardering.

Precariobelasting

De opbrengst uit de precariobelasting wordt rechtstreeks toegevoegd aan de Algemene Reserve (niet geblokkeerd); er is geen directe relatie met de exploitatie. Voor 2016 e.v. wordt een opbrengst geraamd van € 1.073.000,-.

II. Heffingen en retributies

Rioolheffingen

Het aantal geraamde riolaansluitingen bedraagt 7.950. De geraamde opbrengst 2016 bedraagt € 1.684.000,- en kan worden onderverdeeld in € 1.504.000,- en € 180.000,- voor respectievelijk woningen en niet-woningen.

Afvalstoffenheffing

Het geraamd aantal huishoudingen dat in de afvalstoffenheffing wordt betrokken is 7.300. Bij gelijkblijvende tarieven bedraagt de geraamde opbrengst (vastrecht) € 654.000,-. Gerealiseerd in 2015 is een opbrengst van € 648.000,-. De ledigingstarieven worden eind 2015 door de raad vastgesteld.

Overige heffingen en retributies

Andere kostendekkende tarieven betreffen vooral de begrafenisrechten. De overige heffingen en retributies vormen een marginaal onderdeel van de gemeentelijke begroting.

III. Pachten, renten en huren

De gemeente Heerde ontvangt pachten en huren voor een aantal gebouwen in ons bezit, een aantal gronden en voor de huur van een marktplaats in de vorm van marktgeden. Een relatief omvangrijker bron van inkomsten vormt de verhuur van sportvelden en sporthallen. Deze zijn onder het product accommodaties in programma 3 verantwoord.

IV. Kwijtschelding

In de gemeente Heerde is het mogelijk kwijtschelding van belastingen aan te vragen voor de afvalstoffenheffing en de onroerendezaakbelastingen. Met ingang van 1-1-2012 kunnen ondernemers, die op bijstandsniveau leven, eveneens kwijtschelding aanvragen voor privé-belastingsschulden. Bij het bepalen van de belastingcapaciteit wordt uitgegaan van maximaal de vermogensnorm in de Wet werk en bijstand. Met ingang van het belastingjaar 2010 is de gemeente Heerde overgegaan op automatische bestandsvergelijking van de Stichting Inlichtingenbureau. Gegevensuitwisseling vindt plaats tussen de gemeentelijke belastingdienst, het UWV, de Rijksbelastingdienst en de Rijksdienst Wegverkeer (RDW). Door gegevensvergelijking kan worden vastgesteld of iemand voor kwijtschelding in aanmerking komt. Kwijtscheldingsgerechtigden dienen vooraf wel een toestemmingsformulier te ondertekenen. Op basis van daadwerkelijk toegekende kwijtscheldingsverzoeken in het jaar 2015 is voor 2016 een totaalbedrag aan kwijtscheldingen begroot van € 13.000,-.

§ Financiering

In deze paragraaf wordt de financieringsfunctie beschreven. De belangrijkste taak hiervan is om te zorgen voor voldoende liquide middelen zodat de gemeente Heerde haar programma's kan uitvoeren. Het uitzetten en aantrekken van gelden tegen zo gunstig mogelijke tarieven hoort ook bij deze functie. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van een actuele liquiditeitsprognose.

Volgens artikel 10 lid 2 van de 'Financiële verordening gemeente Heerde' houdt het college zich bij de uitvoering van deze financieringsfunctie aan de richtlijnen die staan in het Treasurystatuut. De raad heeft dit Treasurystatuut op 29 oktober 2007 vastgesteld. In artikel 4 van dit statuut is aangegeven dat het college in deze paragraaf verslag moet doen van:

- Alle ontwikkelingen die voor het komende jaar van belang zijn voor de liquiditeitspositie en het aantrekken en uitzetten van gelden;
- De kasgeldlimiet;
- Een overzicht van de renterisiconorm voor de komende jaren;
- Een uiteenzetting van de liquiditeitsplanning en de financieringsbehoefte;
- Een raming van de te verwachten rentekosten en renteopbrengsten;
- De rentevisie.

Beleidskader

De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido), de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof) en de Gemeentewet zijn kaderstellend voor deze paragraaf.

De Gemeentewet regelt de samenstelling, inrichting en bevoegdheid van het Gemeentebestuur. In de Wet fido staan de regels voor het financieringsbeleid voor gemeenten. De Wet hof moet ervoor zorgen dat het Nederlandse begrotingstekort beperkt blijft tot 3%.

Het gemeentelijk beleid is opgenomen in het Treasurystatuut. In artikel 3 van dit statuut staan de volgende doelstellingen:

- Het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities;
- Het beschermen van gemeentelijke vermogens- en (rente-)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's;
- Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities;
- Het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet Fido respectievelijk de limieten en richtlijnen van het Treasurystatuut.

Ontwikkelingen

Liquiditeitsontwikkeling begrotingsjaar

Voor 2016 wordt er een financieringstekort van € 6.553.300,- voorzien. Dit betekent dat er in de loop van het jaar opnieuw vreemd geld moet worden aangetrokken om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. In de begroting is rekening gehouden met 3% rentekosten om dit financieringstekort te kunnen betalen; in totaliteit € 196.600,-. Gelet op de huidige rentestanden is dit ruim voldoende.

Kasgeldlimiet

De rente onzekerheid voor de korte termijn wordt uitgedrukt in de kasgeldlimiet. Voor 2016 is deze kasgeldlimiet vastgesteld op € 3.200.000,- (8,5% van het begrotingstotaal). Deze limiet houdt in dat het niet is toegestaan om voor langere tijd (> 3 achtereenvolgende kwartalen) meer dan dit bedrag 'rood' te staan of dit tekort af te dekken met een kortlopende lening (< 1 jaar). Er moet dan een langlopende lening (consolideren) worden afgesloten om dit tekort af te dekken. Er kan ook een plan worden opgesteld waarin wordt aangegeven hoe op termijn de kasgeldlimiet wordt hersteld. De toezichthouder bij de provincie moet dit plan goedkeuren.

Renterisiconorm

De rente onzekerheid voor de lange termijn wordt uitgedrukt in de renterisiconorm. Het percentage voor de renterisiconorm is vastgesteld op 20% van de totale vaste schulden (leningen > 1 jaar). Dit houdt in dat de aflossing van de lange schuld niet hoger mag zijn dan 20% van de totale vaste schuld. Spreiding van de looptijd van de leningen en/of leningen afsluiten waarbij jaarlijks wordt afgelost verkleinen de kans op een overschrijding van de renterisiconorm.

	Renterisico per	2016	2017	2018	2019
1	Renteherzieningen	0	0	0	0
2	Aflossingen	4.420.000	4.420.000	4.420.000	4.420.000
3	Renterisico (1+2)	4.420.000	4.420.000	4.420.000	4.420.000
4	Renterisiconorm	8.931.000	8.047.000	7.163.000	6.279.000
5a	Ruimte onder de renterisiconorm	4.511.000	3.627.000	2.743.000	1.859.000
5b	Overschrijding van de renterisiconorm	0	0	0	0
	Berekening renterisiconorm				
4a	Totaal van de langlopende leningen	44.655.000	40.235.000	35.815.000	31.395.000
4b	Percentage regeling	20	20	20	20
4	Renterisiconorm (4a*4b/100)	8.931.000	8.047.000	7.163.000	6.279.000

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de renterisiconorm de komende jaren niet wordt overschreden.

Liquiditeitsprognose, banken en leningen

Jaarlijks wordt er een liquiditeitsprognose opgesteld. Deze prognose geeft een inschatting van de in- en uitstroom van liquide middelen (cashflow). Het is een belangrijk hulpmiddel voor het eventueel aantrekken en uitzetten van gelden (financieringsbehoefte).

De gemeente Heerde heeft met drie banken een relatie. De BNG (Bank voor Nederlandse Gemeenten) is de huisbank. Daarnaast heeft de gemeente rekeningen bij de Rabobank en de ING-bank.

Het gebruik van contante geldmiddelen is beperkt tot de legeskas bij Burgerzaken.

Het saldo van de zeven langlopende geldleningen die de gemeente Heerde heeft afgesloten is per 1 januari 2016 € 44.655.000,-. Op deze leningen wordt jaarlijks lineair afgelost. Het gemiddelde rentepercentage van deze leningen bedraagt 2,87%.

Rentevisie en -kosten

Rentevisie kan kortweg worden omschreven als de toekomstverwachting over de renteontwikkeling, zowel op de geldmarkt (< 1 jaar) - als op de kapitaalmarkt (> 1 jaar). Hoe verder deze periode in de toekomst ligt, hoe moeilijker het is om hiervoor een voorspelling te doen. De Europese Centrale Bank (ECB) streeft stabiliteit na in het herstel van de economie. Dit heeft zijn weerslag op de

rentetarieven; de verwachting is dat deze voor 2016 laag en stabiel blijven. Door de komst van het schatkistbankieren kunnen eventuele overtollige gelden niet meer worden uitgezet; deze vloeien terug in de schatkist.

Gemeenten (en dus ook de gemeente Heerde), hebben regelmatig behoefte aan geld. Dit houdt verband met het voorgeschreven comptabele systeem waarbij de lasten van de investeringsuitgaven worden gespreid over de jaren waarin de investering wordt afgeschreven. De geldstroom heeft hierdoor pieken en dalen terwijl de exploitatie veel gelijkmatiger verloopt. Hierdoor is het noodzakelijk om investeringen te financieren (=er geldmiddelen voor ter beschikking te krijgen). Daarnaast is er vaak een financieringsbehoefte omdat er een tekort ontstaat in de rekening van baten en lasten, bijvoorbeeld doordat de lopende inkomsten achterblijven bij de uitgaven. Om in de financieringsbehoefte te voorzien kunnen er interne financieringsmiddelen (reserves) en externe financieringsmiddelen (leningen / rekening-courant krediet) worden ingezet. Hierdoor ontstaan rentekosten.

De rentekosten over de interne financieringsmiddelen (het eigen vermogen van de gemeente) worden voor 2016 geraamd op € 608.600,-. De rentekosten over het lang vreemd vermogen worden geraamd op € 1.020.000,-. De overige rentekosten om het financieringstekort mee te compenseren zijn begroot op € 249.300,-.

Naast rentekosten ontstaan er ook rente- en dividendopbrengsten door het uitlenen of beleggen van gelden. Op 1 januari 2016 is geraamd dat er in totaliteit € 1.752.100,- aan gelden is uitgezet. Hiervan heeft € 1.695.800,- betrekking op leningen (geraamde renteopbrengst € 73.200,-). Het restant ad. € 56.300,- zijn beleggingen (geraamde dividendopbrengst € 142.000,-).

§ Bedrijfsvoering

Deze paragraaf omvat de visie op de gemeentelijke bedrijfsvoering. Omdat bedrijfsvoering tot de verantwoordelijkheid van het college behoort en veelal opgedragen is aan de ambtelijke organisatie, beperkt deze paragraaf zich tot de hoofdlijnen.

Beleidskader

De verplichte paragraaf betreffende de bedrijfsvoering geeft ten minste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering. De gemeente Heerde probeert om, binnen de mogelijkheden van een kleine gemeente, de meest recente inzichten en werkwijzen op het gebied van planning & control, personeelsbeleid en informatievoorziening te volgen.

Planning & Control

De belangrijkste verandering t.a.v. de Planning & Control is de implementatie van Pepperflow in 2015. Dit webbased pakket wordt niet alleen gebruikt voor het opstellen van de geijkte P&C instrumentaria (begroting, rekening en rapportages) maar is een totaaloplossing voor het monitoren van alle binnen de gemeente Heerde lopende processen. 2016 wordt het jaar van het verder inrichten, ontwikkelen en promoten van dit pakket dat in de toekomst ook steeds meer voor de burger zal worden ontsloten.

Personeelsbeleid

Ten aanzien van personeelsbeleid wordt op hoofdlijn het programma "Investors In People" gevolgd. De inzet is gericht op het aantrekken van jong talent en inzet op opleiden, binden en boeien van mensen. In 2016 zal de aandacht uitgaan naar de verdere borging van Het Nieuwe Werken, een manier van werken die aansluit bij het kantoorconcept dat in het gemeentekantoor is ingevoerd. Daarnaast is in het najaar van 2015 een start gemaakt met de organisatieontwikkeling welke in 2016 zijn verdere beslag zal krijgen. Uitgangspunt hierbij is dat de organisatie en medewerkers kunnen en moeten doorgroeien met de uitdagingen die de veranderde omgeving met zich meebrengt. De uitkomsten van het spoorboekje van de raad worden meegenomen in het traject.

Informatievoorziening

Op verschillende plaatsen in de organisatie wordt informatie bewerkt en beheerd. Dat kunnen wettelijke basisregistraties zijn maar ook andere gegevenssets zijn van belang voor de organisatie om goed hun werk te kunnen doen. De inzet is steeds gericht op optimale dienstverlening aan de burger.

Nog dit jaar komt er een vernieuwing van het CMS, de motor van de website, zodat steeds meer zaken door de burger digitaal kunnen worden aangevraagd. Er komen meer formulieren en meer mogelijkheden om online af te handelen. Veel producten kunnen digitaal aangevraagd worden. Een belangrijke doelstelling is om informatie eenmalig en eenduidig te verwerken en te beheren. Op landelijk niveau is er een stelsel van basisregistraties ingevoerd. Voor elke basisregistratie is een bronhouder aangewezen. Ook de gemeente is bronhouder van enkele basisregistraties. In de BAG, de Basisregistratie Adressen en Gebouwen, beheert de gemeente de gegevens van de gebouwen én de adressen binnen de gemeentegrens. Om de kwaliteit van deze registratie op een hoger niveau te krijgen moeten bepaalde activiteiten slim gecombineerd worden. Vanuit het adressenonderzoek ten behoeve van de GBA, de Gemeentelijke basisadministratie, worden er BAG-zaken meegenomen in de inventarisatieronde. In 2015 worden de BAG en de WOZ, de Wet Onroerende Zaken, aan elkaar gekoppeld. Ook hierdoor gaat de kwaliteit van deze basisregistraties omhoog.

De BGT, de Basisregistratie Groot-schalige Topografie, is een vlakgerichte kaart van het grondgebied van Nederland. De gemeente is verantwoordelijk voor de registratie van de kaartvlakken binnen haar grondgebied dat niet van de overige bronbeheerders is. In 2015 zijn niet alleen de kaders voor

deze data-conversie gesteld maar is er ook een begin gemaakt met de conversie naar de BGT-objecten.

Daarnaast zijn de voorbereidingen voor de nieuwe basisregistratie NHR en het Nationaal Handels Register gestart.

De Archiefwet staat voor documenten substitutie (plaatsvervangende) toe. Het origineel (fysieke document) wordt dan na digitalisering meteen vernietigd en alleen de digitale versie wordt behouden en gearhiveerd. Voor de vernietigbare stukken is dit al geregeld, de te bewaren stukken mogen nog niet vernietigd worden. Hierin moeten nog stappen gezet worden.

In 2016 moet er nog meer ingezet worden op digitaal werken. De processen moeten beschreven worden, de systemen daarop aangepast en ingericht zodat de techniek ondersteuning biedt aan de medewerkers. Efficiëntie en kwaliteitsverbetering zijn de begrippen die daarbij horen.

§ Handhaving

De regels moeten strakker gehandhaafd worden. Binnen het handhavingsuitvoeringsprogramma moet de komende jaren extra aandacht worden besteed aan de overlast van drank en/of drugsgebruik.

Beleidskader

Omschrijving

Opstellen beleidsnota, handhavingsprogramma en jaarverslag

Taken op het gebied van toezicht en handhaving worden vanuit de gemeente uitgevoerd op de vakgebieden bouwen en wonen, ruimtelijke ontwikkeling en openbare orde en veiligheid. Toezicht- en handhavingstaken op het gebied van milieu en slopen (inclusief asbest) worden door de Omgevingsdienst Noord-Veluwe uitgevoerd. En op het gebied van brandveiligheid is dat de Veiligheidsregio Noord-Oost Gelderland.

Voor al deze genoemde taken is de gemeente wettelijk gezien het bevoegd gezag. Op grond van wetgeving moet de gemeente een beleidscyclus doorlopen om deze taken adequaat te borgen in de organisatie en in de uitvoering.

Kaderstellende uitgangspunten worden verwoord in een beleidsnota die jaarlijks uitgewerkt moet worden in een uitvoeringsprogramma. In een jaarverslag wordt verantwoord in hoeverre de doelstellingen uit het uitvoeringsprogramma zijn gerealiseerd.

Stand van zaken

In 2016 wordt een nieuwe beleidsnota toezicht en handhaving opgesteld.. De nieuwe Omgevingswet die naar verwachting per 1 januari 2018 in werking treedt zal voor wat betreft de uitgangspunten – onder meer vertrouwen en verantwoordelijkheid schenken aan de markt en de samenleving – verwerkt worden in de nota. Ook zal aandacht gegeven worden aan samenwerkingsvormen die we momenteel kennen met de ODNV en de VNOG.

Tijd

De beleidsnota wordt in het eerste kwartaal ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden. Het uitvoeringsprogramma 2016 en het jaarverslag 2015 zullen eveneens in het eerste kwartaal van 2016 voor vaststelling worden aangeboden aan het college en ter kennisneming aan de gemeenteraad.

Geld

De werkzaamheden worden binnen de bestaande capaciteit uitgevoerd.

§ Dienstverlening

De maatschappij verandert en de gemeentelijke dienstverlening moet hierin meebewegen.

Richtinggevende afspraken:

1. De mogelijkheden van elektronische dienstverlening moeten verder uitgenut worden;
2. Een nieuw dienstverleningsconcept wordt vastgesteld, waarbij ruimte voor maatwerk wordt geboden.

1. Mogelijkheden elektronische dienstverlening

In toenemende mate verwachten inwoners van gemeenten een bepaalde mate van digitale dienstverlening. De gemeentelijke website zal daarom de komende jaren worden doorontwikkeld van een informatiekanaal naar een volwaardig dienstverleningskanaal.

Op termijn zal voor een deel van de dienstverlening (administratieve processen) gewerkt gaan worden met intelligente webformulieren waarbij inwoners en gemeente via internet met elkaar communiceren. Gegevens die al bij de gemeente bekend zijn worden bijvoorbeeld automatisch gevuld en relevante, ontbrekende informatie wordt via de techniek uitgevraagd. Een dienst/product kan op die manier geheel online en op elk gewenst moment worden verstrekt. Komende jaren gaat de gemeentelijke organisatie hier naartoe groeien. Dit betekent veel. Goede basisregistraties, software voor gegevensuitwisseling en aansluitende werkprocessen zijn een voorwaarde. Maar het vraagt ook veel van de kennis en vaardigheden van de organisatie. Deze ontwikkeling zal de komende jaren worden vormgeven.

2. Nieuw dienstverleningsconcept

Een geactualiseerd dienstverleningsconcept is in procedure. Onderdeel van het dienstverleningsconcept zijn aangescherpte servicenormen. Hierin worden afspraken gemaakt over alle dienstverleningskanalen (digitaal, balie, telefoon, post). Bij administratieve processen kiest de klant het kanaal van voorkeur. De interne afhandeling achteraf (en dus ook de bijbehorende normering) is gelijk, ongeacht het gekozen dienstverleningskanaal.

Zodra het nieuwe dienstverleningsconcept is vastgesteld zal het aan de raad ter kennisname worden aangeboden.

Beleidskader

Dit is een niet verplichte paragraaf. Paragrafen geven inzicht in onderwerpen die door de gehele begroting spelen, en geven als het ware een facetmatige dwarsdoorsnede. De niet verplichte paragrafen zijn bedoeld om een bestuurlijk thema dat in deze raadsperiode van groot belang wordt geacht te belichten.

Dienstverleningsconcept en servicenormen

Een geactualiseerd dienstverleningsconcept is in procedure. Dit sluit aan op het kantoorconcept van waaruit het nieuwe gemeentekantoor is ingericht. Zodra dit is vastgesteld zal het aan de raad ter kennisname worden aangeboden.

Onderdeel van het dienstverleningsconcept zijn aangescherpte servicenormen.

Bijlage 1. Afkortingenlijst

a.s.	=	aanstaande
AED	=	Automatische externe defibrillator
AmvB	=	Algemene maatregel van Bestuur
AMW	=	Algemeen Maatschappelijk Werk
AOV-er	=	Ambtenaar Openbare Veiligheid
APV	=	Algemeen Plaatselijke Verordening
Arbo	=	Arbidsomstandigheden
AU	=	Algemene Uitkering
AWBZ	=	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BAG	=	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BB	=	Bijzonder Bijstand
BBO	=	Bijzonder Basis Onderwijs
BBV	=	Besluit Begroting en Verantwoording
Bbz	=	Besluit bijstandverlening zelfstandigen
Begr.wijz.	=	begrotingswijziging
BGT	=	Basiskaart Grootchalige Topografie
BJZ	=	Bureau Jeugdzorg
BNG	=	Bank Nederlandse Gemeenten
Bofv	=	Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen
BSHW	=	Brede School Heerde West
BTW	=	Bruto Toegevoegde Waarde
BV	=	Besloten Vennootschap
BWS	=	Besluit woninggebonden subsidies
c.q.	=	casu quo
ca.	=	circa
CAK	=	Centraal Administratie Kantoor
CAO	=	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CJG	=	Centra Jeugd en Gezin
CMS	=	Contentmanagementsysteem
CVN	=	Centraal Veluws Natuurgebied
d.d.	=	de dato
DD JGZ	=	Digitaal Dossier Jeugdgezondheidszorg
DigiD	=	Digitale identiteit
DLG	=	Dienst Landelijk Gebied
DVA	=	dienstverleningsafspraken
e.d.	=	en dergelijke
e.v.	=	en verdere
EG	=	Europese Gemeenschap
E-gem	=	Elektronische gemeenten
EKD	=	Elektronisch Kinddossier
EMU	=	Economische en Monetaire Unie
EPC	=	Energie Prestatie Coëfficiënt
etc.	=	etcetera
EVA	=	Epe, Voorst en Apeldoorn

Fido	=	Financiering decentrale overheden
fte	=	fulltime-equivalent
FWI	=	Fonds Werk en Inkomen
GAP	=	Gemeentelijk Afkoppel Plan
GBA	=	Gemeentelijke Basis Administratie
GBKN	=	Grootschalige Basiskaart Nederland
GFT	=	Groente, Fruit en Tuin
GGD	=	Gemeenschappelijke Gezondheids Dienst
GGNet	=	Geestelijke Gezondheidszorg Net (instelling voor geestelijke gezondheidszorg)
GGZ	=	Geestelijke Gezondheidszorg
GHOR	=	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GPR	=	Gemeentelijke Praktijk Richtlijn
GRP	=	Gemeentelijk rioleringsplan
GVVP	=	Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan
H2O	=	Hattem, Heerde en Oldebroek
ha.	=	hectare
havo	=	hoger algemeen voortgezet onderwijs
HHV	=	Heerder Historische Vereniging
HOF	=	Houdbare OverheidsFinanciën
HUP	=	Handhavings Uitvoerings Programma
HV	=	Huishoudelijke Verzorging
HWA	=	Hemelwaterafvoer
HWG	=	Hoogwatergeul
IAU	=	Incidenteel aanvullende uitkering
i.h.k.v.	=	in het kader van
I&M	=	Infrastructuur en Milieu
i.o.	=	in oprichting
i.r.t.	=	in relatie tot
ICT	=	informatie- en communicatietechnologie
ID-kaart	=	Identiteitskaart
Ioaw	=	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
Ioaz	=	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
ISV	=	Investeringsbudget stedelijke vernieuwing
JCO	=	Justitieel casusoverleg
KCC	=	Klant Contact Centrum
KWP3	=	Kwalitatief Woonprogramma 2010-2019
LEA	=	Lokale Educatieve Agenda
LOP	=	landschapsontwikkelingsplan
m.b.t.	=	met betrekking tot
m2	=	vierkante meter
mbo	=	middelbaar beroeps onderwijs
MD Veluwe	=	Maatschappelijke Dienstverlening Veluwe
MDT	=	Multi Disciplinair Team

Mer	=	Milieueffectrapportage
MFA	=	multifunctionele accommodatie
MPG	=	Meerjaren Prognose Grondexploitatie
MT	=	Managementteam
NAW	=	Naam, adres en woonplaats
NEN	=	Nederlandse norm
NHR	=	Nieuwe Handels Register
NIEGG	=	Niet in exploitatie genomen gronden
n.l.	=	namelijk
NOG	=	Noord- en Oost Gelderland
NSVV	=	Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde
NT	=	Nederlandse Taal
NUP	=	Nationaal Uitvoerings Programma
NV	=	Naamloze Vennootschap
o.a.	=	onder andere
OBO	=	Openbaar Basis Onderwijs
ODNV	=	Omgevingsdienst Noord- Veluwe
OEM	=	Overige eigen middelen
OKE	=	Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie
OM	=	Openbaar Ministerie
OW	=	Openbare Werken
OZB	=	Onroerende Zaak Belasting
PDCA	=	Plan, Do, Check en Act
PDR	=	Programma Directie Rijkswaterstaat
pgb	=	Persoonsgebonden budget
PGO	=	Patiënten-, gehandicaptenorganisatie en ouderenbonden
PGO	=	Periodiek Gezondheids Onderzoek
PIOFACH	=	Personeel, Inkoop, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie, Huisvesting
PKB	=	planologische kernbeslissing
pva	=	plan van aanpak
P&C cyclus	=	Planning- en control cyclus
RDW	=	Rijksdienst Wegverkeer
RGV	=	Recreatiegemeenschap Veluwe
RIP	=	Rijksinpassingsplan
RMC/VSV	=	Regionaal meld- en coördinatiepunt vroegtijdig
RNV	=	schoolverlaten
RO	=	Regio Noord-Veluwe
ROD	=	Ruimtelijke ontwikkeling
ROVA	=	Regionale Omgevingsdiensten Regionale Organisatie Verwijdering Afvalstoffen
RPD	=	Regionaal Programma Bedrijventerreinen
RROL	=	Regionale Regeling Operationele Leiding
RUD	=	Regionale Uitvoeringsdiensten
SLOK	=	Stimulering van Lokale Klimaatinitiatieven
soza	=	sociale zaken
t.b.v.	=	ten behoeve van

